Binnen de Poolcirkel

W. Stefánsson

bron
W. Stefánsson, *Binnen de Poolcirkel*. J.J. Kuurstra, Amsterdam 1946

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/stef006binn01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

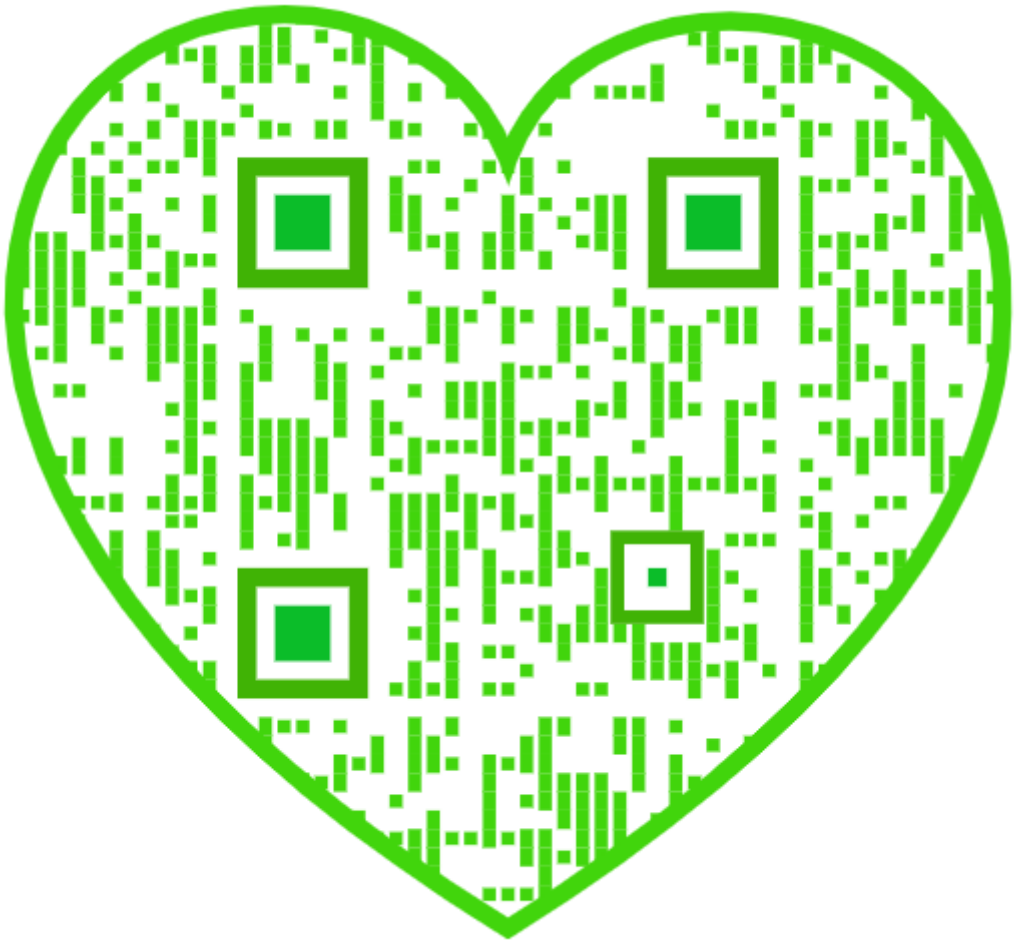

Een eskimo-verhaal in beelden

I.
De eerste ontdekking.

Als er gesproken wordt over de streken, die in de buurt van de Noordpool liggen, dan krijgt iedereen al rillingen, bij de gedachte aan de eeuwige winter, die daar de baas speelt. We hebben allen het verhaal gelezen van de overwintering van Heemskerk en Barendsz op Nova Zembla, twee zeevaarders, die op zoek waren naar de Noordoostelijke doorvaart naar Oost Indië. Bij de noordpunt van Nova Zembla vroren ze in het ijs vast en eerst tegen het volgende voorjaar slaagden ze er in met hun mannen in twee open boten het vaste land van Europa weer te bereiken. Avontuurlijk was die reis wel, vooral voor ons, die er niet bij geweest waren, maar het kwam toch wel vast te staan, dat de mensen slechts met de allergrootste moeite en onder buitengewone ontberingen in staat waren zo hoog in het noorden te leven. Wat bewoonbaarheid betreft kwamen de poolstreken in een kwade reuk te staan en zo kon het gebeuren, dat de landen langs de noordkust van Noord-Amerika eenvoudig de 'Barren Grounds', de 'Dorre Landen' genoemd werden.

En toch is het mogelijk, niet alleen in de poolstreken te wonen, maar zelfs om er goed en gerieflijk te leven.

Op de 'Barren Grounds' groeien geen bomen en de grond is er eeuwig bevroren maar desondanks heerst daar het leven in al zijn vrijheid en blijheid, is het land er niets minder dan een aards paradijs.

Wel verre van dor en onvruchtbaar te zijn herbergt het land een overvloed van wild en gevogelte, groeien en bloeien er planten en bloemen in enorme verscheidenheid, woont er een volk van gezonde, opgewekte en altijd lachende Eskimo's.

Over dit rijke land en zijn bevolking van mensen en dieren zullen wij jullie aan de hand van de beschrijvingen die de poolonderzoeker Vilhjalmur Stefansson ons geeft een reeks verhalen vertellen, die jullie duidelijk zullen maken, dat ver in het hoge noorden van Noord-Amerika, binnen de Noordpoolcirkel bewoonbaar land is gelegen met een rijke toekomst.

Als je bijgaande kaart bekijkt dan zie je, dat die hele kust buiten de Noordpoolcirkel ligt, dat is een denkbeeldige lijn, die op 66½^{o} noorderbreedte om de aarde loopt. Precies op die lijn schijnt op 21 Juni de zon gedurende het hele etmaal, dus 24 uur achterelkaar, komt de zon op 21 December één dag helemaal niet op. Hoe verder je naar het noorden komt, hoe langer de zon in de zomer niet onder gaat en in de winter niet op komt.

De verhalen, die we jullie gaan vertellen spelen allemaal in het wondere land boven de noordpoolcirkel. Maar vóór we aan het eigenlijke vertellen toe zijn moeten we

eerst een korte geschiedkundige en aardrijkskundige inleiding geven om jullie te verklaren hoe we achter de geheimen van dit wonderland zijn gekomen. Daar voor moeten we, hoe vreemd het ook mag klinken vele eeuwen in de geschiedenis teruggaan. Maar elke Hollandse jongen is dol op geschiedenis en aardrijkskunde, als hij ten minste geen jaartallen hoeft te leren of onuitsprekelijke namen van steden en rivieren moet onthouden. Heb je zelf nooit eens lust gehad een reis om de wereld te maken, vreemde volken te leren kennen, andere landen te bezoeken? Natuurlijk heeft iedere jongen dat verlangen en zo lang er jongens hebben bestaan, en dat is al heel lang, hebben ze dezelfde verlangens gehad. Gelukkig maar! Want was dat verlangen er niet geweest, dan hadden we nu die fijne reisverhalen niet gehad, waar je zo heerlijk van kunt genieten en meteen leren, hoe de wereld er buiten Nederland uit ziet.

Als je toevallig eens een oude landkaart te pakken kunt krijgen en je vergelijkt die met een kaart uit je nieuwe atlas, dan zie je even een verschil. Op die oude kaart zie je grote witte vlekken in Azië, in Afrika, in Amerika en in Australië en hoe ouder die kaart is, hoe meer witte vlekken. Ga je nog verder in de geschiedenis terug, dan vind je er zelfs Australië en Amerika niet op. En dat zijn toch heus geen landjes, die je zo maar over het hoofd ziet. Ze zijn enige duizenden malen groter dan ons Vaderland, dus werkelijk geen peuleschilletje. Op nog oudere

kaarten ontbreekt alles, wat niet om en bij de Middellandse Zee lag. Al het andere was voor de Romeinen en Grieken onbekend land, terra incognita, zoals ze dat in hun eigen taal noemden.

Maar..... daar namen onze voorouders geen genoegen mee. Dat was eenvoudig geen toestand, niet om uit te houden. Ze popelden van verlangen om die witte vlekken op de landkaart op te vullen met rivieren, steden en gebergten en ze trokken er op uit om met eigen ogen de heerlijkheden van nieuwe landen te aanschouwen.

Het ging toen al net als nu. Ook in die tijd was het de droom van elken flinken jongen vreemde landen te bezoeken, andere mensen te leren kennen, goud en andere rijkdommen te verzamelen, op leeuwen, tijgers en olifanten te gaan jagen, in een paar woorden, om avonturen te beleven.

En die kregen ze bij wagenvrachten vol, die avonturen. Helaas heeft menige dappere reiziger, heeft menige moedige zeevaarder z'n zucht naar avontuur met de dood moeten bekopen. Want de landen, die het langst onbekend terrein blijven, zijn doorgaans die streken, waar de meeste gevaren dreigen. Nu eens is het de onmetelijke oceaan, waar de zeeman, door storm overvallen, z'n graf vindt in de woelige golven, dan weer de hete woestijn waar hij door een zandstorm wordt bedolven of van dorst omkomt; een andere keer raakt hij verdwaald in de uitgestrekte wouden langs de evenaar, waar giftige slangen

en hongerige wilde dieren op hem loeren, waar de brandende hitte van de tropische zomer en de aanvallen van onbekende ziekten hem krachteloos maken, waar wilde volkstammen, menseneters soms, zijn leven bedreigen, en ook vaak nemen; en dan is er tenslotte het eeuwige ijs van de poolstreken, waar de ijzige koude van de maanden durende poolwinter hem doet verstijven.

Zo verging het ook Christoffel Columbus. Die had er al jarenlang over nagedacht hoe hij een kortere weg naar het rijke Indië kon vinden. In die tijd bestond het Suez-kanaal nog niet en moesten de schepen, die naar Indië wilden helemaal om Zuid-Afrika heen varen, waar ze enorm veel te lijden hadden van de zware stormen, die daar heersten. Columbus ging uit van de wetenschap, dat de aarde een bol was. Dus, redeneerde hij terecht, moest een schip, dat uit Spanje naar het westen voer vanzelf in Indië komen. Columbus had moeite genoeg om den Spaansen koning hiervan te overtuigen, want in die tijd geloofden de meeste mensen nog, dat de aarde een platte schijf was, waar je van af viel, als je te dicht bij de rand kwam. Maar eindelijk slaagde Columbus er in den koning te overtuigen en deze gaf den zeevaarder drie scheepjes om de reis dan maar te ondernemen. Dat was in 1492.

Maandenlang duurde de tocht. Steeds verder voeren de schepen en nog kwam er geen land in zicht. De matrozen werden bang en eisten, dat Columbus terug zou gaan. Ze

wilden niet in de afgrond storten, die aan het einde van de wereld dreigde.

'Nog drie dagen, mannen', smeekte Columbus zijn schepelingen. 'Als er dan nog geen land in zicht is, keren we terug.'

Die drie dagen waren beslissend voor de verdere ontwikkeling van Europa. Want aan het eind van die drie dagen werd het eerste land ontdekt. De scheepjes bereikten een eiland, dat Espanola genoemd werd, het tegenwoordige Haïti.

Columbus meende nu, dat hij zijn doel bereikt had en in Indië was aangekomen, een mening, die hem niet uit het hoofd te praten was. Ter herinnering hieraan heten de eilanden, die daar in de buurt van Middel-Amerika liggen dan ook West-Indië.

Wij vinden dat natuurlijk vreemd, misschien wel een beetje dom van hem, maar hij wist nog niet, wat wij al in de vierde klas geleerd hebben. Er was vóór hem nog nooit een Europeaan geweest om hem het te kunnen vertellen, zoals al die honderden zeevaarders na hem het ons hebben gezegd. Want na hem kwamen andere zeevaarders en ontdekkingsreizigers, die de kusten van het nieuwe land aandeden en zich afvroegen of dit nu de rijke landen waren, waarvan vroegere reizigers zoals Marco Polo hadden verteld. Nergens konden ze de weelde ontdekken, nergens zagen ze op die onherbergzame kusten de rijkdommen die in Indië aanwezig moesten zijn. Dus kwamen

ze tot de overtuiging, dat dit Indië niet was, dat ze daarvoor nog verder naar het westen moesten.

Toen gingen ze zoeken naar een doortocht door het land. Ze voeren de kusten langs, in noordelijke en in zuidelijke richting, onderzochten elke bocht, elke inham, die ze tegenkwamen en eerst dertig jaar na de ontdekking door Columbus slaagde Magalhaens er in om Zuid-Amerika heen de Grote Oceaan te bereiken en vandaar uit in het werkelijke Indië te komen.

Zij die in noordelijke richting naar een doorvaart zochten waren minder gelukkig. En dat was heus geen wonder. Een groot deel van de noordkust van Noord-Amerika is het hele jaar door versperd door het eeuwige ijs. Enorme ijsbergen, uitgestrekte ijsvelden en miljoenen geweldige ijsschotsen bedekken de zeeën en doorgangen die naar het westen leiden, ijsmassa's van zulk een omvang, dat de schepen, die er in bekneld raken, als noten tussen een notekraker in elkaar gedrukt worden Deze moeilijkheden hadden de ontdekkingsreizigers, die in zuidelijke richting zochten niet te overwinnen. Daar bij Kaap Hoorn had men alleen te maken met stormen en zeestromingen, die ondanks hun hevigheid minder gevaar opleverden dan het ijs.

Een van de eersten, die er op uit trok was de Engelsman John Cabot, die in 1497 met zijn scheepje in noordelijke richting de kust van Amerika volgde en het tegenwoordige Nieuw Schotland ontdekte. Toen hij langs die kust voer

bemerkte hij, dat die naar het oosten liep. Cabot meende dat hij op die manier vanzelf weer in Engeland moest aankomen, hij dacht stellig, dat Amerika met het vasteland van Europa verbonden was en teleurgesteld wendde hij de steven en koerste weer naar het zuiden. Maar andere zeevaarders zetten zijn afgebroken reis voort. Ze drongen steeds verder naar het noorden door, ontdekten Newfoundland en voeren langs de oostkust van Groenland. In 1585 worstelde John Davis zich met zijn twee schepen door het ijs ten westen van Groenland en bereikte de sedert dien naar hem genoemde Straat Davis. De volgende belangrijke stap werd gedaan door Henry Hudson, die de naar hem genoemde baai ontdekte en onderzocht. Dat gebeurde in het jaar 1611. Voor Hudson zelf werd deze reis de laatste die hij zou ondernemen, want de bemanning van zijn schip sloeg aan het muiten, toen hij weigerde terug te keren, voor dat hij bereikt had, wat hij wilde. Met acht kameraden, die hem trouw bleven, werd hij door de muitende bemanning in een open boot gezet, waarna het schip de terugtocht aanvaardde, de negen mensen aan hun lot overlatend.

In 1615 voer William Baffin door de Straat Davis en bereikte het noordelijkste punt, dat ooit door een zeevaarder bereikt was. (Eerst tweehonderd jaar later kon John Franklin dit record breken). Op de landkaart van Noord-Amerika vind je de Baffin-Baai, die naar hem genoemd is. Dan begint het onderzoek van het land, dat ten westen

van de Hudson Baai gelegen is. In 1771 trok Samuel Hearne met een aantal Indianen door de uitgestrekte dennenbossen en over eindeloze grasvlakten tot hij de oever van de Noordelijke IJszee bereikte op de plek, waar de Kopermijnen Rivier er in uitmondt. Daar vond Hearne in overvloed kopererts, waar hij naar zocht.

Alexander Mackenzie leverde in 1789 zijn aandeel in de uitbreiding der kennis omtrent Noord-Amerika, door vanaf het Grote Slavenmeer de machtige, naar hem genoemde rivier af te varen. Deze onderzoekingen werden door anderen voortgezet, onder anderen door John Franklin, die in 1818 het hele gebied tussen de Hudson Baai en de Mackenzie-Rivier doorvorste. Hij bracht de rivier en het kustgebied met baaien en eilanden bij de monding in kaart.

De laatste reis, die John Franklin ondernam vond plaats in 1845. Met twee schepen drong hij de Baffin Baai binnen. De schepen raakten in het ijs bekneld en werden door de enormeijsschotsen gekraakt. Franklin vond met zijn honderd mannen een toevlucht op het ijs, deed alles, wat in zijn vermogen lag om de bewoonde wereld weer te bereiken, maar moest eindelijk de strijd tegen de elementen opgeven. Twee jaar wachtte de hele wereld in spanning op de terugkeer van de expeditie. Toen trokken van alle kanten de reddingsploegen er op uit om de vermisten op te sporen. Zij drongen door de Straat Davis vanuit het westen en door de Behringstraat vanuit het

oosten de IJszee binnen, terwijl andere reddingsploegen over land de noordkust van Amerika afzochten. Maar ze kwamen te laat om nog iemand te redden. Hier en daar stuitten ze op tekenen, dat Franklin er met zijn mannen geweest was, vonden ze de bevroren lichamen van verongelukte leden der expeditie en eindelijk slaagden ze er in het dagboek te vinden, waarin het verslag van de drie winters verteld wordt, die de mannen in het ijs moesten doorbrengen, waarin tevens verhaald werd, op welke wijze Franklin zelf gestorven was. Niemand van de deelnemers aan Franklins laatste expeditie keerde terug.

Een halve eeuw later werden de ontdekkingen voorgezet door Roald Amundsen en Robert Peary, welke laatste er als eerste mens in slaagde de Noordpool te bereiken. Hij stelde vast, dat op die plaats geen land was, maar dat de pool midden in een diepe oceaan was gelegen.

Zo hebben duizenden onderzoekers meer dan vier eeuwen geworsteld met het noordpoolijs om ons bekend te maken met die streken daar in het hoge noorden.

En nu zal men zich misschien afvragen, of het wel de moeite waard is geweest, zich al die moeite te getroosten, al die gevaren te trotseren, al die mensenlevens op te offeren. Maar een antwoord op die vraag is gemakkelijk genoeg te geven. Waren die dappere reizigers er niet geweest, dan zou het er met onze kennis van de aarde nog treurig uitzien. Dan zouden grote witte vlekken op de wereldkaart de landen aanduiden, die nog onbekend ter-

rein voor ons zijn, misschien zouden we dan nog denken, dat de aarde een platte schijf, een soort pannekoek was, waar we vanaf zouden vallen, als we te dicht bij de rand kwamen.

Dan zouden....., dan zouden mensen geen mensen meer zijn, want juist de mens heeft de drang naar wetenschap in zich en die drang was door alle eeuwen heen de oorzaak, dat hij er op uit trok om andere landen te leren kennen. En als de een geen succes had, dan kwam er gauw een volgende, die bij het punt, waar de eerste ophield, de reis voortzette.

De eerste ontdekkingsreizigers, die in het verre noorden doordrongen vonden het land niet veel bizonders. Maar nadat er walvissen en pelsdieren aangetroffen werden, veranderde de mening van de mensen, want walvissen en pelsdieren leveren geld op. Verder ging de waardering voor de barre noordelijke streken evenwel niet. Als menselijke woonplaats, behalve dan voor een troepje half wilde Eskimo's, achtten de meesten ze volkomen ongeschikt.

Hoezeer deze mening foutief is, zullen we jullie eens in de volgende hoofdstukken gaan uitleggen. Verbaasd zullen jullie zijn over de dingen, die we daarin weergeven over een land, dat we met recht een wonderland genoemd hebben. Soms zou je zeggen, dat bestaat niet, dat is een sprookje, maar heus, we verzekeren jullie, dat al die wondere dingen, welke tot nu toe geheimen voor jullie waren,

echt waar zijn. Het was de poolreiziger Vilhjalmur Stefansson, die ons de gegevens voor dit verhaal verschaft heeft. Hij heeft heel wat jaren langs de noordkust van Amerika en over de eilanden, die daar in de IJszee verspreid liggen gezworven. In alle richtingen heeft hij het land doorkruist, duizenden kilometers, heeft hij afgelegd op ski's en in hondensleden, in zeilboten en kayaks, over hoge bergen en langs diepe ravijnen, nu eens worstelend met het eeuwige ijs, dan weer tegen de sneeuwstorm optornend.

Hij was er in de winter, als het 50° vroor en in de zomer als het er zo heet was, dat hij gewoon in de open lucht kon slapen. Hij heeft slag geleverd tegen de miljarden muskieten, die in de zomer iemand het leven bijna ondragelijk maken en hem naar een vliegende sneeuwstorm doen verlangen.

Stefansson heeft die streken doorvorst en de mensen, die daar hun woonplaats hebben, de Eskimo's leren kennen en waarderen. Hij heeft geleefd als die Eskimo's, heeft hun voedsel gegeten, hun kleding gedragen, van hun beschaving en gastvrijheid genoten. Hij leerde hun taal en hun zeden en ontmoette stammen, die nog nooit met een blanke in aanraking waren geweest. Hij heeft met hen op zeehonden, caribu's[*)] en beren gejaagd. Hij heeft die

*) Caribu is de naam van het in het wild levende rendier.

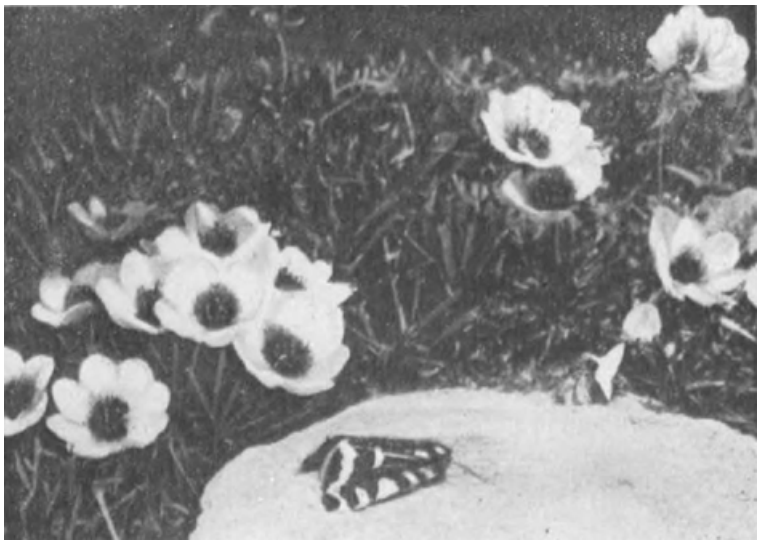

Poolbloemen met vlinder (pag. 20).

Ook in het noorden hebben honden last van vliegen (pag. 20).

poolstreken lief gekregen, hun schoonheid, hun vrijheid, hun vriendschap.

Dat zo'n onderzoeker ons veel geheimen kan vertellen over dat wondere land aan de Noordelijke IJszee en over het volk, dat daar leeft en werkt, kunnen jullie nu zeker wel begrijpen en jullie mogen ook gerust aannemen, dat alles, wat hij ons verteld heeft op waarheid berust.

II.
Het wonderland.

Vilhjalmur Stefansson maakte zich gereed voor zijn eerste grote reis naar het hoge noorden. Alles wat een poolreiziger ook maar bij benadering nodig zou kunnen hebben had hij zich op raad van welmenende vrienden aangeschaft. Vooral het hoofdstuk kleding had de bizondere aandacht van hem en zijn vrienden gehad.

'Wat denk je wel', zei één, 'je gaat naar het barre noorden, waar het hele jaar door een dikke laag sneeuw ligt. Dan moet je behoorlijk wat waterdichte schoenen hebben.' 'En vergeet de kou niet,' meende een ander. 'Twaalf maanden van het jaar vriest het daar dat het kraakt. Neem een paar dikke winterjassen mee en vergeet je wollen wanten niet.'

Zo groeide de bagage van den poolreiziger tot een onmogelijk grote berg aan en beladen met al die kostbare spullen ving hij de reis aan.

Een kleine stoomboot, de 'Mackenzie River', zakte in de maand Juli de gelijknamige rivier af. De meeste reizigers, die de tocht meemaakten, waren handelaren, die hun jaarlijkse bezoek gingen afleggen bij de Eskimostammen, die aan de monding van de rivier wonen. Een van de passa-

giers was Stefansson, die zich met zijn complete uitrusting had ingescheept.

'Wat heb je daar toch allemaal voor spullen?' vroeg Petterson, een bonthandelaar aan Stefansson. 'Het lijkt me een beetje lastig al die rommel mee te slepen, als je een onderzoekingsreis door de poolstreken wilt maken.' 'Maar dat heb ik toch allemaal nodig', wierp Stefansson tegen. 'Je moet daar toch warm gekleed zijn als je het in die erge kou wilt uithouden.'

'Waardeloze spullen, beste jongen', verzekerde Petterson. 'Ik weet er wel een en ander van af, hoor, want dit is niet m'n eerste reis en naar ik hoop nog lang niet m'n laatste naar het noorden, maar voor de zomermaanden zijn die mooie Amerikaanse jassen veel te warm en voor de wintermaanden veel te koud en bovendien onbruikbaar.'

'Wat zeg je daar!' spatte Stefansson op. 'Te heet in de zomer? En het vriest er dat het kraakt?'

Petterson begon te lachen. 'Wacht maar af, mannetje, dan zul je het zelf wel ondervinden. Maar ik verzeker je, dat het daar in deze maanden van het jaar warmer is, dan in menige streek van de States. Zodra we ten noorden van de poolcirkel komen zul je wel anders piepen.'

Stefansson keek den man aan met een tamelijk ongelovige uitdrukking in zijn ogen en dacht, dat hij voor de mal gehouden werd. Maar toen de boot Fort Macpherson achter zich had gelaten merkte hij, dat de man gelijk had gehad.

Hij viel van de ene verbazing in de andere. Was dit nu het barre noorden? De zon brandde fel aan de diepblauwe hemel en hoe verder men naar het noorden kwam, des te groter werd de hitte. Dag en nacht scheen de zon en goot zijn brandende stralen over het land uit. Miljarden muggen vielen op de mensen en dieren aan, die zich onbeschermd naar buiten waagden, zodat het leven een kwelling werd. De zon scheen 24 uur per etmaal, de muggen staken al die tijd, de mensen puften 24 uur per dag van de hitte en voerden 24 uur per dag een strijd op leven en dood tegen de aanvallen der muskieten-legers en op het land groeiden en bloeiden struiken, planten en bloemen eveneens 24 uur per dag. En wat voor een plantengroei. Een bloemenpracht, zoals geen weide in de gematigde landstreken te zien geeft, een weelde van grassen, mossen en varens, allemaal even fris als bij ons in de lente, als de brandende zon bomen en planten nog niet verdroogd en verschroeid heeft.

Het was een wonder, dat die planten en bloemen zo snel groeiden en bloeiden en door de hete zon niet verdorden, vond Stefansson, maar zoals het met alle wonderen gaat, als je ze eens onderzoekt blijken ze allemaal heel natuurlijk te zijn. In die streken langs de kusten van de Noordelijke IJszee ontdooit in de zomer slechts een dunne bovenlaag van de bodem. Iets dieper blijft de grond eeuwig bevroren. Zodoende hebben de planten steeds een vochtige bodem, waaruit hun dorstige wortels het vocht

kunnen opzuigen om de stengels, bladeren en bloemen stevig en fris te houden. De lange zomerdag zorgt er voor, dat ze tweemaal zo snel groeien als hun soortgenoten in andere streken, die rusten, als de zon 's avonds is ondergegaan en dus alleen maar overdag groeien.

De Eskimo's vinden het natuurlijk heel gewoon, dat de grond een paar centimeter onder de oppervlakte altijd bevroren is. Ze kunnen zich eenvoudig niet voorstellen, dat het anders zou zijn, ook niet op andere plaatsen, want toen Stefansson veel later eens probeerde aan een paar van zijn Eskimo-vrienden te verklaren, dat in Afrika de grond nooit bevriest, niet in de zomer en niet in de winter, toen geloofden ze hem niet. Ze waren beleefd genoeg om niet hun schouders op te halen, terwijl hij nog aan het spreken was, maar ze gaven hem daarna toch te verstaan, dat ze zich geen sprookjes voor waarheid lieten vertellen.

'Vorst is er altijd geweest en zal er altijd zijn', zei de één. 'Hoe diep moet je daar in dat verre land dan graven om de bevroren bodem te bereiken?' vroeg de tweede.

In de hete maand Juli, waarin Stefansson zijn eerste reis naar het hoge noorden maakte, vroeg hij zich af of het in de wildernis van het gloeiende Afrika heter kon zijn, dan in dit land met zijn eeuwig bevroren bodem. Het was niet uit te houden en je kon je kleren niet uittrekken, want dan werd je levend door de muggen opgegeten. Maar toen het schip de monding van de rivier naderde, bemerkte

Stefansson tot zijn blijdschap dat de temperatuur daalde. Een verklaring hiervan was gemakkelijk te geven, die zouden jullie zelf ook wel kunnen vinden. Op school hebben we immers geleerd, dat er twee soorten klimaten bestaan, een landklimaat en een zeeklimaat. Nederland heeft een zeeklimaat, dat wil zeggen koele zomers en zachte winters. Rusland daar en tegen heeft een landklimaat met gloeiend hete zomers en zeer koude winters. Datzelfde ontdekte Stefansson toen hij de monding van de Mackenzie Rivier naderde. Hij had in zijn jeugd op school natuurlijk hetzelfde lesje over land- en zeeklimaten geleerd, maar desondanks stond hij verbaasd over de snelheid, waarmee de temperatuur daalde naarmate hij de zee naderde.

De temperatuur van het water der Noordelijke IJszee is het hele jaar door om en nabij het vriespunt, in de winter dus veel warmer dan de omringende lucht, in de zomer veel koeler. Als dan de zomer in het land komt met zijn bijna tropische hitte koelt de zee de omliggende stranden zodanig af, dat het er heerlijk koel wordt en verschijnt de winter, dan doet diezelfde zee om zo te zeggen dienst als een reusachtige centrale verwarming voor de kuststreek. Het eerst merkte Stefansson de invloed van de zee aan een lichte nevel, die over het land en de rivier begon te waaien, waardoor het felle zonlicht getemperd werd. Deze nevel ging langzamerhand over in een tamelijk dichte mist, toen het schip zijn einddoel bereikt had. Stefansson

verademde, hij begon weer te leven, hij kon weer lachen, vooral omdat hij de muggen kwijt was, die blijkbaar niet erg op de koelte van dit zeeklimaat gesteld waren.

Daar stond hij nu met zijn bagage aan de wal en wist niet dadelijk, wat hij beginnen moest. Een paar Eskimo's, die er rondliepen, waren te beleefd om den vreemdeling nieuwsgierig en met open mond aan te staren, zoals dat in sommige andere streken van de aarde, waar meer beschaving heerst dan in het hoge noorden de gewoonte is. Maar ze merkten toch wel, dat er iets bizonders met hem aan de hand was en dat hij misschien hulp nodig zou hebben. Daarom haalden ze Ovayuak er bij.

Ovayuak was de vertrouwde van de stammen, die het gebied van de Mackenzie Rivier bewonen. Hij bekeek den nieuw aangekomene eens op een afstand, stapte toen op hem af en heette hem in gebroken Engels welkom in het land van de Eskimo's. Zonder veel verdere omhaal bood hij Stefansson gastvrijheid aan in zijn eigen tent, de bagage werd overgebracht en weldra was de onderzoeker bij de familie Ovayuak geïnstalleerd. Ovayuak werd de beste vriend, die Stefansson ooit in het hoge noorden bezeten heeft.

Zou een vreemdeling, ergens in een Hollandse, Engelse, Amerikaanse of ander haven der beschaafde wereld net zo behandeld worden als Stefansson daar ginds in het hoge noorden bij de 'onbeschaafde' Eskimo's?

Ovayuak vroeg zich niet af, of hij er aan zou kunnen ver-

dienen. Zijn nieuwe gast zag er niet uit als een invloedrijke persoonlijkheid, die men te vriend moest houden. En toch aarzelde de Eskimo niet om hem met de grootst mogelijke gastvrijheid te ontvangen en te herbergen. Het wonder van de onbaatzuchtige naastenliefde openbaarde zich hier in zijn volle heerlijkheid.

III.
Ovayuak.

Ovayuak was, zoals wij reeds gezegd hebben, de vertrouwde van de stammen aan de Mackenzie-Rivier. Het was een man met een fijn karakter, een man, zoals je er één op de tien miljoen ontmoet. Iedereen kende en vertrouwde hem, kwam bij hem om raad en hulp in tijden van nood; nooit deden ze tevergeefs een beroep op hem. Hij zond niemand weg die in de klem zat. En het mag jullie misschien vreemd in de oren klinken als ik het zeg, maar het is een feit, dat naarmate de Eskimo's meer in aanraking kwamen met de beschaving der blanken uit het zuiden, werden ze hulpelozer.

De Eskimo's in het district leefden oorspronkelijk het hele jaar door hoofdzakelijk van vis. De Noordelijke IJszee is een zeer edelmoedig gastheer. Geen zee ter wereld is rijker aan levende wezens dan die oceaan daar ginds aan de Noordpool. Als dan tegen het einde van de zomer de vis het talrijkst was, trokken de Eskimo's er op uit om een grote wintervoorraad op te doen. Nooit kwam het voor, dat ze gebrek hoefden te lijden. Toen kwamen de blanke bonthandelaars uit het zuiden met voor de Eskimo's onbekende, vaak nutteloze dingen zoals thee, suiker,

tabak, zijden stoffen, kauwgum en meer van dat spul, die ze ruilden tegen waardevolle dierenvellen. Natuurlijk kregen de Eskimo's door al die nieuwe eetwaren eerst een bedorven maag, daar ze er niet aan gewend waren - hoe zou het jullie gaan bij je eerste ontbijt van rauwe bevroren vis in zeehondentraan gedoopt? - maar toen ze er eenmaal de smaak van te pakken hadden meenden ze dat ze er niet meer buiten konden. Ze vergaten hun wintervoorraden op te doen en verloren hun tijd met de jacht op pelsdieren, bestemd voor handel met de blanken. Op het laatste nippertje probeerden ze dan nog wat vis voor de winter te vangen, maar het gunstige seizoen voor de vangst was meestal reeds voorbij, zodat ze doorgaans niet half genoeg hadden en ver voor het einde van de winter lege provisiekasten hadden. De honger, het spook der beschaving, keek dreigend om de hoek en was Ovayuak er niet geweest, dan zouden velen van gebrek zijn omgekomen. Want het duurde niet lang, of iedereen wist, dat hij in zo'n geval bij Ovayuak terecht kon. Ovayuak liet zich door de mooie aanbiedingen van de bonthandelaars niet vangen maar zorgde er steeds voor voldoende voorraden vis te hebben, niet alleen voor zijn eigen gezin, maar ook om nog om die van talloze andere stamgenoten die hun tijd verbeuzeld hadden met reisjes naar de handelsposten der blanken in het zuiden door de winter heen te helpen. Als de laatsten van hun uitstapjes terugkwamen dan had Ovayuak zijn magazijnen vol met

gedroogde en bevroren vis. Op die wijze won hij het vertrouwen en de liefde van al zijn stamgenoten. Hij was er trots op dat hij nog nooit iemand die in nood verkeerde met lege handen had weggezonden. Hiermede hield hij een oude traditie der Eskimo's hoog. In dat land heersen namelijk omtrent voedsel andere opvattingen dan in de beschaafde wereld. Honden, sleden, tenten en gereedschappen zijn het eigendom van hem die ze gekocht of gemaakt heeft maar voedsel is van iedereen en de vis was dus bestemd voor allen en niet alleen voor hem, die ze gevangen heeft. Dit gold zowel voor de bewoners van het district zelf als voor iederen bezoeker, die toevallig langs kwam. Elk kon van de opgehoopte vis voor zich zelf en zijn familie en honden nemen zoveel als hij nodig had. Het spreekt natuurlijk van zelf, dat het niet toegestaan was, de voorraden op een slede te laden en mee te nemen zonder toestemming van hem, die ze gevangen had. Niemand zou dat ook doen.

Nu moeten jullie vooral niet gaan denken, dat door deze edelmoedige houding van Ovayuak de mensen lui werden. Het is juist een feit, dat de reizen naar de nederzettingen der blanke handelaars en het onderhandelen over de prijs van de dierenhuiden heel wat meer energie der Eskimo's eisten dan het vangen van vis. Maar de Eskimo's zouden zich tegenover hun vrienden en familieleden in andere stammen schamen, als ze de naam kregen van lui te zijn. Honderden mijlen langs de kust kennen

de Eskimo's elkaar, zijn vrienden of verwanten. In hun hutten wonen ze dicht opeengepakt en het kan dus niet anders of elkeen is volledig op de hoogte van alles wat zijn andere stamgenoten betreft. Ze leven met elkaar en niet naast elkaar, zoals dat in de grote steden doorgaans met buren gaat.

Het spreekt vanzelf, dat er wel eens luie kerels onder de Eskimo's zijn maar zo talrijk als in de steden der beschaafde blanken komt dit euvel onder Eskimo's niet voor. Deze laatsten zijn veel gevoeliger voor wat anderen over hen zouden denken dan de bewoners der grote steden in het zuiden.

Een regering kennen de Eskimo's niet. Hun samenleving wordt om zo te zeggen door de openbare mening geregeld. Jullie zult misschien geneigd zijn om te denken, dat het daar dan wel een ordeloze bende moet zijn. Niet half zo erg als bij ons beschaafde blanken. Iemand heeft gestolen. Dat kan eens voorkomen, zelfs bij Eskimo's. Dat neemt iedereen hem zó kwalijk, dat hij door allen gemeden wordt, zodat de dief zich diep ongelukkig gaat voelen. Het gevolg is, dat hij alles in het werk zal stellen om weer bij zijn stamgenoten in de gunst te komen en de enige weg, die daartoe leidt is zich behoorlijk te gedragen. Dan wordt hij weer in genade aangenomen en niemand spreekt meer over zijn misstap.

De Eskimo's en vooral die stammen, die nog niet met de blanken in aanraking zijn geweest, hebben een diep

gevoel voor rechtvaardigheid en vrijheid. Indien dit gevoel door een lid van de stam beledigd wordt en indien zo'n lid een gevaar voor de hele stam zou worden, dan komen de Eskimo's bij elkaar om te overleggen, welke maatregelen getroffen moeten worden om het gevaar, dat van de zijde van die persoon dreigt, af te wenden. In zo'n geval wordt er zelfs wel besloten om den geweldadigen aanrander der vrijheid te doden. De Eskimo's gaan uit van het standpunt, dat het beter is, dat één sterft dan dat de gehele gemeenschap in narigheid komt te verkeren. Maar dat gebeurt dan ook alleen in het alleruiterste geval, als overreding niet mogelijk is gebleken.

Hoe komt het nu, zullen jullie misschien vragen, dat het mogelijk is, dat een volk zo zonder dwang en wetten kan leven zonder tot ordeloosheid te vervallen. De voornaamste oorzaak is, dat Eskimo's nooit kwaad van elkaar spreken. Het roddelen, dat in de beschaafde wereld zo ijverig gedaan wordt om andere mensen zwart te maken, komt onder de Eskimo's niet voor. Je hebt zin om eens een beetje te liegen? Goed hoor, ga je gang maar. Uitkomen doet het vandaag of morgen toch en dan keert iedere fatsoenlijke Eskimo zich van je af. Niemand zal er over tegen een ander klagen, zodat je het gerust nog eens mag proberen, maar langzamerhand verlies je dan het vertrouwen van al je vrienden en kom je alleen te staan. Niet prettig, vind je wel, en nog wel onder zulke fijne

mensen als die bewoners van de kusten der Noordelijke IJszee!

Wij mensen uit de beschaafde wereld vinden natuurlijk, dat we veel en veel beter zijn dan die onbeschaafde Eskimo's. Maar je moet de blanken eens over het ijs zien stumperen, dan zijn ze hulpeloos als pasgeboren kinderen. Er zijn er wel, die aardig kunnen vissen en jagen, maar als het er op aankomt, ook werkelijk van de opbrengst te kunnen leven, dan lijkt het nergens naar. De blanke heeft niet dat uithoudingsvermogen, dat de Eskimo bezit. Hij klaagt al heel gauw over de kou, kan het voedsel, dat de jacht hem oplevert niet verdragen, verdwaalt in de duisternis van de poolnacht en als er dan niet de een of andere flinke Eskimo te hulp snelt, dan is hij reddeloos verloren.

Jullie begrijpt natuurlijk wel, dat dit de mening was, die de Eskimo's van zich zelf hadden. Ieder volk heeft een zekere mate van ijdelheid, het ene wat meer, het andere wat minder. Er zijn geen betere zeevaarders dan Hollanders, althans volgens de Hollanders zelf, geen betere bergbeklimmers dan Zwitsers, volgens de Zwitsers. En dan komt er zo nu en dan een volk dat beweert in alle opzichten boven ieder ander volk uit te steken. De Eskimo's nu beweren, dat zij de beste jagers en vissers zijn, die er bestaan. In zeker opzicht hebben al die volken gelijk. Het is nu eenmaal nodig, dat een Hollander zich op zee thuis voelt, dat een Zwitser met de bergen ver-

trouwd is en dat een Eskimo goed kan jagen en vissen. Hun leven hangt er van af en ieder van deze volken heeft volop gelegenheid deze bizondere bekwaamheid te ontwikkelen. Komt echter een Hollander in de omstandigheden van een Eskimo of omgekeerd, dan zijn ze beide even hulpeloos. De eerste verdwaalt in de uitgestrekte ijs- en sneeuwwoestijn, de andere in de grote stad of op de uitgestrekte oceaan. Het komt dus ten slotte hier op neer, dat elke schoenmaker zich maar bij zijn leest moet houden, zodat aan het eind blijkt, dat het ene volk niet beter of slechter is dan het andere.

Maar in èèn ding muntten de Eskimo's uit boven alle andere beschaafde volken. Ze waren gastvrij tegenover vreemdelingen, ook als ze wisten dat ze er geen voordeel van zouden hebben.

IV.
Vraagstukken van eten en kleding.

'Maak het je gemakkelijk, vreemdeling', zei Ovayuak toen hij met de nieuwe gast in zijn hut aankwam. 'Blijf zo lang als je wilt, er is genoeg te eten en er zijn kleren in overvloed. Die lappen, die je nu draagt moet je maar zo gauw mogelijk uit doen en door onze kleren vervangen. Ik geloofd, dat je het niet warm hebt'.

Inderdaad huiverde Stefansson in zijn zomerpak. De koele damp, die uit de zee opsteeg en zich over het land uitbreidde was wel is waar prettiger dan de tropische hitte uit het binnenland met zijn miljarden muskieten, maar maakte het nodig, dat hij van kleren verwisselde en de warmere en doelmatiger kleding van de Eskimo's ging dragen. Daar hij van plan was lang in het land te blijven, moest hij zo veel mogelijk de gewoonten der bewoners overnemen, omdat hij wist, dat hij dan het best tegen het klimaat bestand was.

Een paar Eskimo-vrouwen zorgden er gauw voor, dat hij een pak van bont kreeg, waarin hij zich al dadelijk veel meer op zijn gemak voelde. Eskimo-vrouwen zijn zeer knappe naaisters en in een oogwenk hadden ze hem van het nodige goed voorzien. Voor de zomer kreeg hij een

Ovibo kalveren (pag. 35).

Een ovibo-koe (pag, 35).

pak, waarvan de harige zijde aan de binnenkant zat, terwijl hij voor de wintermaanden een tweede costuum kreeg met de haren naar buiten. Hierbij hoorde een brede riem van zeehondenleer, waarmee hij de kleren om zijn middel kon vastsjorren. Werd het hem te warm, dan maakte hij de riem los, werd het te koud dan snoerde hij de riem vaster zodat hij de warmte binnen hield en de koude buiten sloot.

'Voor dat je nu binnenkomt', leerde Ovayuak hem, 'moet je eerst de sneeuw van je pels kloppen en de rijp van de binnenkant afvegen anders word je door de warmte in de hut in een ogenblik kletsnat en onthoud meteen, dat je niet alle vellen voor hetzelfde doel kunt gebruiken. Van vissenhuiden maken we waterdichte tassen, zachte vogelhuiden gebruiken we om doeken te maken, waarmee we ons gezicht en onze handen kunnen afvegen, de huid van een walvis is het best geschikt voor schoenzolen en bekleding van boten, vossenvellen kun je, als je niets beters bij de hand hebt, gebruiken om er een jas van te maken, berenhuiden lenen zich uitstekend voor het maken van wanten en broeken, zeehondenvellen voor schoenen, boten en oliezakken. En het beste bont dat we voor kleren kunnen vinden is dat van de caribu. Voor versiering gebruiken we franje van wolfsvellen en veelvratenbont of gekleurde leren banden'.

Stefansson nam al deze lessen goed in zich op. Hij wilde

niet voor een Eskimo onderdoen en was vastbesloten al hun gewoonten en bekwaamheden zo volledig mogelijk te leren. Hij verbaasde zich er telkens weer over hoe goed ze elke mogelijkheid wisten te gebruiken om het leven zo aangenaam mogelijk te maken. Er moesten heel wat geslachten zijn geweest vóór ze al deze dingen goed onder de knie hadden. Want de Eskimo's hadden niet altijd in deze streken gewoond.

Waar ze vandaan gekomen waren was een vraag, die moeilijk te beantwoorden was, zonder in gissingen te vervallen. Niemand weet het precies maar wel hebben vele geleerde mannen veronderstellingen gemaakt omtrent de herkomst der Eskimo's.

Eskimo's lijken veel op Chinezen. Ze hebben dezelfde huidskleur, dezelfde vorm van hoofd en gelaat en dezelfde schuine stand van de ogen. Zodoende menen sommigen, dat ze twee of drie duizend jaar geleden uit Azië zijn overgekomen en zich in de kuststreken van de Noordelijke IJszee hebben gevestigd. Andere geleerden zijn de mening toegedaan, dat de Eskimo's niet anders zijn dan de een of andere indianenstam, zoals de Sioux of Irokezen. Ze zouden eerst gewoond hebben in de streken om de grote meren en een paar duizend jaar geleden naar het noorden zijn getrokken. Door het gebied tussen de Hudson Baai en het Grote Slavenmeer bereikten ze eindelijk de kusten van de IJszee, waarlangs ze zich in oostelijke

en westelijke richting verspreidden. Naar het oosten bereikten ze over het ijs de kust van Groenland, naar het westen via de Behringstraat de oostelijke en noordelijke kust van Siberië, waar ze later door de Russische kolonisten, die dat uitgestrekte land veroverden ontdekt werden.

De geleerden, die de laatste mening hebben nemen aan, dat de Indianen tien of twintig duizend jaar geleden uit Azië gekomen zijn, zodat uiteindelijk China toch het vaderland van de Eskimo's was.

Hoe het ook zij, toen de Eskimo's aan de noordkust van Noord-Amerika kwamen vonden ze daar alle voorwaarden aanwezig om een gelukkig en zorgeloos leven te leiden. Het land en de zee leverden alles wat een mens voor zijn bestaan nodig kon hebben.

In de eerste plaats natuurlijk het eten. Het is verbazend zo rijk die poolstreken aan voedsel zijn. Op de prairies grazen talrijke caribu's en ovibo's. Wolven sluipen rond en loeren op hun prooi. Grizzlyberen snuffelen tussen de lage, kromgegroeide wilgebosjes op zoek naar eetbare wortels. Lenige, uitgeslapen vossen maken jacht op de talloze muizen, die er leven. Vette marmotten kruipen in en uit hun holen. Duizenden strandlopers, snippen, eenden, ganzen en meeuwen schuimen het strand af op zoek naar visjes en schaaldieren. IJsduikers vliegen bij zwermen over de moerassen, sneeuwhoentjes broeden te midden van de bloeiende planten.

Daar spuit een walvis zijn damp uit, ginds steekt een zeehond zijn glanzende kop boven de golven. Glinsterende vissen zweven een ogenblik boven de oppervlakte van de oceaan en kijk, daar op die drijvende ijsberg zit een ijsbeer met zijn jong.

De zwervende volkstammen, die enkele duizenden jaren geleden in deze streken aankwamen moeten zich wel erg verheugd hebben over de rijkdom van hun nieuwe vaderland. Zoals alle nomaden waren het goede jagers en vissers. Was dat niet het geval geweest, dan zouden ze daar in het hoge noorden heel gauw van gebrek zijn omgekomen. Als wapens gebruikten ze de speer met stenen of benen punt en pijl en boog, zoals sommige stammen, die nog niet met de blanken in aanraking zijn geweest nog steeds doen. Met hun speren vingen ze vis op ondiepe plaatsen in de rivieren, doodden de caribu's, ovibo's, marmotten en andere dieren. Ze maakten lange leren riemen, die ze aan hun speren bevestigden en ze hadden harpoenen, waarmee ze walvissen en zeehonden konden vangen.

Naast het voedselvraagstuk moesten ze dat van het klimaat oplossen. Ze moesten leren wat de beste manier was zich in de winter tegen de kou te beschermen, welke dierenhuiden het warmst waren, welke kleding ze in de zomer moesten dragen, hoe ze hun huizen moesten bouwen en inrichten. Ongetwijfeld zullen in die oer-oude tijd

heel wat Eskimo's zijn doodgevroren, omdat ze nog niet wisten wat de beste huizen waren en op welke manier ze de koude moesten buitensluiten.

En veel gezinnen zullen stellig van honger zijn omgekomen omdat ze niet dadelijk op het denkbeeld kwamen een voorraad van gedroogde vis en caribu-vlees aan te leggen voor de wintermaanden, als het wild niet zo talrijk was. Ze leerden pas door harde ondervinding, dat het nodig was in de zomer, als er veel zeehonden waren de traan in grote zakken van zeehondevel te doen en deze te bewaren voor het koude jaargetijde.

Nog een groot voordeel hadden de Eskimo's daar in het hoge noorden. Ze hoefden geen angst te hebben voor aanvallen van vijandige stammen. Zelf waren ze van nature zeer vredelievend en vreemde stammen waagden zich niet zo ver naar het noorden. Wat konden ze daar voor buit vinden, als ze al lust hadden in het avontuur van een strooptocht. Maar het geluk wilde, dat de Indiaanse stammen, die naar het zuiden woonden, de Athabasca's zelf zeer vreesachtig waren, eerder bang voor de Eskimo's dan omgekeerd.

Zo leerden de Eskimo's in die ver vervlogen eeuwen hun levensonderhoud te vinden in het barre noorden, dat niet zo bar bleek te zijn toen ze zich eenmaal hadden aangepast.

Stefansson leerde al deze dingen in korte tijd, dank zij

zijn vriendelijken leermeester Ovayuak. Het kostte hem geen moeite zich aan het eten te wennen, na enkele maanden smaakte het hem uitstekend en hij leerde ook om genoegen te nemen met minder lekkere hapjes, als er gebrek was aan vis of zeehond. Maar daarover schrijven we in het volgende hoofdstuk.

V.
Honger maakt schoenzolen mals.

Stefansson trok er met vijf van zijn Eskimo-vrienden op uit om een onderzoekingstocht langs de Horton-Rivier te maken. Vroeg in de winter bereikten ze met vier sleden, elk bespannen met zes honden de vallei der rivier. In het begin was het weer prachtig, er was niet veel wind en de lucht was helder. Maar dat bleef niet zo. Toen ze de reis halverwege achter de rug hadden veranderde het weer en begon de ellende. De zon, die slechts enkele uren per dag boven de horizon kwam was bedekt met grauwe wolken en de ene sneeuwjacht na de andere joeg door de vallei. Geen enkel stuk wild vertoonde zich meer en de reizigers waren aangewezen op de voorraden, die ze op de sleden meevoerden.

'Als we niet gauw wat wild onder schot krijgen', zei Natkusiak op een avond, nadat ze een sneeuwhut hadden gebouwd als nachtverblijf, 'dan wordt het hongerlijden. We zijn bijna door de voorraad heen'.

'Dat ziet er niet best uit', meende Stefansson. 'En we zijn ver van huis'.

Het slechte weer hield aan, het wild bleef weg en de voorraden waren inderdaad heel gauw opgeteerd. Slechts

een enkele zak met zeehondetraan was alles, wat ze nog over hadden. Die avond aten ze gekookt zeehondevel dat ze oorspronkelijk bestemd hadden voor schoenen. Ook de volgende dag kregen ze niets onder schot, zodat ze opnieuw hun maal met zeehondevel moesten doen.

'Weet je wat we gaan doen', stelde Natkusiak voor, 'we zullen een stuk walvistong koken, die we voor onze honden hebben meegenomen'.

'Dat zal wel lekker zijn', meende Stefansson. 'Dat beest ligt al vier jaar dood op het strand'.

'Wat wil je dan?' vroeg Natkusiak. 'We kunnen toch niet verhongeren. Laten we het maar eens proberen'.

Een paar stukken van de walvistong werden gekookt en 's avonds hadden ze een 'feestmaal'. Het vlees smaakte walgelijk bitter en was zo taai als oud leer. Ze werden er allemaal ziek van, maar ze hadden tenminste hun maag gevuld. De tweede keer ging het al veel beter en bij de derde maaltijd vonden ze het een lekkernij.

Toen was ook dit vlees op en moesten ze hun maag vullen met theebladen, eendeveren en caribu-haren om het holle gevoel onder hun ribben kwijt te raken. Want als voedsel kon dit natuurlijk geen dienst doen, alleen als maagvulling. Gelukkig hadden ze nog voldoende traan om niet van honger om te komen.

Eindelijk bereikten ze een plek waar ze twee maanden tevoren ook geweest waren en waar ze een paar huiden van grizzlyberen begraven hadden, die Stefansson naar

een museum had willen zenden. Hij zag nu maar van dit plan af, ze gingen in de hard bevroren grond aan het hakken en spitten en groeven de vette huiden op. In hetzelfde gat vonden ze ook nog een achterbout van een caribu, die ze daar eveneens begraven hadden. Eskimo's houden er van een appeltje voor de dorst te hebben, of beter gezegd een boutje voor de honger. Toen had Stefansson het geluk nog een paar Canadese gaaien te schieten en tezamen met de twee koppen en acht poten van de beren hadden ze die dag een waar feestmaal.

Daarna waren ze weer aangewezen op een dieet van leer en traan. Eerst kwamen de riemen van hun sneeuwschoenen aan de beurt, de volgende dag kookten ze een paar meter leren riemen, die van de sleden gesloopt werden. Dit laatste maaltje deed Stefansson denken aan gestoofde varkenspoten, zo lekker vond hij het.

Op deze reis bleek weer eens hoe groot het voordeel was van bontkleding boven wollen stoffen op een poolexpeditie. De eerste kan in geval van nood opgegeten worden of dienst doen als voedsel voor de honden, waardoor het leven in ieder geval één of twee weken gerekt kan worden. Vóór dat ze hun laatste riemen hadden opgegeten bereikten de reizigers een Eskimo-dorp, waar ze gastvrij ontvangen en getracteerd werden op grote potten gekookt wild. Ze aten tot ze werkelijk niet meer konden, zonder hun maag te bederven, die zo langzamerhand bestand was geworden tegen elke beproeving.

Gelukkig kwamen dergelijke hongertochten maar zelden voor. Meestal konden ze onderweg voldoende wild vangen om behoorlijk te kunnen leven wat blijken zal uit de beschrijvingen, die Stefansson ons doet van een paar reizen, die hij met enkele van zijn Eskimo-vrienden maakte.

Hij was al een paar jaar in het hoge noorden en had tot nu toe tevergeefs gespeurd naar Eskimo-Stammen, die nog nooit met blanken in aanraking waren geweest. Hij gaf de moed echter niet op om ze te vinden en besloot een reis te maken naar de gebieden ten oosten van de Kopermijnen-rivier, waar naar hij hier en daar vernomen had dergelijke stammen gevestigd zouden zijn. Hij stelde zijn beide vrienden Natkusiak en Tannaumirk voor hem op die reis te vergezellen, maar die hadden er niet veel oren naar.

Eskimo's zijn nu eenmaal niet erg avontuurlijk aangelegd. Ze zijn helemaal ingesteld op de jacht naar het dagelijks eten en als ze aan de ene kant van de berg wonen, dan zal het hun niet in hun hoofd opkomen alleen uit nieuwsgierigheid over de berg heen te klimmen om te kijken hoe het er aan de andere kant uitziet. Ze zouden dat slechts doen als ze vermoedden konden, dat er aan die andere kant wat te vangen was.

Nu was Natkusiak wel is waar een van de weinigen, die wat meer belangstelling had voor vreemde dingen dan zijn stamgenoten en ook een zekere lust naar avonturen bezat,

maar toen Stefansson hem voorstelde zo ver van huis te gaan werd het zelfs hem te bar. Hij was bang voor dat verre onbekende. Wat hadden ze al niet voor verhalen gehoord over de bloeddorstige stammen, daar ver in het oosten. De dingen, die daar over verteld werden deden iemand de haren te berge rijzen. Die stammen daar ginds hadden de liefelijke gewoonte alle vreemdelingen, die in hun land kwamen dood te slaan en met huid en haar op te eten. Misschien was dat voor die wilden een aangename bezigheid, maar Natkusiak voelde er niets voor om in stukjes gesneden te worden en door de kelen van die menseneters te verdwijnen.

Dagen lang moest Stefansson met Natkusiak en Tannaumirk redeneren om hen over te halen met hem mee te gaan. 'Misschien vertellen ze daar ginds over jullie wel precies hetzelfde, wat er hier over hen gezegd wordt', was zijn laatste argument, 'en tenslotte zijn we toch drie flinke kerels, die ons door een paar wilden niet laten oppeuzelen.'

Eindelijk stemden de beide Eskimo's toe en werd alles voor de reis in gereedheid gebracht. Om vlugger op te kunnen schieten besloot Stefansson maar één enkele slee mee te nemen, waarop alleen de bagage voor het nachtkwartier werd meegevoerd. Onderweg zouden ze wild genoeg tegenkomen om te kunnen leven, daar was Stefansson stellig van overtuigd. Ze namen afscheid van vrienden en familie en toen begon de reis. Maar niemand van

de achterblijvers rekende er op de reizigers ooit terug te zullen zien. Ze gingen nu eenmaal naar een land van menseneters, waar nog nooit iemand van teruggekomen was, dat was hun niet uit het hoofd te praten en ook Natkusiak en Tannaumirk waren nog helemaal niet overtuigd dat het een prettige reis zou worden.

Begin April vertrokken de drie reizigers, nog lang nagestaard door de hele stam.

VI.
Feestmaaltijden met klaagliederen.

De kleine stoet trok over het hobbelige ijs langs de kust. Voorop liep Natkusiak, die er voor moest zorgen dat de grootste oneffenheden vermeden werden. Dan volgde de zware slede, die door zes honden getrokken werd en daar achter liep Tannaumirk, die belast was met het in evenwicht houden van de slee. Op moeilijke gedeelten hielpen zij de honden het zware voertuig verder te slepen. Stefansson liep naast de slee, het geweer op de schouder terwijl hij rondspiedde naar wild. Hij had op zich genomen de kleine groep van voedsel te voorzien en hij twijfelde er niet aan of dit zou hem wel gelukken.

Nog verscheidene malen keek hij om naar het groepje tenten, dat hij met 'thuis' betitelde. Dat tehuis had hij nu achter zich gelaten om naar onbekende streken te trekken. Hij wist, dat er grote gevaren aan de reis verbonden waren. Ze konden onderweg ziek worden en ver van iedere menselijke samenleving verwijderd zouden ze geen hulp kunnen krijgen. Ze zouden door gebrek aan wild kunnen omkomen van de honger. En veronderstel eens, dat ze inderdaad een troep bloeddorstige wilden zouden

ontmoetten, die niet alleen in naam maar ook inderdaad alle vreemdelingen doodsloegen?

Maar als hij alle kansen weer eens rustig tegen elkaar afwoog, dan was hij niet bang voor de toekomst. Ze waren allemaal in uitstekende conditie wat hun gezondheid en uithoudingsvermogen betreft en voor zover hij tot nu toe ondervonden had was er in die noordelijke streken altijd voldoende wild te vangen geweest om niet van honger te sterven. En wat de Eskimo's betreft, die hij wilde ontdekken, hij vertrouwde er op dat ze even vredelievend waren als de stammen, die hij ontmoet had.

Zo redeneerde Stefansson nog voortdurend tegen zijn beide tochtgenoten, die zich nog steeds niet met deze reis verzoend hadden en niets liever gedaan zouden hebben dan terugkeren. Dag in dag uit liepen ze te pruttelen en hoe verder ze van huis kwamen, hoe erger het gemopper werd. 'Hoe moeten we aan eten komen?' zei Natkusiak wanhopig, terwijl hij een vette achterpoot van een grizzlybeer afkloof. Samen met Tannaumirk had hij die beer gevangen, de eerste maal reeds, dat zij met z'n beiden op jacht gingen.

'Heb je dan al honger geleden?' vroeg Stefansson, die zich ook niet onbetuigd liet en ijverig meekloof. 'Jullie hebben net een beer en twee zeehonden gevangen en we kunnen voorlopig eten zo veel als we willen. Nu moeten jullie maar eens met je gemopper ophouden, anders ga ik

alleen verder en dan kunnen de kinderen in het dorp eens horen wat voor helden jullie bent.'

'Maar er zijn helemaal geen caribu's meer te zien', bromde Tannaumirk.

'Die komen ook wel weer, als je maar even geduld hebt,' antwoordde Stefansson.

Vijf dagen na hun vertrek stak er een hevige oosterstorm op, die hun dichte wolken sneeuw in het gezicht blies. De honden weigerden verder te gaan, rolden zich op, staken hun koppen in hun dikke vacht en gaven zo duidelijk te kennen, dat ze op beter weer gingen wachten. Daar de reizigers helemaal geen haast hadden, sloegen ze hun tent op, maakten een vuur en kookten een geweldige pot met berenvlees. Lui uitgestrekt op een dikke laag huiden lagen ze op hun gemak te genieten van het heerlijke vlees en sneden dikke repen rauw vet van de zeehonden, die ze een paar dagen tevoren gevangen hadden. Bij de Eskimo's is eten nu eenmaal het voornaamste tijdverdrijf als ze door weersomstandigheden gedwongen worden om binnen te blijven.

Maar hoe goed ze het ook hadden wat eten betreft, de beide Eskimo's bleven steen en been klagen. Terwijl ze hun monden vol hadden met het lekkerste vlees en hun kaken moe werden van het kauwen betreurden ze de dwaasheid van hun blanken vriend om zo ver in een onbekend land door te dringen en nog veel meer hun eigen domheid om hem op die reis te vergezellen. De sporen van

caribu's werden hoe langer hoe zeldzamer en verdwenen op het laatst geheel en dus, redeneerden ze, waren deze dieren allemaal achtergebleven in de streken, die ze doorgetrokken waren en er zou geen enkele te vinden zijn in de gebieden, die ze nu tegemoet gingen. Stefansson begreep heel goed dat het slechts een voorwendsel van zijn beide vrienden was om te trachten hem over te halen de verdere reis op te geven en om hun ook dit voorwendsel uit handen te slaan besloot hij hun het bewijs te leveren, dat er wel degelijk caribu's in dit gebied te vangen waren. 'Maar ik zeg jullie nogmaals', zei Stefansson, 'dat ik er voor insta, dat er geen honger geleden zal worden. Jullie hebben toch zeker nog niet te klagen gehad?'

'Dat komt nog wel', klaagde Natkusiak, 'En we hebben je van te voren gewaarschuwd, dat je niet naar deze streken moest gaan. Hier in deze landen is helemaal geen wild meet te vangen en hoe verder we reizen, hoe langer de weg wordt, die we af moeten leggen om weer thuis te komen. Laten we toch terug gaan voor het te laat is, voor we als uitgeteerde geraamten met knikkende knieën van vermoeidheid in elkaar zakken.'

Inmiddels aten ze naar hartelust berenvlees en zeehondenvet als ze hun vurig en uitvoerig pleidoor voor terugkeer even onderbraken.

'Jullie hebt gelijk mannen', spotte Stefansson. 'Ik zie nu al dat jullie mager worden. Ik ben werkelijk bang, dat jullie het geen twee dagen meer uithouden. Maar dat kan

ik niet op mijn geweten nemen. Ik ga er meteen op uit om een lekker versterkend hapje voor jullie te vangen.'

Hij stond op, nam zijn geweer en werkte zich naar buiten. Hij begreep wel, dat hij zijn beide vrienden toch niet door praten tot rede kon brengen en dat hij met bewijzen moest komen. Daarom besloot hij ondanks de hevige storm en sneeuwjacht een paar mijlen het land in te trekken om een paar caribu's, het lievelingseten van de Eskimo's, te verschalken. Hij worstelde zich tegen de woedende storm in en bereikte na een uur hard werken een heuveltje, dat hij beklom. Bovenop had hij grote moeite zich staande te houden, maar hij zag meteen wat hij zocht. Tussen de sneeuwbuien door kreeg hij een aantal donkere plekken in het oog, die over de sneeuw verspreid aan de voet van de heuvel op een paar honderd meter afstand rondwroetten. Caribu's! Daar het menselijk gezichtsvermogen in het algemeen veel scherper is dan dat van de dieren en dit vooral voor de caribu geldt, bemerkten ze hem niet. Hij sloop om de kudde heen, zodat hij onder de wind bleef en slaagde er in drie van de dieren neer te leggen. Toen bespeurden ze pas onraad en de rest ging er haastig van door. Stefansson liep naar de geschoten beesten toe, sneed er een paar van de lekkerste stukken af en ondernam de terugtocht naar het kamp, waar hij triomfantelijk zijn vangst liet zien.

'Wat heb ik jullie gezegd?' vroeg hij. 'Zijn er caribu's of zijn ze er niet? De rest zullen we straks wel gaan op-

halen, als er tenminste al geen andere liefhebbers geweest zijn.'

Zijn makkers begroetten hem alles behalve geestdriftig, want nu hadden ze geen enkele behoorlijke verontschuldiging meer om er nog op aan te dringen terug te keren. Tannaumirk trok een gezicht als een boer die kiespijn heeft en bromde: 'Nou ja, nou heb je misschien toevallig een van die beesten gezien, maar daar kunnen we toch niet van leven. We hebben hele troepen nodig.'

'Neen, vriend, nu heb je toch ongelijk', verklaarde Stefansson. 'Er was daar ginds een hele kudde aan het grazen en ik heb er drie van geschoten. Ga straks maar even mee, dan halen we de rest.'

Na nog wat brommen zwegen de beide Eskimo's. Ze wisten ook wel, dat het voedselvraagstuk niet belangrijk was in een land, dat zo rijk was aan allerlei wild en dat dit ook niet de werkelijke reden was, waarom ze niet verder wilden. Ze waren bang, dat ze vroeg of laat in handen zouden vallen van die bloeddorstige wilden, die ze aan het zoeken waren. Maar ze schaamden zich er voor, dat ronduit toe te geven. Daarom probeerden ze maar steeds de schuld op het ontbreken van wild in die streken te gooien. Nu konden ze geen enkel argument meer aanvoeren en moesten dus wel verder.

En terwijl ze in oostelijke richting langs de kust trokken met een gemiddelde snelheid van 25 kilometer per dag ging Stefansson iedere morgen het land in op zoek naar

wild en naar eventuele bewoners. Tegen de avond voegde hij zich dan weer bij de anderen om gezamenlijk met hen het avondeten te gebruiken. En steeds zorgde hij voor een overvloed van vlees. Dat was maar goed ook, want Natkusiak en Tannaumirk toonden een gezonde eetlust, waarschijnlijk was de koude van de Aprilnachten daar niet vreemd aan.

Zo verstreek de ene dag na de andere. Ieder avond werden er feestmaaltijden aangericht, dank zij het jachtgeluk van Stefansson. Niemand klaagde meer want Natkusiak en Tannaumirk vergaten door het heerlijke eten hun angst voor het onbekende en begonnen bovendien te geloven, dat ze nooit die wilde menseneters zouden ontmoeten. Het was nu al zoveel dagen goedgegaan en zo zou het wel blijven.

Toen beleefde Stefansson een avontuur, dat hem bijna het leven kostte. Hij had kunnen verdwijnen, zonder dat zijn twee vrienden er ook maar iets van gemerkt zouden hebben.

VII.
Een sportieve ijsbeer.

Het was een prachtige windstille ochtend. Wel was het nog vrij koud maar doordat er geen wind was had Stefansson er niet de minste hinder van.

Als naar gewoonte trok hij er op uit om een paar mijlen landwaarts in zijn dagelijkse speurtocht naar wild en bewoners te houden. Met zijn geweer in het foudraal op zijn rug zwierf hij langs een rijtje heuvels evenwijdig aan de kust verlopend. Nu en dan beklom hij een van de heuvels om van de top af een blik op de omgeving te werpen. Met zijn prismakijker zocht hij dan de omtrek af naar grazende caribu's, maar de enige levende wezens, die hij tot nu toe te zien had gekregen waren een paar poolvossen en witte wolven, die ver buiten schot over de vlakte slopen. Hij kon zowel het besneeuwde land als het zee-ijs overzien en zodoende kreeg hij op een gegeven ogenblik op een paar mijl uit de kust een gele vlek voor zijn kijker. Aanvankelijk dacht hij, dat het een stuk vuil geworden ijs was, maar later bedacht hij, dan het wel een ijsbeer kon zijn. Hij bleef een poosje op de heuvel staan om deze vuilgele plek waar te nemen. Van tijd tot tijd wendde hij dan zijn kijker in andere richtingen op zoek naar mogelijk wild maar de

vlakte bleef verlaten. Er kwam niets onder schot. Toen hij ongeveer een half uur op zijn hoge waarnemingspost gestaan had en zijn instrument weer op de gele vlek wilde richten bemerkte hij dat deze plotseling verdwenen was. Nu wist Stefansson met volle zekerheid dat het een ijsbeer was geweest, die wakker geworden achter een of ander blok ijs verdwenen was. Hij bedacht zich geen ogenblik meer toen hij deze ontdekking gedaan had maar rende zo snel zijn benen hem konden dragen de heuvel af in de richting van de plaats waar hij voor de laatste maal de beer gezien had. Het vooruitzicht die avond een lekkere sappige berenbiefstuk als avondmaal te genieten deed hem al watertanden en je kon nooit weten of dat beest niet hard wegliep.

Spoedig had Stefansson het zee-ijs bereikt en baande hij zich een weg over de ruwe ongelijke vlakte. Nu eens moest hij over een versperring van ijsblokken heen klauteren, dan weer was hij gedwongen een omweg te maken omdat het opeengestapelde ijs te steil en te glad was om er over te klimmen. Een andere keer gleed hij langs de helling van een ijsklip in een valleitje zodat hij moeite had zijn evenwicht te bewaren en dan hees hij zich tegen een klip omhoog om even rond te kunnen zien of hij nog op de goede weg was.

Toen hij meende ongeveer op de plek te zijn aangekomen waar hij voor de laatste maal de beer gezien had beklom hij een bizonder hoge opeenstapeling van ijsblokken om de

in het rond liggende chaos van schotsen en klippen te kunnen onderzoeken. Maar hoe hij ook keek, nergens zag hij een spoor van de beer. Dan ligt het beest zeker achter een of ander heuveltje weer te slapen, dacht Stefansson. Ik zal dus maar eens in een cirkel gaan rondspeuren, dan kom ik het beslist tegen. Want hebben moet ik die biefstuk, daar gaat niets van af.

Hij liet zich langzaam van de hoogte naar beneden zakken terwijl hij de sneeuw nauwkeurig afspeurde naar sporen van het voortvluchtige dier. Hij lette niet meer op de omgeving maar was zo verdiept in het spoorzoeken dat het hem bijna noodlottig werd. Gelukkig had hij blijkbaar met een zeer sportieve beer te doen. Want toen hij daar zo door de sneeuw scharrelde met zijn ogen strak op de grond gericht hoorde hij achter zich plotseling een geluid alsof er een kat met een hoge rug zat te blazen. Bliksemsnel draaide Stefansson zich om en zag het gevaar onmiddellijk. Op een paar meter afstand stond vlak boven hem de beer op een ijsheuveltje. Het was een geweldig groot beest, dat met van begeerte schitterende ogen en ontblote gele tanden zijn woeste kop als een slang heen en weer zwaaide. Stefansson twijfelde geen seconde aan de bedoelingen van het roofdier. Het beest had dezelfde bedoelingen met hem als hij met het dier. Dat de beer hem niet al besprongen had, was Stefansson een raadsel. Hij zou als hij zelf de eerste was geweest om zijn tegenstander te ontdekken stellig geen geluid gemaakt hebben om zijn

vijand te waarschuwen. Maar vermoedelijk is de mens minder ridderlijk dan het dier, of verstandiger. In ieder geval de beer maakte de fout door den reiziger van te voren te waarschuwen door zijn geblaas, wat misschien zoveel betekende als: Opgepast makker, nou zul je eens wat beleven! of: Verdedig je mens, ik doe een aanval. In een onderdeel van een seconde had Stefansson zijn geweer uit het foudraal, mikte op het hart van de beer en haalde de trekker over. Het dier maakte een salto en rolde dood van het heuveltje af, vlak voor de voeten van den jager. Nu wilde Stefansson weten hoe het kwam, dat hij bijna door den beer overrompeld was. Hij volgde het spoor van de beer en kwam zo achter de weg, die het dier gevolgd had. Toen Stefansson op de heuvel voor de eerste maal het beest te zien had gekregen, had hij de afstand verkeerd geschat en was zodoende boven de wind het ondier voorbij gelopen. De beer had ergens tussen de ruwe ijsblokken gelegen en kreeg de lucht van een menselijk wezen in de neus. Hij ging op deze lucht af, stuitte op het spoor van den jager en volgde dit. Geen ogenblik had Stefansson er aan gedacht ook maar eens om te kijken, wat van zijn kant natuurlijk een grote fout was. Maar ook mensen maken fouten. Stefansson was er zo aan gewend zelf jager te zijn, dat het hem niet in zijn hoofd opkwam dat hij ook wel eens wild had kunnen zijn, zoals in dit geval.

Zijn beide reismakkers luisterden met glinsterenden ogen naar het avontuur, dat wel eens ongelukkig voor Stefans-

son af had kunnen lopen. Maar daar dachten ze niet aan. Wat ze wisten was, dat hij er het leven van afgebracht had en dat ze heerlijk vlees bij het avondeten hadden. Dat waren voor hen de voornaamste dingen, die het leven uitmaken. Bovendien hadden ze weer een onderwerp, waar ze naar hartelust over konden praten. Toen Stefansson hen de volgende morgen verliet voor zijn dagelijkse speurtocht spraken ze over het avontuur en toen hij zich 's avonds weer bij hen voegde hadden ze het er nog over, zo spannend vonden ze het.

Stefansson had niet veel moeite meer hun gesprekken te volgen. Hij was nu al vier jaar in het noorden en had hun taal vrij goed geleerd. En dat was geen gemakkelijke taal. Stefansson vond het tenminste de moeilijkste van de tien talen, die hij tot nu toe geleerd had. Dat kwam vooral door het enorm groot aantal woorden, dat de Eskimo's voor dagelijks gebruik kennen. Dit aantal verschilt voor iedere taal en voor de mate van ontwikkeling van hem, die de taal spreekt, maar bij de Eskimo-taal was dit aantal veel groter dan bij andere talen.

VIII.
Bij de menscheneters.

Stefansson merkte na dit avontuur op dat zijn beide vrienden zo goed als niet meer klaagden over zijn dwaasheid om dit onbekende en onbewoonde land in oostelijke richting door te trekken. Wel maakten ze nog een paar maal de opmerking, dat het toch veel verstandiger geweest zou zijn langs de kust in westelijke richting te reizen, waar ze overal dorpen met vrienden tegenkwamen, maar ze moesten toegeven, dat de reis, die ze nu maakten, niet bepaald onplezierig was. Ze kregen iedere dag volop van het lekkerste vlees te eten en verdienden bovendien een behoorlijk loon. En wat die vreselijke wilden betreft, die ergens in deze richting moesten wonen, ze hadden tot nu toe geen enkel spoor van hen ontdekt. Overeenkomstig de gewoonten van de Eskimo's om te veronderstellen, dat de toekomst er net zo zal uitzien als het verleden er uitzag, geloofden ze ook niet, dat ze hen nog zouden vinden.

Het is begrijpelijk, dat Stefansson eveneens voortdurend aan deze mogelijkheid dacht. Hoe langer de dagen werden, hoe korter de zon 's nachts onder de horizon was, des te banger werd hij, dat er in deze richting inderdaad geen menselijke wezens zouden wonen. Steeds vaker zocht

hij met zijn kijker het land af naar enig teken van menselijke woonplaatsen. Maar telkens weer bleken de donkere vlekken die hij ontdekte zeehonden of caribu's te zijn of donkere rotsen, waar de sneeuw vanaf gewaaid was. En de geelachtige vlekken, die hij in het vizier kreeg waren geen hutten maar witte poolvossen, grijze wolven of vuil gekleurde ijsberen. Nergens in dat uitgestrekte panorama van winterse heuvels en ruw zee-ijs ook maar het geringste teken van menselijk leven, behalve dan als hij bij tijd en wijle een glimpje te zien kreeg van zijn eigen vrienden, die geduldig met de hondeslede over het hobbelige ijs van de kust naar het oosten trokken.

Reeds negentien dagen duurde de reis al zonder dat ze een teken gezien hadden waarvoor de Eskimo's zo'n angst hadden en waar naar Stefansson zo hartstochtelijk verlangde. Tot ze op de avond van de negentiende dag bij het zoeken van drijfhout voor het kampvuur een stuk hout vonden dat zonder enige twijfel nog niet lang geleden met een stompe beitel of bijl bewerkt was. De schrik sloeg onze beide Eskimo's om het hart bij deze ontdekking maar de vreugde van Stefansson kende geen grenzen.

'Nu zijn we er haast, mannen,' zei hij opgewekt, 'in ieder geval is de reis niet tevergeefs geweest.'

'Voor die menseneters niet', bromde Natkusiak. 'Die krijgen zo maar ongevraagd een paar lekkere hapjes toegezonden.'

'Kom, kom, makker', antwoordde Stefansson, 'je moet

niet huilen voor dat je geslagen wordt. Tegen de tijd, dat je in de pot zit zien we wel verder.'

'Maar daar heb ik juist geen trek in. Als ik eenmaal in de pot zit is het te laat om nog terug te keren.'

'Ik begin er ook genoeg van te krijgen,' meende Tannaumirk. 'We zijn nu ver genoeg van huis en moesten maar teruggaan. Die menseneters staan me helemaal niet aan.' 'Maar hoe weten jullie nu eigenlijk, dat het menseneters zijn?' vroeg Stefansson. 'Ik geloof er niets van. Menseneters vind je alleen in die streken, waar veel mensen wonen. Je begrijpt toch wel dat ze zouden verhongeren als ze het van menseneten moeten hebben en iemand die ooit zeehondenspek of caribu-vlees gegeten heeft lust geen mensenvlees, dat durf ik je te verklaren.'

'Ja, je kunt mooi praten,' meende Natkusiak, 'en zoals je het nu voorstelt lijkt het ook wel dat je gelijk hebt, maar wij gingen toch maar liever terug.'

'Nou jongens, laat ik jullie dan niet langer ophouden. Jullie weten de weg en kennen de spraak, dus als jullie niet verder mee willen, dan ga ik alleen maar verder. Neem van de spullen in de slee maar mee, wat jullie onderweg nodig denkt te hebben en smeer hem.' Stefansson zei dit heel bedaard en in volle ernst, zodat zijn beide vrienden hem met open mond aanstaarden.

'Ga je dan alleen verder?' vroeg Natkusiak. 'Maar dat kun je toch niet doen.'

'Als ik niet alleen verder kan gaan dan blijft er voor jullie

niets anders over dan met me mee te gaan,' vond Stefansson. 'Ik ga in ieder geval verder. Ik ben bijna waar ik wezen wil en ik laat me door een paar bange Eskimokinderen niet van mijn reis afhouden. Nou weten jullie het en morgenochtend gaan we samen naar het oosten of onze wegen scheiden hier.'

Stefansson sprak er verder niet over en liet de behandeling van dit vraagstuk aan zijn beide makkers over. Deze hadden er des te meer van te zeggen. Nog urenlang bespraken ze de mogelijkheid van ongelukken bij een verder reizen naar het oosten en ze werden het niet eens over het voortzetten van de tocht. Maar toen ze de volgende morgen opstonden maakten ze zonder een woord te zeggen alles in gereedheid voor het vervolgen van de reis en spraken er helemaal niet meer over. Vermoedelijk had het dreigement van Stefansson om hen alleen te laten omkeren zoveel indruk gemaakt, dat ze gezwicht waren.

Twee dagen later bespeurde Stefansson vanaf een hoogte de eerste levende menselijke wezens, die hij buiten zijn reisgenoten om sedert drie weken gezien had. Verspreid over het ijsoppervlak van een smalle inham zag hij verschillende donkere vlekken. Hij haalde zijn kijker te voorschijn en herkende de vlekken als zeehondenjagers, die elk naast een wak op een klomp ijs gezeten wachtten op het opduiken van hun prooi.

'Hola mannen,' riep hij zijn vrienden toe, 'daar hebben we de wilden die we zoeken. Als ik ze zo door mijn kijker

gadesla komt het me voor, dat ze net zo wild zijn als wijzelf. Ik geloof niet dat we bang hoeven te zijn door hen opgegeten te worden, want ze zijn op zeehondenjacht en lusten dus net zo graag een zeehond als wij. Ga jij maar eens vooruit, Natkusiak, naar dien dichtstbijzijnden jager en zeg hem dat we vrienden zijn.'

Veel zin om zich in het hol van den mensenetenden leeuw te begeven had Natkusiak niet, maar hij durfde toch ook niet te weigeren. En terwijl de kleine expeditie op een paar honderd meter van den jager wachtte legde Natkusiak schoorvoetend de afstand, die hem van dien man scheidde af. De jager bleef roerloos zitten, voorovergebogen over het wak alsof hij vol spanning op een zeehond wachtte. Maar elk ogenblik draaide hij zijn ogen in de richting van den naderenden vreemdeling. Toen Natkusiak nog vijf passen van hem af was greep de 'wilde' een lang mes, sprong overeind en zette zich in de houding als om een aanval af te weren. Gelijktijdig begon hij op een eentonige manier te brommen en te jammeren. Hij was er vast van overtuigd dat de nieuw-aangekomenen geesten waren, die hij zich alleen van zijn lijf kon houden door zijn voortdurend gejammer en gekerm. Zou hij met dat geklaag ophouden voordat de geesten weer verdwenen, dan zou hij voor zijn verdere leven met stomheid geslagen worden.

Inmiddels stond Natkusiak maar tegen hem te brabbelen en te sputteren om hem aan zijn verstand te brengen, dat

ze als vrienden met de beste bedoelingen kwamen. En nadat ze een minuut of tien tegenover elkaar hadden staan jammeren en kakelen begonnen de twee lui de toestand te begrijpen, want ze spraken bijna dezelfde taal. Toen de zeehondenjager zijn verstand weer een beetje bij elkaar had, was hij in staat te luisteren naar de dingen, die Natkusiak hem vertelde en de vragen te beantwoorden, die hem gesteld werden. Hij liep op den vreemdeling toe, betastte hem van alle kanten om zich er van te overtuigen, dat hij geen wapens onder zijn kleren verborgen had en dat hij werkelijk geen geest was maar een mens van vlees en bloed en toen dat onderzoek blijkbaar naar zijn volle tevredenheid verlopen was nodigde de 'wilde' alle drie de vreemdelingen uit hem te volgen naar het dorp, dat een paar mijlen verderop lag.

Op hun weg daarheen kwamen van alle kanten over het ijs andere jagers, gewapend met messen en harpoenen aanlopen, die zich bij de kleine optocht aansloten. En in het dorp zelf was de hele bevolking, bestaande uit een veertigtal mannen, vrouwen en kinderen tezamen gestroomd om de reizigers af te wachten. Toen ze hoorden dat de pas aangekomenen vrienden uit een veraf gelegen dorp waren, die hun geen kwaad zouden doen verdrongen allen zich om zo gauw mogelijk aan de nieuwe gasten te worden voorgesteld en hen welkom te heten. Eén voor één stapten ze naar voren, bleven voor de reizigers staan, stelden zich voor en vertelden dat ze vrienden wilden zijn

en geen mes onder hun kleren verborgen hadden. Stefansson en zijn makkers beantwoordden de vriendelijke woorden en verzekerden op hun beurt, nadat ze hun eigen naam gezegd hadden, dat ze niets liever wilden, dan vriendschappelijke betrekkingen met de bewoners van het dorp aan te knopen. Weldra was de hele stam op de hoogte van de bedoelingen van de drie reizigers en deed ieder zijn best op een van hen beslag te leggen als gast. De vrouwen, die bij de voorstelling de meeste haast hadden gehad en zich het eerst om de reizigers verdrongen hadden gingen allemaal aan het werk om een feest-maal-tijd voor de gasten klaar te maken.

De vrouwen waren nog maar nauwelijks in hun hutten verdwenen of een half dozijn mannen gingen aan de slag om voor de nieuw-aangekomenen een sneeuwhut te bouwen. Stefansson, Natkusiak en Tannaumirk stonden intussen op hun gemak te midden der van gastvrijheid popelende Eskimo's te wachten op het verdere verloop der dingen. Het huisje was in een ommezien gereed en voorzien van huiden, een lamp en verdere benodigdheden. Daarna werd het aan zijn nieuwe eigenaars overgedragen. Hun werd medegedeeld, dat alle mensen hoopten dat ze zouden blijven tot het laatste stukje vlees in het dorp opgegeten was. Geen enkele man dacht er aan in die tijd op jacht te gaan, geen enkele vrouw zou ook maar een slag aan haar naaiwerk doen, als het niet dringend nodig was. Het zou feest in het dorp zijn met zang en dans en

verhalen, iedereen nam vacantie ter ere van de vreemdelingen, die zo'n lange reis hadden ondernomen om het dorp te bezoeken.

Van alle kanten kwamen nu de kinderen der Eskimo's aangelopen om te zeggen, dat moeder het eten klaar had en of een van de reizigers maar mee wilde gaan om zich aan het heerlijke vlees te goed te doen. De meeste hutten in het dorp waren te klein om alle drie de gasten bij één familie uit te nodigen en bovendien behoorde dat ook niet tot de goede gewoonten bij de Eskimo's. Zo werd elk van de drie gasten meegenomen naar een andere plaats en Stefansson was die eerste dag de gast van den jager, die hem het eerst gezien had. De man stond er op, dat de leider der expeditie het eerste maal bij hem zou gebruiken omdat, naar hij zeide de voorvaderen van zijn vrouw lang geleden ook uit zo'n ver land in het westen gekomen waren. Ze wilde daar een heleboel dingen over vragen, zeide hij.

Stefansson werd voor de zoveelste maal getroffen door de grote mate van gastvrijheid onder deze zogenaamde 'wilden'. In gedachten trachtte hij zich voor te stellen hoe een stuk of wat Papoea's uit de binnenlanden van Nieuw Guinea ontvangen zouden worden, als ze eens een onverwacht bezoek aan een van die grote steden der blanken zouden brengen. Zouden die net zo ontvangen worden als hij en zijn vrienden bij deze wilde Eskimo's? Zou men er dan ook om vechten, wie een van de gasten zou her-

HET BOUWEN VAN EEN SNEEUWHUT

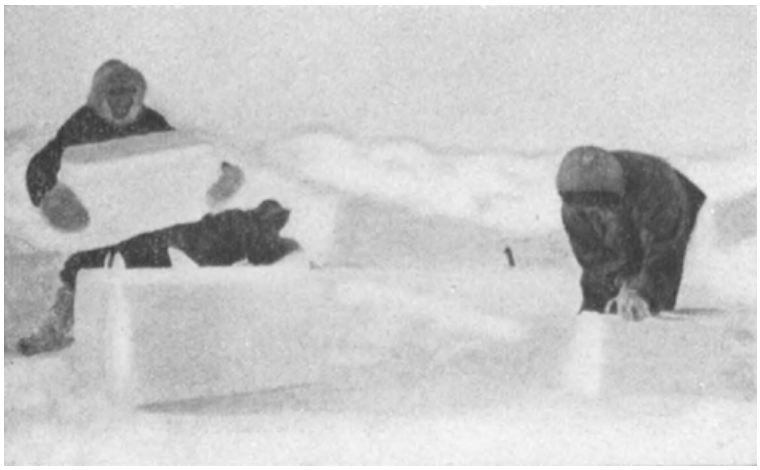

1. Het snijden van de blokken (pag. 76).

2. Het leggen van de eerste 'steen'. (pag. 76).

De eerste blokken-ring bijna gereed (pag. 76).

De eerste blokken-ring gereed (pag. 76).

bergen? Hij meende met zekerheid te weten, dat onder de beschaafde volken een dergelijke gastvrijheid niet meer bestond, zo'n wonder trof je alleen nog maar aan in streken als de kusten der Noordelijke IJszee, waar 'wilde' Eskimo's wonen.

De vragen, die Stefansson's gastvrouw hem stelde betroffen niet haar voorouders uit het verre westen. Met de bezorgdheid van een moeder vroeg ze hem, of er niets aan zijn kleren te herstellen was na zo'n lange reis.

'Heb je geen natte voeten?' vroeg ze. 'Het is maar het beste, dat je je laarzen en sokken zo lang uittrekt, dan kan ik ze boven de lamp drogen. Je kunt wel een paar droge sokken van mijn man aantrekken. Ik geloof, dat je kleren nodig nagezien moeten worden en daar in die want van je zit ook een gat. Geef al die dingen maar hier, dan zal ik ze netjes voor je herstellen. En nu gaan we maar eens eten, je zult wel honger hebben.'

Stefansson liet zich op de rand van een der bedden neer en trok zijn kapotte kleding uit.

'Ik heb een pot lekker zeehondenvlees klaargemaakt', vervolgde de vrouw. 'Hoe wil je het spek hebben, rauw of gekookt? Ik weet natuurlijk niet waar je het meest van houdt. Wij zelf eten het altijd rauw, maar als je het liever gekookt hebt, dan is dat in een ogenblik gebeurd. ik heb kokend water bij de hand.'

'Ik eet alles precies zo als jullie het gewend bent', antwoordde Stefansson. 'Ik heb lang genoeg onder de Eski-

mo's gewoond om lekker te vinden wat jullie lekker vinden.'

'Dat is prachtig,' zei de Eskimose verheugd lachend. 'Het lijkt toch wel of alle mensen gelijk zijn, waar ze ook vandaan komen. En ik zal je maar net behandelen, alsof je een van ons eigen volk bent uit een ver afgelegen dorp. Overigens begin ik hoe langer hoe meer te geloven, dat je een Eskimo bent, want je spreekt immers onze taal, al klinkt het nu en dan een beetje vreemd.'

Stefansson's gezicht glom van trots bij de lof die deze eenvoudige Eskimo-vrouw hem toezwaaide. Hij had zijn best gedaan de moeilijke taal zo goed mogelijk te leren en nu kreeg hij ongevraagd een bewijs, dat hij er tamelijk in geslaagd was. Het mocht dan ook wel een zeldzaamheid genoemd worden, dat de eerste blanke, die met een onbekende volksstam in aanraking kwam iemand was, die de taal van die stam sprak.

IX.
Gastvrijheid.

De vloer van de kleine koepelvormige hut, waarin Stefanssons te gast was werd bijna geheel ingenomen door de bedden. Dit zijn langwerpige blokken harde sneeuw, welke bedekt zijn met een dike laag dierenhuiden. Dat er in zo'n hut niet veel ruimte is kunnen jullie je natuurlijk wel voorstellen. Daar ze het grootste deel van de dag buitenshuis vertoeven, in de zomer zowel als in de winter, hebben de Eskimo's geen grotere woningen nodig. Om in de hut te komen moet je door een hoefijzer-vormige gang van een meter hoogte kruipen. En als er eten geblazen is liggen steeds een stuk of wat honden in die gang te wachten op de kluifjes die hun worden toegegooid.

Aan de ene kant van die gang stonden de kinderen van het gezin dicht bij elkaar eerbiedig de bewegingen van den gast te volgen, terwijl ze inmiddels hun maag met vlees vulden. Aan de andere kant van de deur was ene kleine vrije ruimte voor de kachel, de potten en een tafeltje waarop dampende brokken gekookt vlees lagen. De gastvrouw zat voor dit tafeltje op de rand van een der bedden. Naast haar Stefansson op de ereplaats met zijn gastheer aan de linkerkant.

Toen ieder zijn plaats had ingenomen begon de gastvrouw met het verdelen van het vlees. Voor Stefansson zocht ze een lekkere malse zeehonden-voorpoot uit, welke ze tussen haar beide handen wrong en kneedde om er het vocht zo veel mogelijk uit te persen, zodat er niets meer kon afdruipen. Daarna reikte ze hem haar gast plechtig toe. Vervolgens was haar echtgenoot aan de beurt voor een lekker stuk vlees, dat dezelfde behandeling onderging, waarna elk van de andere gezinsleden zijn deel kreeg. Toen allen van het nodige voorzien waren werd er nog een mals stukje apart gelegd voor het geval de gast zich nog voor de tweede maal wilde bedienen en de rest van het gekookte vlees werd in vier gelijke porties verdeeld en naar vier families in het dorp gezonden, die van zichzelf geen voldoende voorraad vers vlees hadden. Alle andere families, waar die dag gekookt werd, deden hetzelfde, zodat er nergens honger geleden behoefde te worden.

De honden, die in de ingang lagen te wachten kregen om de beurt een afgekloven been waarmee ze zich naar buiten begaven om het daar op hun gemak te verslinden. Was het op, dan namen ze hun plaats bij de andere honden weer in om op een nieuwe kluif te wachten.

Terwijl het feest aan de gang was kwamen telkens kinderen van andere gezinnen de hut binnen kruipen met de ene of andere lekkernij. Iedere vrouw, die iets gekookt had zond daarvan een deel naar een ander gezin en het leek wel of al die vrouwen van elkaar wisten, wat ze klaar

gemaakt hadden, want steeds was het iets, dat door de ontvangende familie niet gekookt was en aldoor een andere lekkernij. Soms was het lekkere hapje speciaal voor Stefansson bestemd. Een van de Eskimo-moeders zond een gekookte nier, een ander een stukje van een zeehonden-vin, met de mededeling er bij, dat er een hele vin voor hem bewaard werd als hij de volgende morgen bij haar kwam ontbijten.

Nadat allen zich aan vers gekookt zeehondenvlees tegoed gedaan hadden, werd de soep rondgedeeld. Deze soep was gebrouwen van zeehondenbloed dat door kokend hete bouillon geroerd werd. Stefansson dronk twee halve-liters kommen van deze krachtige soep. Toen was het diner geeindigd.

De kinderen gingen, zoals dat bij Eskimo's gewoonte is, naar buiten om te spelen, de honden verlieten zonder daartoe een bevel af te wachten de hut, rolden zich buiten in de sneeuw op, staken hun kop in hun ruige vacht en gingen slapen, terwijl de gastheer zich met zijn gast in de rooksalon terugtrok. Van die rooksalon maak ik natuurlijk maar een grapje, want een Eskimo-huis heeft maar één vertrek, dat afwisselend dient voor woonkamer, keuken, eetkamer, slaapkamer en rooksalon. We bedoelen maar dat de heren het zich gemakkelijk maakten door over de bedden heen naar achteren te schuiven en gezeten op lekkere zachte vachten welke hen ook in de rug tot steun dienden begonnen zij een levendig gesprek. Of liever ge-

zegd, de gastheer alleen sprak, Stefansson luisterde. Dat was ook precies wat hij verlangde. Hij wilde deze afgezonderd levende mensen graag goed leren kennen en daarom liet hij ze maar praten en vertellen. Zo hoorde Stefansson het verhaal van een volkstam, die nog verder naar het noorden zou wonen. Het moest een zeer geheimzinnig volk zijn, mensen die geen kin hadden en waaronder een groot aantal blanken, die maar een enkel oog midden in het voorhoofd hadden. Wat hun eten betreft, vertelde de Eskimo verder, hielden die lui er heel rare manieren op na. Ze leefden niet alleen van vlees en vis, zoals een behoorlijke Eskimo betaamt, maar aten allerlei rare dingen uit blikjes en doosjes, die zo afschuwelijk smaakten dat zelfs de beleefdste Eskimo gedwongen was ze uit te spuwen, als hij ze in zijn mond kreeg.

Stefansson luisterde naar deze verhalen en schudde met zijn vriend en gastheer meewarig het hoofd over zoveel onverstand bij die verre geheimzinnige mensen zonder kin en met één enkel oog. Hij begreep al bij voorbaat, dat het nutteloos was te trachten zijn gastheer er van te overtuigen, dat overal op de wereld door verschillende volkstammen verschillend over eten gedacht wordt. Wat wisten deze rustig en tevreden levende mensen ook af van de rest der mensheid. Hun wereld bestond uit hun geliefde IJszee, begrensd door een strook land, dat 's zomers groen was en 's winters wit, een land bevolkt met poolvossen, grijze wolven, ijsberen, caribu's en nog enkele andere lopende

en vliegende dieren en met geesten. Wat wisten deze eenvoudige Eskimo's omtrent andere volken? (Laten we maar eens bij ons zelf nagaan, wat wij weten van de gewoonten en gebruiken bij andere volken). Ze kenden enkele naburige stammen, die hun allen vriendschappelijk gezind waren, hadden wel eens bij geruchten vernomen, dat er in het zuiden Indianen moesten wonen, die niet te vertrouwen waren en hadden sprookjes gehoord over die geheimzinnige blanken, die in het oosten hun woonplaatsen hadden. Maar dat lag allemaal al zo ver buiten hun eigen wereld, dat ze zich eenvoudig niet konden indenken, dat andere mensen er andere manieren en gewoonten op na hielden dan zij zelf.

Dus luisterde Stefansson vol belangstelling naar de verhalen van zijn gastheer en overdacht inmiddels hoe goed het toch was, dat niet alle mensen hetzelfde voedsel eten, Stel je eens voor, dat ze allemaal zeehond wilden hebben, zoals de Eskimo's of biefstuk van een Rhinoceros zoals de negers!

X.
Geen woningnood.

Het spreekt wel haast vanzelf dat naast het voedsel, voor Eskimo's het woningvraagstuk minstens even belangrijk is als voor ons. Iemand, die in onze beschaafde maatschappij een huis bezit, waar hij het in de zomer niet al te warm heeft en wat hij 's winters behoorlijk kan verwarmen, behoort bij ons tot de beter gesitueerden. De meesten wonen hier in een huurhuis, dat soms wel, maar heel dikwijls niet aan de eisen van bewoonbaarheid, vooral in de winter, voldoet. Ieder kan wel voor zichzelf uitmaken of de woning, waarin hij toevallig leeft in alle tijden van het jaar een aangename is. Wij zijn er van overtuigd, dat de meeste van onze huizen in het warme jaargetijde niet behoorlijk geventileerd, in de winter niet voldoende verwarmd kunnen worden. Vandaar dan ook, dat de enkele mensen, die zich de weelde kunnen veroorloven, gedurende de heetste maanden naar hun buitenverblijf verhuizen en in de koude maanden een huis met centrale verwarming betrekken. Maar dat zijn de rijken.

En nu zal het jullie wel vreemd in de oren klinken, maar bij de Eskimo's zijn de mensen allemaal zo rijk, dat ze zich voor elk jaargetijde een huis kunnen aanschaffen, dat min

of meer aan de gestelde eisen voldoet. Ook al hebben ze dan geen bankrekening. Het bouwen van een nieuw huis is zó verschrikkelijk eenvoudig, dat elk gezin er net zoveel kan krijgen als het zelf wil. En al naar gelang van het jaargetijde wonen ze in tenten, hutten of sneeuwhuizen. Hun huisraad, bedden, lampen, potten en voorraden nemen ze mee op hun sleden, op hun ruggen en wat ze niet kunnen vervoeren laten ze zo lang achter. Komen ze later in het jaar weer op hun oude plaats terug, dan vinden ze alles precies zo als ze het hebben laten liggen, omdat er in dat heerlijke onbeschaafde land geen dieven zijn. Een van de wonderen van dat verre land aan de kusten der Noordelijke IJszee.

We hebben allemaal wel eens gekampeerd en wie dat nog nooit gedaan heeft moet het werkelijk gauw eens proberen; het is de prettigste sport, die je je maar kunt indenken. Als we er dan op uittrekken laden we alles, wat we voor de tocht nodig hebben, tent, dekens, primus, potten, pannen, ketels, eetgerei en nog veel meer op onze fietsen. Eskimo's hebben geen fietsen, maar in plaats daarvan sleden, die ze in de winter gebruiken voor het vervoer van hun hele hebben en houden. In de zomer kunnen ze er echter, zoals te begrijpen is, geen gebruik van maken. Dan doen ze zelf dienst als lastdragers, terwijl ook de honden hun vracht, die dikwijls net zo zwaar is, als het dier zelf, te dragen krijgen.

Linnen tenten worden alleen gebruikt door die stammen,

die met de blanke handelaars uit het zuiden in aanraking zijn geweest. Maar toch geven ook die stammen nog steeds de voorkeur aan zomertenten, die gemaakt worden van huiden, gespannen over een geraamte van houten latten of walvisbeenderen. Vooral als ze 's winters op reis zijn, en dat zijn Eskimo's vaak, omdat het reizen in de winter veel gemakkelijker en prettiger is dan in de zomer, voldoen tenten van huiden beter dan linnen tenten. De laatste zijn namelijk helemaal niet te verwarmen.

Maar we hadden het over de zomer. Deze heeft één groot ongemak voor de bewoners van het barre noorden en dat is de muggenplaag, waarover we het al eens in het tweede hoofdstuk gehad hebben. Het is inderdaad een van die lastige vraagstukken, die een Eskimo in de zomer moet oplossen. Vooral die stammen, welke niet onmiddellijk aan de zeekust wonen, waar de koele vochtige zeewind de muskieten verdrijft. De hele nacht branden ze walmende vuren voor hun tenten, zodat ze er zelf soms bijna in stikken, maar de muggen trekken zich er akelig weinig van aan. Ze dringen door elke opening, scheur of spleet van de tent en maken de Eskimo's het leven letterlijk tot een hel. Zodra de bewoners er dan ook de kans toe zien, kopen ze van de blanke handelaars muskietengaas om overdag hun gezichten en 's nachts hun slaap te beschermen.

De zomer is dus geen prettige tijd voor de Eskimo's en van een gezonde en ongestoorde slaap komt doorgaans niet veel terecht. Groenland maakt een uitzondering op

deze muggenplaag-regel. Dat grote eiland is door zijn bergachtige karakter het hele jaar door met sneeuw en ijs bedekt, waardoor er geen muskieten voorkomen. Daar de natuur echter niets schenkt, hebben de daar wonende Eskimo's juist door dat ijs met andere ongemakken te kampen. Maar als je het aan een bewoner van de Amerikaanse noordkust vraagt, dan zegt die: Geef mij maar de winter!

In de lente en in de herfst is het leven in een tent evenmin aangenaam. Tenten kunnen moeilijk verwarmd worden en het gevolg is, dat zelfs Eskimo's in die jaargetijden wel eens rillen van de koude, iets wat Stefansson hen in de winter nog nooit had zien doen. Maar zodra is de winter niet in het land of het is afgelopen met alle kwellingen. Want dan bouwt de Eskimo voor zich en zijn gezin een huis, dat aan alle eisen, die een uiterst strenge winter stelt, voldoen kan. Dergelijke huizen worden op verschillende manieren en met verschillend materiaal gebouwd. Het eenvoudigste is wel de sneeuwhut.

De sneeuw, die voor de bouw gebruikt wordt moet, evenals de baksteen, die wij voor onze huizen gebruiken, van 'goede' kwaliteit zijn. Hij moet zó hard zijn, dat je er over heen kunt lopen, zonder dat je voetstappen achterblijven en hij moet bovendien gelijkmatig hard zijn, zodat een puntige stok, die je er in drijft er in gaat als een spijker in een dikke plank. Eerst dan is het materiaal geschikt om voor huizenbouw te dienen. Met hun lange messen

snijden de Eskimo's de sneeuw in plakken van 10 c.m. dikte, 40 tot 50 c.m. breedte en 60 tot 90 c.m. lengte, zodat ze een soort grote domino-stenen krijgen. De plakken worden in een cirkel met de lange smalle kant op de besneeuwde grond geplaatst, zodanig, dat ze aan de zijkanten precies aansluiten. Aan de binnenkant wordt de sneeuw een beetje onder de plak weggegraven zodat hij wat naar binnen overhelt. Door de koude vriezen de blokken dadelijk aan elkaar vast, waardoor een verbinding ontstaat, die hechter is dan de beste metselkalk van bakstenen huizen. Is de eerste rij blokken geplaatst en de cirkel gesloten, dan wordt aan de binnenzijde van de bovenrand een schuin stuk afgesneden, zodat de volgende rij blokken, die daar op geplaatst worden eveneens en bovendien iets sterker naar binnen hellen. Op die manier krijgt de hele hut een koepelvormige gedaante. Als deze werkzaamheden klaar zijn dan worden alle nog aanwezige scheuren en spleten met zachte sneeuw dichtgsmeerd. Daarna wordt onder de muur van het huis door, de ingang gegraven. Dit is een tunnel van een meter of drie lang, een meter hoog en even breed, waardoor een volwassen mens dus alleen in gebukte houding de hut kan binnenkomen.

Dat Eskimo's de deur niet in de muur maken zoals dat bij onze huizen gewoonte is heeft tot gevolg, dat ze geen warmte nodeloos verspillen bij het in- en uitlopen. Zouden ze een gewone deur hebben, dan vloog de warmte er bij

het opendoen van boven uit en de ijskoude lucht zou langs de onderkant naar binnen stromen. En dat kunnen ze niet hebben bij een buiten-temperatuur van 50° onder het vriespunt.

Vervolgens wordt de vloer bedekt met rendierhuiden, met de haren naar beneden gekeerd. Alleen de plek, waar de kookkachel komt te staan blijft vrij. Over deze vloerbedekking heen komt een laag huiden met de haren naar boven; deze dubbele laag werkt isolerend en voorkomt zowel het smelten van de sneeuw onder de bedekking, door de warmte in de hut, als het afkoelen van de hut door de koude, die uit de grond optrekt. De sneeuw van de vloer kan dus ook niet smelten, waardoor anders in een ogenblik de bedden der bewoners doorweekt zouden zijn.

Dan maakt men de kachel aan en stookt deze flink op, zodat er in de hut een tropische hitte gaat heersen. Hierdoor begint de muur aan de binnenkant te smelten. Zijn de muren helemaal met vocht bedekt, dan sleept men de kachel naar buiten en laat men het huis opvriezen. Aan de binnenzijde van de muur ontstaat dan een flinke laag ijs, waardoor de muren uitermate sterk worden. Wordt er nu tegen aan gestoten, wat in zo'n betrekkelijk kleine ruimte gemakkelijk gebeurt, dan kan er geen sneeuw van de wand naar beneden vallen. De muren zijn, om zo te zeggen geglazuurd.

Ten slotte wordt in het dak een gat gehakt voor de ventilatie. Dit gat wordt afgesloten door een doorschijnend

vlies gemaakt van ingewanden van zeehonden. Er kan dan tevens wat licht naar binnen komen.

Nu is het huis gereed, de huishoudelijke artikelen worden er in gebracht en de bewoners kunnen het betrekken.

Het gaat bij de Eskimo's al net als bij andere meer beschaafde volken. Er zijn lui, die zorg aan de bouw van hun huis besteden en er zijn er, die er maar op los bouwen. De eersten trekken voordat ze met de bouw beginnen eerst netjes een cirkel in de sneeuw, waarlangs ze hun sneeuwblokken plaatsen, de anderen doen het maar op het oog, zodat de vorm nog wel eens afwijkt.

Maar èèn ding hebben al die Eskimo's gemeen en dat is, dat hun huizen in de winter bewoonbaar zijn, ze hoeven geen kou te lijden. In al die jaren, dat Stefansson in de poolstreken doorbracht was het binnenshuis waar hij ook te gast was, 's winters nooit kouder dan 80°, en meermalen zelfs boven de 100°, zodat de bewoners zich bijna geheel ontkleedden. En dat in een sneeuwhut bij een buiten-temperaturr van minus 50°! Als het bij ons 10° vriest dan klagen we dikwijls nog over de kou als we 's nachts onder een berg dekens liggen.

In streken waar laag wilgenhout groeit worden winterhuizen gemaakt van een vlechtwerk van wilgentakken in de vorm van een grote mand, welke met de opening op de grond staat. Dit geraamte wordt eerst met graszoden, mos en aarde en daarna geheel met sneeuw bedekt. De

vloeren maken ze vaak van houtblokjes, die uit de wilgenstammen gehakt worden.

Is de winter voorbij dan wordt de sneew der hutten door de warme zon ontdooid. Het dak wordt lek en geen loodgieter kan er wat aan doen. De bewoners moeten het huis ontruimen. Ze betrekken hun zomerverblijven en gorden zich weer aan voor de jaarlijks terugkerende strijd tegen de muggenplaag.

XI.
Het avontuur met de sneeuwhut.

Er zijn mensen, die voor het beleven van avonturen altijd te vroeg zijn of te laat komen. Tienmaal kunnen ze de wereld rondreizen en even wijs of onwijs terugkeren als ze vertrokken zijn. Anderen daarentegen beleven een avontuur als ze even naar de banketbakker om de hoek lopen om de verjaardagstaart te halen. Zo een van die laatsten was Stefansson. Niet dat er daar in het hoge noorden banketbakkers zijn, maar dat haalde ik maar als voorbeeld aan. Hij beleefde een avontuur met een heel doodgewone sneeuwhut, een avontuur dat hem bijna het leven kostte. Dat hij er niettemin goed af kwam was te danken aan de tegenwoordigheid van geest van zijn vriend en reismakker Natkusiak. En ik meen, dat wij dien Eskimo daar dankbaar voor moeten zijn, anders hadden we nu dit reisverhaal niet gehad.

De zaak speelde zich als volgt af. Stefansson was met één van zijn vrienden. Dr. Anderson op reis door de sneeuwvelden van zijn geliefde poolstreken. Zijn beide Eskimo-vrienden Natkusiak en Tannaumirk waren eveneens van de partij en met prachtig windstil weer en bij

Twee Koper-eskimo's in feestkleeding (pag. 97).

een vorst van 45° schoten ze vlug op. Het was een heldere nacht met flikkerende sterren en lichte maan. Ze hadden juist besloten hun kamp op te slaan toen ze een oude onbewoonde sneeuwhut ontdekten. Gemakkelijker konden ze het niet treffen. Daar stond een hotel kant en klaar en ze bedachten zich geen ogenblik maar legden er beslag op. Stefansson moest die dag voor het bereiden van het maal zorgen en daar ze van het snelle reizen flink warm waren geworden, maakte hij meteen de kachel aan om de temperatuur in de hut aangenaam te maken voor ze helemaal waren afgekoeld.

Hij begon daarna vlug sneeuw in de ketel te doen om heet water te maken. Naast hem zat Dr. Anderson op de rand van een bed, daar naast zat Tannaumirk en vervolgens kwam Natkusiak. Beide Eskimo's waren als gewoonlijk in druk gesprek gewikkeld en hadden het grootste plezier. Vooral Tannaumirk had veel grappige verhalen te vertellen en maakte daarbij de wildste gebaren. Hij zwaaide met zijn armen, alsof het molenwieken waren, sprong overeind om te laten zien, hoe hij een heldenstukje had uitgehaald en viel toen plotseling achterover op het bed, terwijl hij een akelig rochelend geluid met zijn keel maakte. Eerst dachten de anderen, dat dat bij het verhaal hoorde, maar toen hij plat op zijn rug bleef liggen en niet ophield met snorken stond Dr. Anderson op en boog zich over hem heen, om te onderzoeken,

wat er aan de hand was. Dr. Anderson tuimelde echter zelf eveneens boven op den liggenden Eskimo en meteen begreep Stefansson wat de oorzaak was van het zonderlinge gedrag van zijn twee vrienden. De kachel ontwikkelde kolendamp en ze waren bezig vergiftigd te worden. Zonder zich een oogenblik te bedenken doofde hij de kachel en gaf Natkusiak het bevel een gat in de muur te hakken. Natkusiak trachtte op te staan om zijn mes te pakken en het bevel uit te voeren, maar hij had er de kracht niet meer toe. De schrik sloeg hem om het hart en met zijn laatste krachten liet hij zich achterover tegen het blok vallen, waarmee ze de ingang hadden afgesloten.

Dit blok gaf gelukkig mee en op handen en voeten krabbelde de Eskimo naar buiten, waar hij als een zoutzak neerviel, te zwak om weer op te staan. Stefansson volgde zijn Eskimo-vriend naar buiten en kwam naast hem liggen. Ze waren allemaal in hun onderkleren en buiten vroor het 45°. Het was dus dringend noodzakelijk zo gauw mogelijk weer naar binnen te gaan, zich te kleden en de anderen naar buiten te slepen, maar geen van beide mannen was daartoe in staat. Ze waren eenvoudig gedoemd om dood te vriezen. Maar gelukkig bracht de frisse lucht, die door de gemaakte opening naar binnen stroomde de beide mannen in de hut weer bij. Ze kropen onmiddellijk naar buiten en daar zag Dr. Anderson het gevaar, waaraan zij en hun vrienden waren blootgesteld. Hij ging terug

en haalde de slaapzakken, waar ze gauw inkropen en zo aan de dood door bevriezing ontsnapten.

Ze hadden een goede les geleerd, dat ventilatie van een sneeuwhut een van de belangrijkste dingen is. Het is namelijk zó, dat bij een nieuwe sneeuwhut de muren min of meer poreus zijn en dus nog altijd verse lucht naar binnen en afgewerkte lucht en walm naar buiten doorlaten. Bij oude hutten, waarvan de muren door het herhaaldelijk verwarmen en weer bevriezen ondoordringbaar voor lucht geworden zijn, is dat niet meer het geval.

Stefansson vergat deze les nooit meer en het eerste waar hij bij latere gelegenheden altijd voor zorgde was een goede ventilatie van de hut waar hij in moest slapen.

XII.
Baas boven baas.

We hebben allemaal wel eens een spannend avontuur beleefd, hetzij een brand of een auto-ongeluk of iets dergelijks. En natuurlijk hebben we onze belevenissen in geuren en kleuren verteld in de kring van familie en kennissen. Dan zal het jullie ook wel opgevallen zijn dat er onder de aanwezigen steeds iemand was, die het nog spannender had meegemaakt, die om zo te zeggen een nog sterker staaltje wist te vertellen, de baas boven de baas.

Dat komt ook voor onder de Eskimo's, hoor! We moeten ons vooral niet verbeelden, dat wij het alleen-verkooprecht van dergelijke praatjes bezitten.

In hoofdstuk VIII vertelden we jullie een en ander van een ontdekkingsreis die Stefansson maakte naar een tot dusver onbekende Eskimo-stam. Die aardige en gastvrije mensen brachten hem aan zijn verstand, dat de uitvindingen der blanken maar kinderspel waren vergeleken bij de macht, die hun tovenaars bezaten.

Evenals hun voorouders dat duizenden jaren voor hen gedaan hadden gebruikten de leden van die stam nog steeds pijlen en bogen als wapenen voor de jacht. De

pijlpunten waren gemaakt van koper, welk metaal in die streek veel gevonden wordt. Stefansson stelde uit de aard der zaak groot belang in die wapens en vroeg de mannen hem eens te laten zien, op welke wijze zij ze gebruikten. Ogenblikkelijk waren ze bereid hun vaardigheid in het boogschieten te vertonen. Er werd een blok sneeuw overeind gezet bij wijze van doel en de Eskimo's waren in staat van een afstand van dertig tot vijf en dertig meter dit doel zonder mankeren te raken met hun pijlen. Zelfs waren er enkelen, die hun pijlen tachtig tot negentig meter ver konden schieten, maar dat waren dan ook de beste boogschutters. Wild raakten ze doorgaans op niet groter afstand dan veertig meter, een hoogst enkele keer eens op zestig meter.

Nadat ze hun kunsten vertoond hadden zette Stefansson op tweehonderd meter afstand een stok in de sneeuw en legde zijn geweer aan om hun te tonen, op welke wijze de blanken het wild neerlegden. De Eskimo's keken rustig toe bij deze voorbereidingen, want ze hadden er niet de minste idee van, wat hij van plan was uit te spoken. De hevige knal van het schot joeg de mensen plotseling de schrik op het lijf. De vrouwen en kinderen renden hals over kop hun huizen binnen terwijl ook de mannen aan de haal gingen en zich achter een berg sneeuw op een meter of vijftien afstand verscholen, waar ze de gebeurtenis opgewonden met elkander stonden te bepraten. Stefansson liep ze achterna en vroeg hun of ze met hem

mee wilden gaan naar de stok om te kijken wat er mee gebeurd was. Na veel vieren en vijven lieten drie mannen zich overhalen om mee te gaan, maar ongelukkig genoeg had Stefansson het doel gemist, zodat er niets aan de stok te zien was. De Eskimo's voelden zich zichtbaar opgelucht, maar toen hij zeide, dat hij het nog eens proberen wilde begonnen ze er ernstig tegen te protesteren.

'Begrijp je dan niet', zei een van hen, 'dat je met dat Iawaai de zeehonden wegjaagt en dat wij dan van gebrek moeten omkomen'.

'Bij de stammen in het westen gebruiken ze allemaal deze dingen, die ze geweren noemen, als ze op de zeehondenjacht gaan', verklaarde Stefansson. 'En de dieren worden er werkelijk niet door verschrikt'.

Stefansson liet zich er niet van af brengen hun te tonen, dat hij die stok op tweehonderd meter afstand kon raken. Opnieuw legde hij aan en schoot. Deze keer miste hij het doel niet. Nu wees hij de mensen op het gat, dat de kogel gemaakt had. Zonder veel belangstelling te tonen keken ze er naar en begonnen toen opnieuw hun mening te zeggen over het lawaai dat dat geweer maakte.

Daarna vertelde Stefansson de beleefd luisterende Eskimo's dat hij in staat was op dubbel zo grote afstand een ijsbeer dood te schieten.

'Dat is allemaal heel mooi', zei één van de lui, 'maar kun je ook een caribu raken, die aan de andere kant van de berg loopt te grazen?'

'Nee, natuurlijk niet', antwoordde Stefansson.

'Dan is dat ding van jou ook helemaal niets bizonders', vond de man. 'Bij een van de stammen, die wat verder die kant op wonen, is een medicijnman, die een toverpijl heeft, waarmee hij over de allerhoogste berg heen een caribu kan doden!'

Een andere keer liet hij zijn nieuwe vrienden zijn prismakijker zien en verklaarde, hoe hij daarmee dingen kon zien, die met het oog niet waar te nemen waren. Met grote belangstelling bekeken zij het instrument en waren opgetogen, toen ze het wonder met eigen ogen mochten proberen. Dat vonden ze prachtig en dadelijk vroeg iemand: 'Nu heb je ons caribu's laten zien, die er vandaag zijn. Kijk nu ook eens door je wonderglas of je de caribu's kunt zien, die er morgen zullen zijn, dan weten we ten minste waar we moeten gaan liggen om ze te vangen'.

'Ja maar, dat gaat niet', zei Stefansson verbaasd. 'Je kunt toch niet zien, wat er morgen zal gebeuren'.

'Dan is het ook geen wonderglas, wat je daar hebt', antwoordde de man teleurgesteld. 'Onze tovenaars kunnen dat wel. Die hebben tovermiddelen, waar door ze zien kunnen, wat er morgen zal gebeuren'.

XIII.
Een reis naar de maan.

Bijgelovige mensen tref je overal aan, zowel onder de hoogst beschaafde volken van Europa als onder de laagst ontwikkelde volksstammen van Centraal-Afrika. Waarom zouden dan in het land der Eskimo's de mensen niet bijgelovig zijn? Ook daar is de lucht en de aarde bevolkt met geesten, ook daar gelooft men aan toverij. Het verschil met andere volken is echter, dat de altijd vrolijke en goedlachse Eskimo's niet zo door angst voor boze geesten gekweld worden als de mensen elders. Maar griezelig vinden ze het toch wel. Dat is dan ook alles. Ze geloven, dat elk mens, elke plant, elk dier en ieder ding een ziel heeft. De zielen kunnen hun huis verlaten en een poosje vrij gaan rondzwerven om daarna weer terug te keren. Als het maar geheimzinnig genoeg is, dan is niets dit eenvoudige volk te gek.

Stefansson vertelde eens aan een paar van zijn Eskimovrienden, dat er bergen op de maan waren.

'Hoe weet je dat', vroeg een van hen.

'De blanken hebben kijkers, zoals ik hier een heb, maar dan veel en veel groter, wel zo lang als de mast van een

schip. Door die instrumenten kun je alles op de maan zien'.

'Dat is wel aardig', vond een ander, 'maar is er wel eens een blanke op de maan geweest?'

'Nee, dat kan niet', was Stefanssons antwoord.

'Dat kan niet, dat kan niet?' vroeg de man met nadruk.

'Zeg dat nu niet zo vlug. Wij hebben wel geen verrekijkers zo lang als scheepsmasten, maar wij hebben mannen, die op de maan geweest zijn, daar hebben rondgelopen en ons daarna hebben verteld, wat ze er allemaal gezien hebben. En eerlijk hoor, die mannen vertellen geen leugens. Zij weten heel wat meer van de maan dan de blanken, want zij zijn er zelf heen geweest'.

'Zo'n man zou ik wel eens willen zien', meende Stefansson.

'Dat kan hoor, en hij zal je bewijzen, dat het waar is, want over drie dagen is het donkere maan en dan gaat hij er heen. Als je graag wil mag je er wel bij zijn.'

Zo kreeg Stefansson gelegenheid een reis naar de maan te 'horen' maken.

Een groot gezelschap mannen, vrouwen en kinderen was in de hut bijeen. Midden in de hut, vlak onder het venster zat de medicijnman op de grond, om hem heen zaten, zo ver mogelijk van het midden verwijderd, de mensen. Eerst werd het venster met een berenvel afgedekt, zodat er geen licht meer kon doorvallen. Daarna traden drie Eskimo's naar voren, die den tovenaar stevig met een touw

vastbonden, zodat zijn kin tussen zijn knieën te zitten kwam. Helemaal in elkaar gekronkeld zat de man daar op de grond van de hut. Aan het loshangende einde van het touw werd een steen vastgemaakt. Alle lichten werden uitgemaakt en het werd volkomen duister in de hut. Je kon geen hand meer voor ogen zien. Alle aanwezigen gingen met de ogen stijf dichtgeknepen voorovergebogen zitten, terwijl achter elk kind een oudere persoon zat met de handen over de ogen van het kind gelegd. Toen kon de reis beginnen.

Op hetzelfde ogenblik, dat de lichten werden gedoofd begon de medicijnman een toverlied te zingen. Toen dat geeindigd was sprak hij met een keelstem: 'Ik voel me veel lichter dan anders. Het lijkt wel alsof ik lang zo zwaar niet meer op de grond zit als gewoonlijk. Nu word ik zo licht als een veertje. Ik zou wel graag op willen stijgen, zoals een droog stuk hout in water doet. Daar ga ik al in de hoogte. Nu zweef ik langs de vloer. Wat gaat het al vlug en het gaat hoe langer hoe sneller.'

De steen, die aan het touw gebonden was begon nu een snorrend en fluitend geluid te maken, alsof hij in het rond geslingerd werd. De mensen dachten natuurlijk dat door de vlucht van den medicijnman het touw snel rondgezwaaid werd, zodat de steen over de hoofden van de aanwezigen suisde, klaar om ieder die zijn ogen opende tegen het hoofd te slaan. Het was dus wel te begrijpen, dat de mensen hun ogen stijf dichtknepen en hoe harder de steen

snorde, des te stijver drukten de ouders hun handen op de ogen der kinderen. En terwijl het snorrend geluid van de steen voortduurde, hoorden ze weer de eentonige stem van den tovenaar: 'Ik vlieg nu boven jullie hoofden, ik stijg hoe langer hoe hoger. Nu ben ik vlak bij het dak. Bijna ben ik nu door het venster'.

Toen werd de stem zwakker en zwakker, totdat hij in de verte wegstierf. Niemand van het gezelschap bewoog zich, geen geluid werd er gemaakt, geen oog geopend en zo bleven ze nog een half uur achtereen zitten totdat plotseling de stem van den medicijnman weer gehoord werd.

'Nu kom ik weer door het venster naar binnen. Ik daal. Ik zit weer op de grond. Doe nu jullie ogen maar weer open en steek de lampen aan'.

Toen er weer licht was zagen de Eskimo's het grote wonder. Daar zat onze tovenaar weer op dezelfde plek, waar hij drie kwartier geleden ook zat toen de lampen gedoofd werden, geboeid en met zijn kin tussen zijn knieën.

Nadat de drie mannen hem weer van zijn banden bevrijd hadden vertelde hij van zijn avonturen.

'Ik ben bij het mannetje in de maan op visite geweest. Toen ik bij hem aanklopte deed zijn vrouw open. Ze vertelde, dat haar man er nog niet was. Die was op caribujacht. Maar daar zag ik hem al aankomen. Hij nodigde me direct uit om bij hem te blijven eten en terwijl we zaten te smullen vroeg zijn vrouw me een heleboel dingen over

de mensen uit ons dorp. Ik ben er een reuzen lange tijd geweest, want jullie moeten weten, dat de tijd op de maan heel anders gemeten wordt als bij ons. Ik moest beloven dat ik het volgende jaar terugkwam. En ik heb dat graag gedaan, want zijn vrouw kookt heel lekker'.

Hiermede was de toverpartij afgelopen en de mensen waren allemaal zeer tevreden over de prestaties van hun medicijnman.

Stefansson dacht nog lange tijd na over de voorstelling, die hij zo juist had bijgewoond en over alles, wat daarmee in verband stond. Het was hem nu duidelijk, dat de Eskimo's de maan beschouwen als een planeet zoals de onze, met mensen en dieren, en natuurlijk alleen met Eskimo's en caribu's. Wij daarentegen beschouwen de maan als een dode planeet met dorre woestijnen en uitgebrande vulkanen bedekt. Zonder enige twijfel zijn wij dichter bij de waarheid dan de Eskimo's, maar zij zijn even zeker van de waarheid van hun opvatting overtuigd als wij van de onze. Dat moet ons volstrekt niet verwonderen. Want hoevelen zijn er niet onder ons, die overtuigd zijn van de onbewoonbaarheid der ijszeegebieden, die menen, dat die landstreken in het hoge noorden even bar en verlaten zijn als de maan? Ook deze opvatting is volkomen bezijden de waarheid. Wat dit betreft weten de Eskimo's het heel wat beter dan wij. Ze leven gelukkig en tevreden in het barre noorden en ze leven er goed van. Overtuig je met eigen ogen van de juistheid van Stefanssons beweringen.

Het land aan de Noordelijke IJszee ligt niet zo ver van ons vandaan als de maan van de Eskimo's. Jullie hoeven geen geesten te geloven, die zeggen dat ze er geweest zijn. Pak de boot en ga een bezoek aan dat land brengen. Ik geloof wel, dat het de moeite waard is.

XIV.
Blonde Eskimo's.

'Wat zeggen jullie nu wel van onze mensenetende bloeddorstige wilden?' vroeg Stefansson aan zijn beide vrienden Natkusiak en Tannaumirk, toen ze zich na een paar dagen volkomen op hun gemak voelden. 'Heb ik geen gelijk gehad, toen ik zei, dat Eskimo's geen mensen eten. Wie eenmaal zeehond en caribu geproefd heeft wil niets anders meer eten'.

De beide anderen moesten erkennen, dat Stefansson gelijk had. 'We zijn dom geweest ons door de bakerpraatjes van anderen te laten beinvloeden en in het vervolg zullen we daar wel voor oppassen. Als je nog verder wilt, dan gaan we graag met je mee'. Ze waren zeer geestdriftig en Stefansson maakte van die stemming gebruik door ze maar vast er op voor te bereiden, dat ze binnenkort op zoek zouden gaan naar de zogenaamde blonde Eskimo's, waarover ze hadden horen spreken.

'Ze moeten ergens in het noorden wonen en ik ga niet terug, voor ik ze gezien heb of voor dat ik weet, dat ze niet bestaan'.

Natkusiak en Tannaumirk waren dadelijk bereid met hem mee te gaan, al was het naar het einde van de wereld.

Door de goede afloop van hun laatste reis hadden ze een onbegrensd vertrouwen gekregen in Stefansson.

'Dat wist ik wel, mannen', prees hij zijn beide gezellen, 'Een flinke Eskimo laat zich door oude-wijven-praatjes niet in de war brengen. We zullen over drie dagen vertrekken'.

Nadat ze goed uitgerust waren van de vermoeienissen der afgelopen weken maakten ze zich, tot grote teleurstelling van hun nieuwe vrienden, gereed voor het vertrek.

'We hadden gehoopt, dat jullie heel lang zouden blijven', verweten de Eskimo's hem, 'en nu gaan jullie al zo gauw weer weg'.

'Wij komen beslist weer terug', beloofde Stefansson, 'en dan blijven we veel langer'.

'Dat moeten jullie doen, want we vinden het heel prettig, dat jullie bij ons gekomen bent'.

Ze namen hartelijk afscheid en door het hele dorp uitgeleide gedaan werd de reis naar het noorden aangevangen. De weg voerde hen over de bevroren zee naar Victorialand, waar Stefansson hoopte de buitengewone Eskimo's te vinden. Want buitengewon moesten die mensen wel zijn. Voor zover Stefansson wist, had geen enkele Eskimo het recht blonde haren en blauwe ogen te hebben. Een fatsoenlijke volbloed Eskimo behoorde bruine ogen en gitzwart haar te hebben, net als zijn verre voorvaderen, de Chinezen.

Na een vermoeiende tocht werd hun inspanning met suc-

ces bekroond. Opnieuw kwam Stefansson in aanraking met een volksstam, die nog geen kennis gemaakt had met de blanke beschaving. Het bleek hem echter al heel gauw, dat de geruchten, die over deze stam in omloop waren, zeer sterk overdreven waren. Inderdaad trof hij bij deze stam, welke ongeveer zevenhonderd leden telde een stuk of twintig mensen aan die belangrijk lichter van huidskleur waren dan de andere Eskimo's. Ook hun ogen en haar waren veel lichter gekleurd. Natkusiak hield vol, dat het geen Eskimo's waren.

'Ze spreken als Eskimo's en ze kleden zich zoals wij, maar dat is dan alles'. Dat was echter de persoonlijke mening van Natkusiak, die door zijn contact met blanken wist, dat er ook nog andere mensen op de wereld woonden dan alleen Eskimo's. Stefanssons nieuwe vrienden, die van het bestaan van andere volken niets afwisten verklaarden eenvoudig, dat Stefansson zelf ook een blonde Eskimo was en zo zie je dat onder invloed der blanke beschaving de meningen der Eskimo's ook al uiteen begonnen te lopen. Natuurlijk probeerde Stefansson voor zichzelf het raadsel dezer blonde Eskimo's op te lossen en hij kwam tot de volgende veronderstelling:

Deze blanke bewoners van Victoria-land waren afstammelingen van de Noormannen, die zich tien eeuwen geleden op de westkust van Groenland gevestigd hadden. Vlak voor de ontdekking van Amerika door Columbus waren deze nederzettingen der Noormannen nog bezocht

door Europese zeelieden en deze laatsten hadden de kolonies in bloeiende staat aangetroffen. Maar latere ontdekkingsreizigers, te beginnen met John Davis, die op zoek was naar de noordwestelijke doorvaart naar Indië vonden slechts ruïnes van kerken, huizen en schuren met hier en daar een paar in dierenhuiden geklede Eskimo's die in tenten van vellen woonden. De Noorse kolonisten waren verdwenen, misschien doodgeslagen in hun onderlinge twisten - een verschijnsel, dat ons Euopeanen niet geheel vreemd is - misschien gestorven aan de een of andere besmettelijke ziekte, of wellicht verder naar het westen getrokken. Niemand weet wat er van hen terecht gekomen is. Maar volgens Stefansson is het niet onmogelijk dat enkelen van hen zich aangesloten hebben bij de andere stammen en de voorouders werden van die blauwogige blonde Eskimo's.

Het was natuurlijk maar een veronderstelling van onze poolreiziger, maar een veronderstelling, die ongetwijfeld een grote schijn van juistheid bezit.

Stefansson was opgetogen over zijn nieuwe ontdekking. Ook deze mensen bleken dezelfde opvatting omtrent gastvrijheid te hebben als alle andere Eskimo's, die hij tot nu toe ontmoet had. Hij mocht blijven zo lang hij wilde.

De onderzoeker noemde deze stam de Koper-Eskimo's omdat ze veel koperen gereedschappen gebruikten. Dit koper werd daar veel in de bodem gevonden en de lui

waren in staat het in elke gewenste vorm te smeden, zonder dat ze het hoefden te verhitten.

Beladen met nieuwe kennis omtrent de verscheidenheid van het menselijke ras keerde Stefansson naar 'huis' terug. Na langer dan een jaar afwezig te zijn geweest werd hij door zijn vrienden, die achtergebleven waren, als de verloren zoon verwelkomd. Groot was de vreugde en groot was ook de verbazing van Ilavinirk en zijn gezin. Deze hadden al lang niet meer gerekend op de terugkeer van hun vriend, waren van mening, dat Stefansson en de twee Eskimo's gediend hadden als feestschotel voor de bloeddorstige menseneters in het oosten.

Toen de thuisblijvers de geestdriftige verhalen te horen kregen van Natkusiak en Tannaumirk over hun ontvangst bij die wilden en over de feestmaaltijden, die er inderdaad waren gehouden, maar niet met mensenvlees maar met zeehond en caribu, toen hadden ze spijt als haren op hun pels, dat ze niet meegegaan waren. Vooral de achtjarige Noasjak beklaagde zich zelf diep, dat ze al die lekkere maaltijden, al die prettige feesten gemist had.

Over Noasjak en haar ouders Ilavinirk en Mamayauk zullen we in het volgende hoofdstuk een en ander vertellen.

XV.
De Geest van Grootmoeder.

De ouders van Noasjak, Illavinirk en Mamayauk waren een paar pracht mensen, die Stefansson persoonlijk heel graag mocht. Hij ontmoette hen voor het eerst, toen hij zijn onderzoekingsreis door het hoge noorden begon. Bij zijn tweede bezoek een jaar later had hij het geluk ze alle twee in dienst te kunnen nemen, den man als jager, de vrouw als naaister. Noasjak, hun dochtertje was te jong om haar aan de zorgen van andere mensen toe te vertrouwen en hoewel ze van geen enkel nut was en daarbij verwend tot in de grond van haar hart, ging ze mee op de tochten, die Stefansson maakte. Het was een lastpak van je welste en Stefansson verwonderde er zich meermalen over, dat zo'n echt stout kind nooit eens bestraft werd.

Het was hem bekend, dat Eskimo's hun kinderen in de regel niet straffen. Dit kon natuurlijk hierdoor verklaard worden, dat Eskimo's zoveel van hun kinderen houden, dat ze het niet over hun hart kunnen krijgen hard tegen ze te zijn. Deze verklaring bevredigde den onderzoeker echter niet, daar hij uit ervaring wist, dat Eskimo-ouders niet minder, maar ook niet meer van hun kinderen houden dan ouders in andere delen van de wereld.

Een tweede verklaring was, dat de kinderen van Eskimo's zó zoet zijn, dat men ze niet behoeft te straffen. Maar aangenomen, dat deze uitlegging de juiste was, dan gold die beslist niet voor Noasjak.

Vier jaar achtereen waren haar ouders in dienst van Stefansson en gedurende die hele tijd was Noasjak de onbetwiste heerseres van de troep. Stefansson moest dit tot zijn grote spijt aanvaarden, daar hij bij de uitvoering van zijn werk nu eenmaal op de Eskimo's was aangewezen. Had hij als voorwaarde gesteld, dat het meisje zich aan de bevelen van de ouderen had te onderwerpen in plaats van alles te doen waar ze zin in had dan zouden haar ouders beslist niet bij hem in dienst zijn gebleven. Eerst veel later kwam hij te weten, wat de oorzaak was van de dwaze toegevendheid, die de overigens zo verstandige ouders tegenover hun verwende dochter aan de dag legden.

Op een van zijn ontdekkingsreizen hadden mensen en honden dagenlang op zeehondentraan geleefd. Er was weinig of geen wild onder het bereik van de jagers gekomen en de honden waren op het laatst zó uitgeput, dat ze de zware slee niet meer konden voortslepen. Stefansson en Ilavinirk hadden zich daarom ook ingespannen en wierpen zich in het tuig om de honden behulpzaam te zijn, terwijl Mamayauk voorop liep om de weg te banen. Boven op de zwaar beladen slee zat de stevig gebouwde dikke Noasjak. Als de mannen maar eventjes stil hielden om

wat uit te rusten sprong ze van de slee, rende tegen de oever van de rivier op en liet zich er vlug weer afglijden. Op het ogenblik, dat de tocht werd voortgezet sprong ze gauw weer op de slee om zich te laten trekken.

Dat begon Stefansson te vervelen en toen ze eindelijk zó moe waren, dat ze niet meer konden door het lange vasten vroeg Stefansson aan vader Ilavinirk of hij het ook geen goed denkbeeld vond als Noasjak een beetje ging lopen in plaats van zich te laten voortslepen.

'Zij is de enige van ons, die tot nu toe voldoende eten heeft gehad, we hebben ons het eten uit de mond gespaard om haar geen gebrek te laten lijden en ik vind, dat ze nu best een poosje kan lopen'.

Vader ging heel vriendelijk met zijn dochter praten en vertelde haar hoe moe hij en de blanke man waren.

'Zou je nu niet een poosje willen lopen?' vroeg hij haar ten slotte beleefd. 'We kunnen dan veel vlugger opschieten en komen gauw in een dorp waar heel veel eten is.' Maar Noasjak weigerde brutaal weg en zei, dat ze er geen zin in had.

Ilavinirk zuchtte, schudde verdrietig zijn hoofd en gooide zich weer in het tuig. Toen ze later van vermoeidheid niet meer konden en een poos moesten rusten vertoonde de jongedame hetzelfde kunstje. Ze sprong van de slede en begon de oever op te rennen en weer af te glijden. Opnieuw stelde Stefansson zijn helper voor haar te laten lopen en opnieuw trachtte Ilavinirk zijn dochter met vrien-

delijke woordjes over te halen, maar weer tevergeefs. Ze wenste te spelen als ze er zin in had en ze wilde onder geen enkele voorwaarde naast de slee lopen, als de tocht werd voortgezet.

Vier jaar lang tyranniseerde het kind op deze wijze haar ouders en toen ze elf jaar oud en even groot als haar moeder was begon ze tabak te pruimen. Als ze maar even de kans schoon zag stal ze het waar ze het maar vinden kon. 'Foei, Noasjak', berispte haar moeder haar, toen ze deze nieuwe slechte gewoonte van haar dochter bemerkte. 'Wat je nu doet is heel lelijk. Dat staat niet voor een meisje en onze blanke vrienden houden helemaal niet van meisjes, die tabak pruimen'.

'Het kan me niets schelen wat de blanken van me denken,' antwoordde ze brutaal, 'ik heb zin om tabak te pruimen, dus pruim ik'.

Haar ouders hadden er veel verdriet van en trachtten de tabak zó goed te verstoppen, dat ze het niet vinden kon. Maar Noasjak maakte er een sport van het toch te pakken te krijgen en dan deed ze haar mond plotseling zó wijd open, dat iedereen zien moest, dat ze die vieze bruine rommel er in had. Ze scheen er bovendien nog trots op te zijn, dat ze volwassen mensen te slim af was. Daarom bespraken haar ouders de zaak nog eens met hun blanken vriend en vroegen hem om raad.

Veel zei Stefansson er niet van, want het was tenslotte zijn dochter niet en hij wilde zich niet mengen in de op-

voeding van Noasjak. Maar haar ouders waren nu eindelijk van mening, dat ze oud genoeg was om te beseffen wat ze deed en om gestraft te worden, als ze het verdiende. De volgende maal, dat vader haar weer op tabakpruimen betrapte sprak hij ernstig met haar en drong er bij het meisje op aan die slechte gewoonte af te wennen. Het enige wat hij bereikte was, dat ze hem recht in zijn gezicht uitlachte. Toen was zijn geduld ten einde en hij gaf haar een flinke draai om haar oren. Dat was een nieuwe gewaarwording voor Noasjak, zo iets was haar nog nooit overkomen en sprakeloos van verbazing keek ze vader een ogenblik aan. Nadat ze van de schrik bekomen was begon ze woedend te schreeuwen en bleef de hele dag huilen.

Tegen de avond bedaarde ze wat, blijkbaar was ze er zich van bewust geworden, dat ze de familie niet langer kon dwingen haar zin te doen en dat ze leren moest haar ouders te gehoorzamen. Ze hield op met het pruimen van tabak en ging over op kauwgom, waar alle Eskimo's veel van houden. (Voordat de blanke handelaars hun dit product van Amerikaanse vinding brachten, kauwde de Eskimo op gedroogd zeehondenbloed of op pijnbomenhars). En nu zullen we jullie vertellen hoe het kwam, dat Noasjaks ouders haar al die jaren zoveel vrijheid gaven. Het was een gevolg van een onder de Eskimo's levend bijgeloof.

Eskimo's menen, dat ieder kind geboren wordt met zo'n

heel klein dom en zwak baby-zieltje van zichzelf, dat het de leiding van een wijze geest nodig heeft om er op te passen. Vlak voor de geboorte van Noasjak was Mamayauks moeder gestorven en men veronderstelde dat de ziel van de oude vrouw naast het dode lichaam op de berg, waar zij begraven was, wachtte, totdat hij opgeroepen werd om de beschermende ziel van een nieuwe baby te worden. Toen Noasjak geboren werd riep Mamayauk deze ziel door tweemaal achtereen de volgende toverformule uit te spreken: 'Ziel van mijn moeder, kom hier, kom hier, wees de beschermer van mijn kind!'

Toen de ziel van de gestorven oude vrouw deze toverspreuk hoorde kwam hij haastig naar beneden vliegen om het lichaam van de baby binnen te treden en het te bewaken, gezond te houden, te leren lopen en duidelijk te praten, in het kort, alle handelingen van het kind te leiden. Dat althans geloofden de Eskimo's en ze beschouwden daarom Noasjak als het verstandigste lid van de familie. Eerbiedig luisterde ieder naar haar oordeel, want men verbeeldde zich, dat ze sprak met alle wijsheid van haar gestorven grootmoeder. Zelfs werd ze met de naam van de oude vrouw aangesproken. Als Mamayauk tegen haar sprak zei ze nooit dochter, maar altijd moeder, waarmee ze bedoelde, dat het lichaam van het kind minder belangrijk was dan de beschermende geest van haar moeder, die er in huisde.

Schreeuwde Noasjak om een mes of een ander voorwerp,

dan gaf Mamayauk haar altijd wat ze hebben wilde. Ze was bang dat bij een weigering de ziel van haar moeder boos zou worden en het lichaam van haar dochter verlaten zou. En als dat gebeurde, dan zou het hulpeloze wezentje kromme benen of een bochel krijgen of scheel worden of nog iets ergers en vast en zeker zou het jong sterven. Dat zouden dan de ouders zichzelf moeten verwijten, daar zouden ze op aangekeken worden.

Nu begreep Stefansson ook waarom Ilavinirk haar toestond op de slee te zitten toen de mannen al bijna niet meer in staat waren om hem voort te slepen. Illavinirk dacht niet anders of de ziel van zijn schoonmoeder wilde getrokken worden en die zou zich diep beledigd gevoeld hebben als hij zijn kind gedwongen had naast de slede te lopen. En Ilavinirk vond, dat zijn dochter die beschermende geest nog niet kon missen, ze was nog te jong om op zichzelf te passen. Maar toen ze tabak begon te pruimen, iets wat zijn schoonmoeder nooit gedaan had, oordeelde Ilavinirk dat haar eigen ziel blijkbaar volwassen geworden was en wijs genoeg om het zonder de hulp van een bescherm-engel te stellen.

Daarom durfde hij haar een draai om haar oren te geven, toen ze hem uitlachte. Hij vond, dat de oude vermoeide geest van zijn schoonmoeder genoeg voor Noasjak gedaan had, dat die nu wel terug mocht keren naar het graf of in het niet verdwijnen. Wat er precies met zo'n beschermgeest gebeurt nadat de eigen ziel van het kind volwassen

is geworden is een vraagstuk, waar de Eskimo's geen duidelijke oplossing voor kunnen geven en vermoedelijk kan het ze ook niet bar veel schelen. De geest heeft zijn plicht gedaan, de geest kan verdwijnen.

En om nu nog even te vertellen, hoe het verder met Noasjak ging, onder de goede leiding van haar liefhebbende ouders groeide ze op tot een flinke vrouw. De laatste maal dat Stefansson iets van haar hoorde, was, dat ze getrouwd was en zelf een baby had, die wel net zo verwend zal zijn als zij zelf. Kind te zijn in Eskimo-land is het prettigste wat je je maar kunt indenken. Maar nu zal Noasjak zich ook wel kunnen voorstellen wat een lastpost zij zelf geweest is.

XVI.
Jachtpartijen,

Iedereen zal wel begrijpen, dat de Eskimo's goede jagers zijn. In één van de vorige hoofdstukken hebben we er al terloops op gewezen, dat ze uitsluitend op vleesvoeding zijn aangewezen, zodat hun leven van de jacht afhankelijk is.

Jacht is bij de Eskimo's geen sport, zoals die vaak in andere landen door bepaalde mensen beoefend wordt, mensen, die er zonder noodzaak op uit trekken om voor hun plezier dieren te doden. Eskimo's moeten hard werken om hun levensonderhoud bij elkaar te jagen en dan wordt dat werk wel eens zó vermoeiend, dat het beslist geen sport meer kan zijn. Ze jagen het hele jaar door om voedsel te krijgen en in bepaalde seizoenen voor kleding. Maar ze doen het nooit louter en alleen voor de aardigheid.

Dagenlang kunnen ze de prairies afzoeken naar sporen van rendieren. Urenlang liggen ze geduldig op de loer tot een kudde grazende dieren dicht genoeg bij is gekomen om er enkelen uit te doden. Sommige stammen gebruiken tegenwoordig kijkers, om het wild reeds van ver af waar te nemen, terwijl ze als wapens geweren hebben, die ze van de blanken kopen. Maar er zijn stammen, zoals we

reeds vroeger beschreven hebben, die nog steeds jagen met dezelfde soort wapenen, waarmee hun voorouders eeuwen geleden gejaagd hebben.

De groote caribu-jacht vindt plaats in Augustus. In die maand is de huid van het dier het best geschikt om als winterkleding te dienen, een eigenschap, die de Eskimo's duizenden jaren geleden proefondervindelijk en vermoedelijk met schade en schande hebben vastgesteld. Voor iemand, die van het verblijf in de open lucht houdt is het meemaken van zo'n grote jacht een genot. Al in het eerste jaar, dat hij in het land was, nam Stefansson aan zo'n jachtpartij deel. Hij geeft ons een interessante beschrijving van zo'n najaarsjacht.

De hele stam met inbegrip van vrouwen en kinderen trekt uit. De grote voorwerpen, zoals bedden, tenten en kookgerei worden door de mannen en vrouwen in pakken op de rug gedragen. Sleden kunnen voor het transport niet gebezigd worden omdat er geen sneeuw ligt. De honden dragen kleinere pakken. Slechts enkele verspieders, die het wild moeten zoeken hebben geen bagage te dragen. Daar wordt een teken gegeven, dat het wild in zicht is. Ogenblikkelijk laadt iedereen zijn pak af, de vrouwen en kinderen blijven achter om het kamp op te slaan en de mannen gaan er op af om het wild neer te leggen. Met rijke buit beladen keren ze in het kamp terug, waarna begonnen wordt met het villen van de dieren en het uitsnijden van het vlees. Dit laatste wordt aan lange repen ge-

sneden en gedroogd om als wintervoorraad te dienen. Dat is het werk van de vrouwen.

Vervolgens komt de huid aan de beurt. Deze wordt eerst gedroogd, dan wordt de binnenzijde met een stomp ijzeren of stenen voorwerp afgeschraapt. Daarna wordt de binnenzijde vochtig gemaakt en enkele uren nat gehouden. Dan wordt hij bij het vuur gedroogd en voor de tweede maal afgeschraapt. Door deze behandeling blijft de binnenzijde van het vel zacht en wit en gaat niet stinken.

De huid wordt vervolgens met een scherp mes in de juiste vorm gesneden, waarna de vrouwen er de zomen in naaien. Voor dit naaiwerk gebruiken ze caribu-pezen. De naalden, die ze bezigen zijn tegenwoordig van staal, maar vóór dat ze met de blanken handel dreven hadden ze naalden van been of koper.

De meeste Eskimo-vrouwen zijn zeer bekwame naaisters. Natuurlijk alweer met uitzonderingen, zoals je dat overal aantreft. Feitelijk kunnen alleen Eskimose naaisters de kleding, die daar in het hoge noorden nodig is maken. De naden moeten ongelooflijk zorgvuldig worden gestikt want het goed moet volkomen bestand zijn tegen water en wind. Waterproof noemen we het hier en dan denken we aan onze nieuwe regenjas, die bij de eerste flinke regenbui het water doorlaat als een zeef. Zoiets kunnen ze in het noorden niet gebruiken. Hun waterdichte zomen zijn vermoedelijk de enige in de wereld, die werkelijk tegen water bestand zijn.

Wij proberen onze schoenen waterdicht te maken door vet in de naden te smeren. Als je dat zou doen met een laars, die door een Eskimose genaaid is, dan zou ze stellig heel boos worden, omdat ze het als een belediging beschouwt als je meent, dat haar werk met vet moet worden behandeld om de vocht tegen te houden. Door het nat worden van de schoenen zwellen de pezen, waarmee ze genaaid zijn op, zodat de naaigaten geheel worden afgesloten en de schoenen nog beter tegen water bestand zijn dan droog. Als je dus droge voeten wilt houden wanneer je door water of natte sneeuw moet baggeren, dan maak je je schoenen eerst flink nat alvorens ze aan te trekken.

Zeehondenjacht is iets heel aparts. Daarvoor bestaan verschillende methodes. De eenvoudigste manier is ze in open zee te harpoeneren, hetzij vanaf de kust, hetzij vanaf een ijsschots waar je op rondrijft. De dieren moeten regelmatig boven water komen om adem te halen en als je ze dan zo ziet rondzwemmen gooi je er je harpoen in, of je gooit er natuurlijk naast. Maar dat gebeurt een Eskimo niet vaak. Een tweede methode is om rustig naast het ademhalingswak van een zeehond te wachten, tot hij zijn sluike kop boven water steekt. Dit gebeurt voornamelijk in de winter. De zeehond houdt zelf zijn wak open. Bij strenge koude is het gat niet groter dan een centimeter of tien, maar als het warmer wordt en het ijs gaat smelten, dan wordt het

wak steeds groter tot de zeehond er ten slotte door heen kan kruipen.

De derde methode om ze te vangen wordt uitsluitend in het voorjaar toegepast, wanneer de zeehond zich boven op het ijs in de warme zon ligt te koesteren. De jager gedraagt zich dan alsof hij zelf een zeehond is. Hij gaat languit op het ijs liggen en beweegt zich langzaam en voorzichtig in de richting van zijn prooi.

Kijk, daar ligt zo'n vet beest naast zijn ademhalingsgat. Uit de verte gezien zou je zeggen, dat het een grote inktspat is op de uitgestrekte witbesneeuwde vlakte. Het dier ligt boven op een spiegelgladde verhoging van het ijs. Bij het minste onraad, dat het bespeurt maakt een lichte beweging van zijn lichaam, dat het ogenblikkelijk naar beneden glijdt en in zijn wak verdwijnt.

Een paar honderd meter verder ligt nog zo'n inktspat op het ijs. Neem je kijker eens en overtuig je er van dat het geen zeehond maar een jager is, die reeds urenlang geduldig wacht tot het gunstige ogenblik voor de aanval is aangebroken. Centimeter na centimeter werkt hij zich over het ijs vooruit in de richting van zijn prooi. Dan blijft hij weer een poos liggen alsof hij zelf een zeehond was, die zich in het warme zonnetje koestert. Nu kronkelt hij zich weer over het ijs, tilt zijn hoofd op om in alle richtingen rond te kijken. Dat is zo de gewoonte van iedere welopgevoede zeehond, die niet veel lust heeft door de een of andere ijsbeer te worden opgevreten.

Intussen kijkt de echte zeehond toe tot hij de zekerheid gekregen heeft, of meent die zekerheid te hebben, dat het inderdaad een collega is, die zich daar over het ijs kronkelt.

Is de jager dicht genoeg genaderd, dan schiet hij zijn geweer op de zeehond af, laat het wapen vallen en rent, zo gauw zijn benen hem kunnen dragen naar de getroffen prooi, om te voorkomen, dat het slachtoffer van de gladde hoogte af in zijn wak glijdt. Meer dan eens komt de jager te laat en ziet hij alleen het water opspatten op de plaats waar de zeehond verdwenen is.

Het zou een wonder zijn als er aan de zeehondenjacht ook niet een beetje hokuspokus verbonden was. Een heleboel Eskimo's menen, dat een zeehond altijd dorst heeft, omdat hij in het zoute water zwemt. Als een zeehond dus weet, dat hij na zijn dood een slok zoet water krijgt, dan doet hij al zijn best door zo'n gulhartige jager gedood te worden. Een goede jager giet dan ook altijd een lepel zoetwater in de keel van een door hem gevangen zeehond. Zou hij dit nalaten, dan is het in een ogenwenk bij de nog levende zeehonden bekend en de man heeft geen kans meer nog ooit zo'n dier te schieten.

Wij beschaafde Europeanen lachen natuurlijk om zo'n zwart bijgeloof. Wij zetten liever een mascotte op de radiateur van onze auto om zo tegen ongelukken beschermd te zijn!

In het land van de Eskimo's is de zeehond het nuttigste

Tenten van Koper-eskimo's (pag. 98).

Door de Koper-eskimo's uit Caribou-huiden vervaardigde tenten (pag. 98)

dier, dat er bestaat. Het vet van de zeehond neemt daar de plaats in van onze boter en ons spek en in de winter wordt het gebruikt voor verwarming en verlichting, terwijl de vrouwen er ook het eten op koken. Van de ingewanden worden doorschijnende vliezen gemaakt voor vensters. De huid levert kleding, schoenen, tassen en boten.

Bij de bewoners van Alaska en Groenland vond Stefansson nog een bizonder aardige toepassing van zeehondenvel. Bij die mensen wordt een kleine kano, de kayak, gebruikt, welke één man kan bevatten. Van zeehondenvel wordt een pak gemaakt, waarvan de mouwen strak om de polsen gesloten worden, de kap strak over het gelaat. De onderkant van het kleed wordt met een door de zoom geregen koord over de voorzijde van de kayak vastgemaakt. De jager sluit met zijn rug de achterzijde van het bootje af en op deze manier kan er zelfs geen water inkomen als de kano omslaat.

XVII.
Haal even een doosje lucifers.

Jullie herinnert je natuurlijk nog wel hoe verbaasd Stefansson was toen hij het hoge noorden zo heel anders vond als hij zich had voorgesteld. De koudste winters waren er niet kouder dan in sommige delen van de Verenigde Staten waar de kinderen desondanks toch dagelijks naar school gingen. Hij merkte, dat er minder sneeuw viel dan in zijn eigen land en dat de planten er twee maal zo hard groeiden als ergens anders.

Na geruime tijd in het land der Eskimo's te hebben doorgebracht kwam hij tot de slotsom, dat het klimaat er gezond was en dat het een grote rijkdom bezat aan wild, vis en pelsdieren. Hij ontmoette er een vriendelijk en opgewekt volk dat van jacht en visserij bestond. Weliswaar hadden sommige Eskimo's thee, tabak, suiker en andere artikelen leren gebruiken, die ze van blanke handelaars kochten, maar geen enkele bewoner was toch afhankelijk van de invoer uit andere delen der aarde. Sedert eeuwen leverde hun eigen land alles op, wat ze voor hun levensonderhoud nodig hadden.

En nadat Stefansson de levensgewoonten der Eskimo's bestudeerd had gedurende zijn verblijf daar ginds en alle

stammen had leren kennen, besloot hij hun levenswijs na te volgen. Hij was even sterk en levenslustig als zijn Eskimo-vrienden en was van mening, dat wat zij konden presteren hij ook kon.

Dus nam hij zich voor een grote reis naar nog onbekende gebieden te maken zonder grote voorraden levensmiddelen mee te slepen. Wat hij en zijn mannen en honden onderweg nodig hadden moest het land zelf opleveren. Andere blanken, die in de buurt woonden, verklaarden dit voornemen als dwaasheid. Zij waren van mening dat beschaafde mensen, die een tocht van een jaar wilden maken door die volkomen verlaten streken genoeg levensmiddelen mee moesten nemen om minstens twaalf maanden op te kunnen teren. De commandant van de bereden politie op Herschel Eiland dreigde zelfs den onderzoeker uit Canada te zetten als hij zijn voornemen om zelfmoord te plegen, door er zonder voorraden op uit te trekken, niet opgaf. De wet, die de politie hiertoe de bevoegdheid geeft werd afgekondigd na de grote Yukon Goldrush in de jaren 1898 en 1899. In die tijd kwamen talrijke blanken van honger om, omdat zij niet voldoende levensmiddelen hadden meegenomen en niet bekwaam genoeg waren om door middel van de jacht in hun levensonderhoud te voorzien.

Die commandant wist natuurlijk niet, dat Stefansson een bekwaam jager was, die best in staat was voor zichzelf te zorgen. Hij stond dus volkomen in zijn recht toen hij

Stefansson weigerde hem de nodige lucifers te verschaffen, die op zo'n grote reis nu eenmaal onontbeerlijk zijn. Door deze weigering hoopte hij den ontdekkingsreiziger te dwingen naar Point Barrow te gaan om die noodzakelijke ingredienten voor de tocht te halen. Point Barrow ligt zeshonderd kilometer westelijker dan Herschel Eiland. Daar kon hij niet voor de herfst aankomen en zou er dan de winter moeten overblijven, warm opgeborgen en wel verzorgd bij de handelaars van de noordkust van Alaska. De politie-chef had besloten den roekenlozen jongeman tegen zichzelf in bescherming te nemen.

Hoewel hij diep teleurgesteld was over de weigering van den commandant besloot Stefansson de lange reis naar Point Barrow te maken. Hij verloor er een heel jaar mee. Natuurlijk had hij eerst van te voren overwogen of het strikt noodzakelijk was lucifers onderweg mee te nemen. In theorie is het namelijk mogelijk om zonder lucifers zo'n reis te maken. Lucifers zijn een product van de blanke beschaving en voordat de blanken tot dat deel van de wereld waren doorgedrongen maakten de Eskimo's ook vuur. Lucifers zijn eerder een gemak dan een noodzakelijkheid want men kan zich met vuursteen en tondeldoos ook behelpen. Dit kost echter heel wat meer tijd dan het aanstrijken van een lucifer, vooral bij zeer koud weer.

Stefansson en zijn vriend Dr. Anderson waren direct bereid zich op deze laatste wijze te helpen, maar de Eskimo's, die hen zouden vergezellen waren van mening,

dat ze beslist niet meer buiten lucifers konden. Ze wilden wel mee, als ze er zeker van waren, dat ze op elk gewenst ogenblik hun pijp konden aansteken en dat gaat nu eenmaal niet met een vuursteen.

In verband met deze bezwaren besloot Stefansson dan maar om eerst lucifers te gaan halen bij Point Barrow.

Het was op deze reis, dat Stefansson het avontuur beleefde met de niet goed geventileerde sneeuwhut, waarover we in hoofdstuk XI geschreven hebben.

Uit bovenstaande korte beschrijving zien jullie welke moeilijkheden den onderzoeker in de weg gelegd werden voor hij eindelijk aan zijn werk kon beginnen.

XVIII.
Ontbijt bij Ovayuak.

Zeer lang geleden dronken onze voorouders het schuimende gerstenat uit de schedels van hun verslagen vijanden en het is heus nog niet zo erg lang geleden, dat ze hun biefstukjes met hun tien geboden naar hun mond brachten. Die barbaarse tijden behoren tot het verleden en wij zijn er nu trots op dat we onze spijzen netjes met vork en mes naar binnen werken. De vorken-gewoonte is tot de Eskimo's nog niet doorgedrongen. Die gebruiken alleen een mes om stukjes van het vlees af te snijden, die ze dan met hun vingers in hun mond stoppen. Meen nu echter niet, dat ze zich door deze manier van eten helemaal vol met vet smeren. Niets is minder waar.

Reeds dadelijk toen hij in het hoge noorden aankwam en de gast van Ovayuak was had Stefansson gelegenheid waar te nemen, dat Eskimo's altijd zorgvuldig vermijden hun kleren met vet te besmeuren. Dit is echter niet alleen het gevolg van zindelijkheid maar veeleer een wijze voorzorgsmaatregel. Als namelijk hun kleren met vet doordrenkt werden dan zouden ze wat wij noemen goede warmtegeleiders worden en niet meer in staat zijn den drager tegen de felle koude buiten te beschermen.

Om jullie enig begrip te geven van een ontbijt bij de Eskimo's leek het ons wel aardig te vertellen hoe het Stefansson daarbij verging.

Het ontbijt bij Ovayuak bestond meestal uit bevroren vis. Zodra het tijd werd om op te staan schoten de vrouwen vlug in haar kleren, liepen naar buiten en kwamen terug met een arm vol bevroren vis, welke op de vloer van de hut werd neergelegd om daar te ontdooien. Dan was de vis zo zacht als boter. De vrouwen sneden daarna het vel langs de buik open, namen de rand tussen de tanden en stroopten het er af, zoals wij bijvoorbeeld een banaan pellen. Daarna werd de vis op een plat bord gelegd en werden de beste stukken er door Ovayuaks vrouw voor de kinderen uitgepikt. Vervolgens kreeg ieder zijn deel in zijn hand, grote potten met traan, andere met water gevuld werden rondgegeven en ieder doopte zijn vis in de traan voordat hij het in zijn mond stak. Sommigen doopten hun voorste vingers in het vet en zogen die dan smakkend af. Er werden grote hoeveelheden water gedronken want..... vis moet zwemmen. En vingerdoekjes van vogelhuiden of dotten pas afgeschoren rendierwol werden gebruikt om de vette handen af te vegen.

Het spreekt vanzelf, dat je aan deze manier van ontbijten moet wennen. Maar..... 's lands wijs, 's lands eer. Wie onder Eskimo's wil leven moet zich bij hun gewoonten aanpassen en het bleek, dat Stefansson die gewoonten nog zo gek niet vond. Hij bemerkte, dat zijn Eskimo-vrienden

gelukkig waren, gezond leefden en dik werden met deze manieren en hij paste zich volkomen daarbij aan.

Nu we het toch over vet hebben, vertelde Stefansson in zijn dagboek, dat de bewering, als zouden de Eskimo's hun lichaam met vet insmeren om beter tegen de koude bestand te zijn, op fantasie berust. In zijn elfjarige ervaring onder de bewoners van het hoge noorden, vanaf Siberië tot aan de westkust van Groenland heeft hij nooit iets van die gewoonte bespeurd en hij is dan ook van mening dat het maar een grappig bakerpraatje is, dat in het rijk der fabelen thuis hoort.

XIX.
Op de grens van het onbekende.

De avontuurlijkste reis maakte Stefansson bij zijn derde bezoek aan de ijszee-gebieden in de jaren 1913-1918. Van de noordkust van Alaska stak hij het drijfijs van de Noordelijke IJszee over naar Banks-Eiland en maandenlang hoorde niemand iets van de uit drie man bestaande kleine expeditie. Geen wonder, zouden we zeggen. Ze konden onderweg nu eenmaal geen ansichtkaarten sturen en daarom dachten de meeste mensen, dat ze wel omgekomen zouden zijn. Maar jullie begrijpen wel, dat de reis goed afliep, anders hadden de deelnemers aan de tocht het niet kunnen navertellen.

Het was overigens niet zo vreemd, dat de achterblijvers hun hart vasthielden bij deze gewaagde onderneming, als we weten, dat de drie reizigers slechts voor dertig dagen voedsel bij zich hadden. Daar ze na een maand nog niet terug waren, was men algemeen van oordeel dat ze van gebrek omgekomen of door een ongeluk verdronken waren, in ieder geval morsdood.

Er waren maar enkelen, die er een andere mening op na hielden. Dat waren degenen, die Stefansson kenden en die wisten, dat hij niet iets zou aanvangen, dat hij niet

tot een goed einde kon brengen. Een ongeluk was natuurlijk niet uitgesloten, de mannen konden door het plotseling scheuren van het ijs verdronken zijn, maar dat ze de hongerdood waren gestorven was iets, dat die enkelen beslist niet geloofden. Want ze kenden de bedoelingen van den poolonderzoeker. Dat doel was drieledig.

In de eerste plaats wilde hij een onbekend deel van de Noordelijke IJszee exploreren, in de tweede plaats nieuw land ontdekken, als dat tenminste te ontdekken was en in de derde en voornaamste plaats wilde hij bewijzen, dat poolreizigers konden leven van wat de jacht hun tijdens de tocht over de bevroren zee opleverde.

Dit doel was buitengewoon belangrijk omdat het de oplossing betekende van een van de voornaamste moeilijkheden, waarmee het poolonderzoek tot nu toe te kampen had.

Eeuwenlang zijn de mensen bang geweest voor de strenge poolwinter. Slechts langzamerhand hebben zij hun vrees daarvoor overwonnen. De eerste poolreizigers waagden zich alleen zomers in deze streken. Daarna kwamen er stoutmoedigen, die in het poolijs overwinterden, hoewel ze gedurende de donkere maanden, dat ze ingevroren waren, geen onderzoekingswerk verrichtten. Tegen de tijd, dat de zon weer boven de horizon kwam trokken ze er dan op uit om hun vorsingsarbeid voort te zetten. Toen draaide Peary de practijk volledig om door te bewijzen,

dat het reizen over het zee-ijs veiliger en gerieflijker werd, naarmate het kouder was.

In de maanden Maart en April 1909 maakte hij van Kaap Columbia, de noordelijkste punt van Grant-land uit per slede een reis naar de Noordpool welke hij als eerste mens op 5 April van dat jaar bereikte. De hele reis heen en terug duurde vier en vijftig dagen en in die tijd werd een afstand afgelegd van bijna dertienhonderd kilometer. Maar een grote moeilijkheid daarbij was het vraagstuk van de voedsel- en brandstoffenvoorziening. Jullie ziet, dat wij niet de eerste zijn, die met dergelijke problemen te kampen hadden!

Peary nam alles, wat hij onderweg meende nodig te hebben mee vanaf zijn basis op Grant-land. Hij moest behalve zijn tenten en dekens tienduizend kilogram eten en brandstoffen meesjouwen en voor het vervoer van deze reusachtige hoeveelheid had hij vier en twintig mannen, honderddertien honden en negentien sleden nodig. Jullie kunt je wel voorstellen hoe hij door een dergelijke karavaan gehinderd werd in zijn bewegingsvrijheid. Steeds moest de ene slede op de andere wachten en het is nu eenmaal een feit, dat je met een klein troepje veel vlugger vooruit komt dan met een optocht.

Dit vraagstuk wilde Stefansson oplossen. Hij wilde bewijzen, dat men bij het poolonderzoek veel vlugger en gemakkelijker kon reizen en daarom veel betere resultaten kon bereiken als men dergelijke grote hoeveelheden niet mee-

sleepte maar er op vertrouwde, dat de edelmoedige poolgebieden voldoende voedsel opleverden om er iedere dag van te kunnen leven. Zijn devies was: Vertrouw op je geweer en de poolzee zal je niet in de steek laten.

Overtuigd van de juistheid van dit inzicht waagden hij en zijn beide kameraden hun leven en zij slaagden 'cum laude'.

Reeds lang liep Stefansson met de plannen voor deze gewaagde onderneming rond. De moeilijkheid was echter enkele geschikte helpers te vinden. Iedereen trachtte hem er van terug te houden. De blanken verklaarden hem voor stapel gek, de Eskimo's schudden meewarig hun hoofd over zoveel onverstand van die vreemdelingen. Ze hadden er nog nooit van gehoord, dat je een paar honderd kilometer uit de kust zeehonden kon vangen en dat was ook geen wonder want verder dan vijftien kilometer hadden ze zichzelf nog nooit op zee gewaagd.

Stefansson deed een beroep op Natkusiak en Tannaumirk om met hem mee te gaan, maar zelfs deze anders zo moedige Eskimo's weigerden deze keer hem te vergezellen.

'Ik geef jullie net zoveel loon per dag als je anders per week krijgt', bood Stefansson aan.

'Wat hebben we aan een hoog loon als we het leven er bij inschieten?' vroegen de beide Eskimo's. 'Neen, we gaan maar niet mee'.

Ze waren eenvoudig niet te vermurwen en daar Stefans-

son geen behoefte had aan bangelingen keek hij uit naar andere reismakkers. Eindelijk vond hij twee blanken bereid met hem mee te gaan. Het waren Storker Storkerson en Ole Andreasen, twee Deense Amerikanen, die hun sporen op het gebied van poolreizen reeds verdiend hadden. Het waren beiden uitstekende jagers, ze waren gezond van lichaam en opgewekt van aard en ze waren het met Stefansson eens, dat een goed jager in de poolgebieden geen gebrek hoefde te lijden. Ze hadden genoeg ervaring om te verwachten, dat zeehonden en ijsberen op het ijs even talrijk zouden zijn als op het land.

'De poolzee bevat meer vis en ander gedierte dan de warmere oceanen', hield Stefansson tegenover de ongelovigen vol. 'Zeehonden, die daarvan leven moeten, weten dat nog veel beter dan wij. Die zoeken de plaatsen op waar ze het gemakkelijkst en overvloedigst hun maaltijden kunnen veroveren. En de ijsberen, die hun voedsel weer van de zeehonden betrekken zijn dus daar te vinden, waar veel zeehonden zijn. Zouden wij met onze technische kennis nu minder waard zijn dan een zeehond of een ijsbeer? Wij kunnen leven van vis, zeehond en ijsbeer en we kunnen dus met een gerust hart op reis gaan door streken, waar die drie soorten in overvloed te vinden zijn'. 'Maar je kunt niet alleen van dierlijk voedsel leven', argumenteerden de pessimisten verder. 'Hoeveel dokters zijn er niet, die dat zeggen. Je moet op z'n tijd ook groenten en andere dingen eten'.

'Die opvatting heb ik door mijn andere tochten allang omver gegooid', antwoordde Stefansson op dit argument. 'Maandenlang heb ik toen alleen vlees gegeten en ik moet jullie zeggen, dat ik me er uitstekend bij gevoeld heb'. 'Nou ja, als jullie dan met alle geweld zelfmoord wilt plegen, dan moet jullie het zelf maar weten, wij hebben je genoeg gewaarschuwd'. Dit waren de laatste weinig opbeurende woorden van de blanke kolonisten aan de noordkust van Alaska.

Stefansson en zijn beide makkers lachten er wat om en maakten zich voor de tocht gereed. Slechts met één enkele slede getrokken door zes flinke honden ging de kleine expeditie het ijs op, begeleid door drie vrienden, die de eerste tachtig kilometer meegingen. Deze drie keerden terug toen ze ongeveer het noordelijkste punt bereikt hadden tot waar ooit een schip in de zomer gekomen was. In de winter was nog nooit iemand op geen stukken na zo ver naar het noorden doorgedrongen in dat deel van de ijszee.

Daar stonden nu onze drie onderzoekers op de grens van het onbekende. Ze waren er zich volkomen van bewust, dat ze net zoveel avonturen beleven konden als ze zelf wilden of niet wilden, hoe voorzichtig ze het ook zouden aanleggen. Iemand, die in het voorjaar over de onafzienbare ijsvlakte van de Arctische zee wandelt kan er niet voor zijn, dat er plotseling een scheur onder hem ontstaat, waar hij in terecht komt, of dat schotsen van een paar

meter dikte door een storm plotseling boven op de tent neerkletsen, waardoor de bewoners tot moes worden gestampt. En al dergelijke avonturen mogen voor iemand, die er zelf niet bij is interessant en opwindend zijn, onze drie koelbloedige poolreizigers waren vast van plan alles te vermijden, dat ook maar in de verste verte op sensatie leek. Ook zonder dat ze er moeite voor deden zouden ze genoeg sensaties beleven.

XX.
Storm op de ijsvlakte,

De eerste twee dagen gingen voorbij zonder dat zich bizonder gevaarlijke situaties voordeden. Het ijs was vrij goed en tamelijk vlak. Toen stuitten ze op de eerste moeilijkheid. Jullie moeten je niet voorstellen, dat de Arctische Oceaan door een onafgebroken ijsvlakte bedekt is. Onder invloed van winden en zeestromingen breekt de ijsvloer herhaaldelijk en dan ontstaan er brede geulen, die echter meestal spoedig weer dichtvriezen. Langs de randen van dergelijke geulen stapelen zich reusachtige ijsschotsen van meters dikte op elkaar, waardoor overal geweldige ijsbarrières ontstaan waar de reizigers overheen moeten. Wat achter zo'n wal verborgen ligt kunnen ze niet van te voren weten en meer dan eens stuiten ze op open water.

Door zo'n geul werden ze tegengehouden.

'Nu kunnen we twee dingen doen', zei Stefansson. 'We kunnen hier tot morgenochtend wachten in de hoop dat de geul dichtvriest en we kunnen hem volgen tot we een plek bereiken, waar we er over kunnen. Als ik de zaak zo eens bekijk, lijkt de geul me nogal lang en ik geloof dat we het beste doen, door hier maar rustig te wachten. O, la, la,

De zeehond wordt van zijn huid ontdaan (pag. 108).

De bepakking is bijna even zwaar als de hond zelf (pag. 108).

Het drogen van zeehondenhuiden op de grond (pag. 109).

Een raam om vis en zeehondenhuiden te drogen (pag. 109).

daar heb je een zeehond!' voegde hij er bij. 'Eventjes vangen'.

Hij greep zijn geweer en doodde het dier, dat zo onverstandig was geweest in zijn nabijheid boven water te komen.

De volgende morgen was de geul dichtgevroren en konden ze hun tocht voortzetten, maar een paar kilometer verder doorsneed een nieuwe stroom de ijsvlakte. Ze sloegen hun kamp op en richtten zich zo gezellig mogelijk in om de volgende dag af te wachten. Stefansson spaarde geen petroleum om het lekker warm in de tent te krijgen. Hierbij week hij af van de gewoonte die steeds door andere poolonderzoekers gevolgd werd om zo zuinig mogelijk met de brandstof om te gaan. Hij was namelijk van mening dat je je voor de toekomst geen zorgen moest maken. Was de olie op dan schoot hij een zeehond en er was weer voldoende vet om te stoken.

Midden in de nacht werd Stefansson wakker doordat er hevig aan de tent gerukt werd en meteen besefte hij wat er aan de hand was. Ogenblikkelijk wekte hij zijn beide kameraden.

'We krijgen storm, mannen', riep hij uit. 'We moeten maar zo gauw mogelijk een sneeuwwal opgooien anders gaat de tent er aan. Die is tegen zo'n storm niet bestand'. Ze kropen uit hun slaapzakken, grepen hun gereedschappen en strompelden naar buiten, waar de wind hun gierend om de oren floot. Ze gingen ijverig aan het werk

en weldra was de windbreker gereed. Een sneeuwwal van bijna anderhalve meter hoogte beschutte de tent tegen de ergste windvlagen. Vermoeid en warm van het harde werken gingen de mannen de tent weer binnen en kropen in hun slaapzakken, maar ze konden niet meer in slaap komen. De ergste storm, die ze ooit in dit gebied hadden meegemaakt brak los. Gillend en razend joeg de wind over de eindeloze vlakte, stortte zich op de sneeuwwal en huilde langs de punt van de tent, die nog juist boven de wal uitstak. Het linnen van de tent wapperde heen en weer met een geluid alsof er kanonschoten werden afgevuurd. De ijsvloer onder hen schudde voortdurend heen en weer en een vreselijk gekraak, dat nu en dan te horen was waarschuwde hen, dat het ijs aan het breken was. Ofschoon het twee meter dik was, werd het gespleten alsof het een dunne plank was, waar met een zware bijl op gehakt werd. De schotsen schoven met een akelig krassend geluid over elkaar en vormden gevaarlijke bergen, die langzaam over de vlakte voortgeschoven werden. Enorme ijsgevaarten, soms twintig meter lang werden rechtovereind gewerkt om een ogenblik later met donderend geweld weer neer te kwakken. Zo'n brokje ijs op de tent en er zou van de drie mannen niets zijn overgebleven dan een bloederige pap. Ze zouden verpletterd zijn als vliegen door een vliegenmepper.

De hele dag duurde de storm en bovendien nog een deel van de volgende nacht. Ze lagen werkeloos in hun slaap-

zakken op het einde te wachten. Wat konden ze ook anders doen tegen deze machtige uiting van de elementen! Hadden ze de tent verlaten dan zouden ze door de duisternis en de sneeuwjacht nog eerder in moeilijkheden zijn geraakt. Er bleef hun niets anders over dan alles gelaten aan het geluk toe te vertrouwen.

Tegen één uur in de nacht bedaarde de storm en vielen ze in slaap. En toen ze de volgende morgen buiten kwamen zagen ze eerst goed aan welke gevaren ze blootgesteld geweest waren. Een enorme wal van ijsschotsen, ieder vele honderden tonnen zwaar was langzaam voortgeschoven en was de tent reeds tot op enkele meters genaderd. Elk van die schotsen zou, indien hij op de tent was neergevallen een eind gemaakt hebben aan de loopbaan van drie poolreizigers.

Haastig braken ze de tent op, pakten de slee en zetten de reis voort. Het was prachtig helder weer geworden, de temperatuur was plotseling tot 20° onder nul gedaald en door deze strenge vorst vroren de drijvende schotsen aan elkaar vast. Hierdoor waren ze in staat in korte tijd een grote afstand af te leggen en hoewel ze om de vijftien of twintig kilometer een open geul tegenkwamen slaagden ze er telkens weer in deze hinderpaal te overwinnen door de geul te volgen en een punt te bereiken, waar hij door vastgevroren ijsschotsen overbrugd was of waar hij smal genoeg was om op een drijvende schots te worden overgestoken.

Deze laatste methode van varen was echter niet helemaal zonder gevaar. Het spreekt vanzelf, dat de schots, die ze voor zo'n overtocht nodig hadden, een behoorlijke grootte moest hebben om het hele gezelschap te kunnen dragen. Dergelijke ijsgevaarten dreven met vrij geringe snelheid voort maar als ze dan in botsing kwamen met een andere ijsklomp dan schuurden ze met een donderend gekraak tegen elkaar aan. Grote stukken werden er afgebroken en over de rest heengeschoven en in een ogenblik stapelden de schotsen zich torenhoog op om even later weer met geweld neer te storten. Het was dan een leven als een oordeel waarbij zich nog het hoge gilgeluid voegde als een uitstekende tong van de ene schots over het oppervlak van een andere schuurde. Dan vluchtten de reizigers gauw naar het midden van hun schots om daar op het einde van de ijspersing te wachten. Als dan hun vaartuig tegen de vaste ijsvloer botste klauterden ze met levensgevaar over de opeengehoopte brokken en zetten hun reis voort.

Het ontbrak hun werkelijk niet aan sensatie. Talloze malen ontsnapten ze tenauwernood aan de dood door verdrinking of verplettering en was de ijsschots, waar ze op ronddreven kleiner of zwakker geweest, dan was het stellig verkeerd met hen afgelopen.

'Hebben jullie wel opgemerkt dat we hoe langer hoe minder wild te zien krijgen?' vroeg Andreasen op een ochtend. 'We zijn nu in twee dagen al geen zeehond tegen-

gekomen en de sporen van ijsberen zijn al even zeldzaam'. 'Het is mij ook opgevallen', antwoordde Stefansson. 'Het berespoor, dat we vandaag voorbijkwamen was beslist al heel oud. Zouden de lui dan toch gelijk gehad hebben, dat er zover uit de kust geen kans op voldoende wild is?'

Nadenkend tuurde hij over de wijde vlakte. De Eskimo's hadden hem gewaarschuwd niet zo ver van land te gaan. Alle aardrijkskundigen en poolonderzoekers waren het tot dusver met elkaar eens geweest, dat de poolzee op deze breedte geen enkel levend wezen meer bevatte. Hun mening berustte echter op geen enkel reëel feit, was slechts een vermoeden, evenals Stefanssons opvatting, dat er overal in de Noordelijke IJszee overvloed van dieren zou zijn, slechts op een veronderstelling berustte. Noch de een noch de ander kon zijn beweringen met bewijzen staven. Het enige verschil was, dat Stefansson er op uittrok om die bewijzen te leveren. Maar nu stond hij er met zijn drie vrienden zo voor, dat hij, gelijk of geen gelijk, verder moest om die zekerheid te krijgen. Hij had geen andere keus meer. Hij schudde de twijfel, die even dreigde zijn hart binnen te sluipen van zich af.

'Ik geloof niet, dat ik ongelijk heb', mompelde hij. 'Ik zal het ze bewijzen!'

De kleine expeditie zette zijn tocht voort; drie mensjes en zes hondjes, die als zwarte stippen over de onmetelijke

ijsvelden in de richting van de top van de aardbol voortkropen.

De honden hadden het goed onderweg, want hun last werd iedere dag lichter naarmate de voorraad levensmiddelen verminderde. Ze kregen net zoveel te eten als ze lustten en ook hun meesters namen het er goed van. Hoe meer ze aten, des te lichter werd de slede, hoe lichter de slee werd des te sneller trokken de honden hem voort en hoe vlugger ze opschoten des te eerder zouden ze het einde van de reis bereiken.

Steeds verder trokken ze over het drijfijs van de onbekende oceaan, steeds groter werd de afstand tussen hen en het bekende land. Hun levensmiddelenvoorraad verminderde hard, maar ondanks hun voornemen onder geen beding terug te keren, legden ze zichzelf en de honden geen enkele beperking op. Zoiets was tot dan toe onbekend in de annalen van poolgeschiedenis. Nog nooit was het voorgekomen, dat mensen, die onder dezelfde omstandigheden verkeerden als Stefansson en zijn makkers, niet op rantsoen waren gegaan en hun buikriemen wat vaster hadden aangehaald. Deze drie mannen waren van een ander gehalte. Het waren ervaren jagers, die op hun geweren vertrouwden en er zeker van waren, dat de goedgeefse ijszee wat eten en brandstof betreft vindingrijke reizigers niet in de steek zou laten.

XXI.
De wet van Archimedes.

Toen de kleine troep ongeveer driehonderd kilometer in noordelijke richting had afgelegd besloot Stefansson in een grote boog naar het oosten af te zwenken en te trachten Banks-Eiland te bereiken. Waren ze een maand eerder vertrokken, dan zouden ze nog verder noordwaarts zijn gegaan. Nu was het te gevaarlijk daar door de snel toenemende zonnewarmte het ijs begon te smelten. De dagen werden steeds langer, de zon stond elke dag langer aan de hemel en op de tweede Mei ging hij voor het eerst niet helemaal onder. Slechts een klein deel van de zonneschijf zakte een ogenblik achter de horizon en daarna rees hij weer. Vanaf dat moment bleef hij dag en nacht zichtbaar en beschreef zijn spiralen aan de hemel. Het werd voortdurend warmer en de reizigers werden daardoor tot grotere spoed aangedreven.

'We moeten hard voortmaken, mannen', zei Stefansson, 'als we niet bijtijds vaste grond onder onze voeten hebben lopen we kans, dat we met een ijsschots wegdrijven en moeten wachten op de herfst. We hebben geen uur meer te verliezen en moeten op rantsoen want we mogen geen tijd verspillen met de jacht op zeehonden'.

'Daar is niets aan te doen', gaf Storkerson toe. 'We kunnen wel tegen een stootje, want honger hebben we nog niet geleden. Ik hoop alleen dat de honden het volhouden'.

'Een goede Eskimo-hond is wat dat betreft net zo verstandig als zijn baas', meende Andreasen. 'Zo'n beest begrijpt best, waarom hij minder te eten krijgt'.

'Laten we hopen, dat het maar een kwestie van een paar dagen is', zei Stefansson. 'Misschien hebben we nog wel geluk dat een zeehond zich komt aanbieden'.

Die avond kregen ze dus niet genoeg te eten en de honden keken hun meesters vragend, misschien wel verwijtend aan, toen ze na een dag hard werken hun maag maar half vol kregen.

'Niets aan te doen jongens', trachtte Stefansson ze op te monteren. 'Zodra we weer kunnen schieten krijgen jullie een extra portie'.

De honden schenen na een paar dagen wel doordrongen te zijn van de ernst van de toestand en dat er wel reden was voor de wreedheid van hun bazen, die anders toch zo aardig waren. Dus bleven ze hun best doen de slede, die nu zo licht als een veertje was geworden, zo vlug mogelijk voort te slepen.

Steeds talrijker werden de geulen, die ze over moesten steken maar hoe ze ook rondspeurden, nergens ontdekten ze een glimp van een zeehond.

'Je zou haast gaan geloven, dat de Eskimo's en walvis-

vaarders gelijk hadden, toen ze ons zeiden, dat er in dit deel van de Noordelijke IJszee geen voedsel te vinden is', schreef Stefansson in zijn dagboek. 'Maar toch ben ik nog steeds niet overtuigd. Er moeten hier zeehonden zitten, ook al zou ik ze niet vinden. Hoe vaak heb ik niet aan de noordkust van Alaska dagen- soms wekenlang naar zeehonden uitgekeken zonder ze te zien. En dan kwamen ze op een goede dag bij dozijnen tegelijk opzetten. Dat zal ook nu wel gebeuren, hoe ver we ons ook van de kust bevinden. Is dat niet het geval, dan zijn we ten dode opgeschreven'.

Maar zover kwam het niet, ze stierven niet van honger. Vijf dagen na het instellen van de rantsoenering, toen zijn beide makkers na een dag van hard zwoegen bezig waren een karig maaltje te bereiden, zat hij op een ijsbult het open water naar alle kanten met zijn kijker af te zoeken. Plotseling zag hij op ruim een kilometer afstand de donkere kop van een zeehond door het sneeuwijs opduiken. 'Hé, Ole, Storker, kom eens hier, een zeehond!' schreeuwde hij opgewonden. Hals over kop kwamen de anderen aangerend om zich ervan te overtuigen, dat Stefansson gelijk had.

Nu dachten jullie misschien, dat ze er meteen op uit trokken om die zeehond te pakken te krijgen. Maar dat deden ze nu net niet. In plaats daarvan haastten de reizigers zich hun eigen porties en die van de honden te verdubbelen.

'Wat zijn we dom geweest om ons zorgen te maken', vond Andreasen, terwijl hij ijverig aan het kauwen was. 'Ja, dat zijn we, en ondankbaar ook', gaf Storker toe, die zich ook niet onbetuigd liet. 'Eigenlijk verdienen we niet beter dan van honger om te komen, omdat we aan de gulheid van de ijszee getwijfeld hebben. Het zal mij nooit meer gebeuren, dat ik midden in luilekkerland ga hongerlijden. Als je maar in de buurt van de ijszee blijft, houd je het gebrek wel buiten de deur'.

'Zodra we even gelegenheid hebben moeten we er een paar schieten', gaf Stefansson als zijn mening te kennen. 'Maar we moeten onder alle omstandigheden hard voortmaken. We hebben nu nog voor een week te eten en kunnen dus rustig een goede gelegenheid afwachten, zonder dat het ons veel tijd hoeft te kosten'.

Maar helemaal zonder zorgen waren ze toch niet, want nu ze geen angst meer hoefden te hebben voor de voedselvoorziening kwam de zorg voor de dagelijks toenemende warmte hen weer plagen. De hele dag baggerden ze door de natte sneeuwbrei en ook het ijs begon vrij zacht te worden. Als ze een geul overstaken, die in de uren, dat de zon laag stond dichtgevroren was, dan boog het ijs onder de slede door en meer dan eens scheurde het. Maar ze hadden geluk en steeds wisten ze nog juist op tijd het dikkere pakijs te bereiken.

Ze kwamen in tijdnood en kregen nu ook gebrek aan eten, want nog steeds hadden ze geen gelegenheid een zee-

hond te vangen. Toen kwam er een dag, dat de laatste hap in de hongerige magen van mensen en dieren verdween.

'Wat nu, mannen?' vroeg Stefansson. 'Ik geloof, dat we nu wel gedwongen zijn om de tijd te nemen onze voorraad aan te vullen'.

Dus gingen ze die avond op jacht. Urenlang speurden ze de open geulen af en eindelijk kregen ze een aantal zwemmende slagerswinkels in het oog. Ze schoten drie zeehonden, maar helaas, alle drie zonken ze in de diepte.

Het is met die zeehonden een eigenaardig geval. Drie van de vier zinken zomers in de ijszee, hoewel 's winters drie van de vier blijven drijven.

'Dat komt natuurlijk, omdat ze 's winters vetter zijn dan zomers', meende Storkerson.

'Misschien wel', dacht Stefansson. 'Maar ik geloof eerder, dat het aan het zoutgehalte van het zeewater ligt. Door de vorst vriest het zout er uit en als nu de zomer begint met zijn zware regens en het zoete water bij stromen van het smeltende ijs in de zee komt, dan bestaat de bovenste laag van de ijszee uit het lekkerste zoete water wat je je maar wensen kan. Wij drinken het immers ook. En in zoet water zinken de meeste zeehonden, die in zout water drijven'.

'Dat lijkt me wel een goede oplossing van het vreemde geval', zei Andreasen. 'Je weet toch ook wel, dat een aardappel in zoet water zinkt en in zout water blijft drij-

ven. Dat is de wet van Archimedes, mannetje. Als je dat niet meer weet, moet je je schoolgeld maar eens terughalen'.

'Toevallig heb ik de klas, waar ze dat geleerd hebben, overgeslagen', antwoordde Storkerson, 'maar ik ben toch blij, dat je me dat nu geleerd hebt. In ieder geval moeten we er iets op vinden; om dien Archimedes een hak te zetten, want als het zo doorgaat met die zeehonden, dan verhongeren we toch nog temidden van de overvloed'.

De zeehonden bleven zich hardnekkig aan Archimedes vastklemmen, telkens weer verdwenen ze in de diepte. Toen was het eten helemaal op en werden de honden gevoed met afgedragen schoenen van zeehondenvel en met twee berenhuiden, waarvan de haren al afgeschoren waren om als brandstof te worden gebruikt. De vetste van de zes honden, die Bones genoemd werd, was de eerste die het werk neerlegde. Hij was noch door zachtheid noch door strengheid over te halen ook maar een ons te trekken.

'Zo'n luie rekel', schold Stefansson hem uit. 'Dien luiwammes neem ik nooit meer mee, daar heb je niets aan'. De andere vijf, die veel magerder waren, bleven goed hun best doen. Ze schenen heel goed in te zien, dat het er om begon te spannen, want ondanks de sobere voeding en hun toenemende zwakte bleven ze aan het werk. Maar Bones, die zo zeer zijn plicht verzaakte werd door zijn vijf

makkers met minachting behandeld. Hij lag er helemaal uit.

Het was inmiddels half Mei geworden en de geulen werden hoe langer hoe talrijker. De mannen maakten halt en overlegden, wat hun te doen stond.

'We moeten wat zien te vangen', meende Stefansson. 'Ik ben gewoonweg scheel van de honger en als ik vanavond niets krijg, val ik er bij neer'.

'Ik doe er net zo veel bij', zei Andreasen. 'We zullen hier maar een paar uur wachten. Er is genoeg open water, misschien hebben we geluk'.

Eerst na verloop van vier uur kregen ze twee zeehonden in het gezicht. De mannen lagen in gespannen verwachting op het natte ijs, het geweer in de aanslag. Toen de dieren dicht genoeg genaderd waren schoten de jagers hun geweren af en doodden ze alle twee, maar nog steeds was Archimedes de baas. De beesten zonken als bakstenen. Een uur later dook een nieuw slachtoffer op. Storkerson vuurde en trof het beest. Hoera! Het bleef drijven. Als uitgehongerde wolven vielen ze er op aan en trokken het op de ijsvlakte. En toen was het feest. Voor het eerst sedert een week kregen ze hun maag weer vol. Het was een smulpartij zonder eind.

Ook de volgende dag zouden ze op de plaats blijven staan, omdat ze te vermoeid waren om verder te reizen.

XXII.
Een paar dagen rust.

Het was die dag buitengewoon heet, zodat ze het niet nodig oordeelden het dubbele dak van de tent te gebruiken. Deze onachtzaamheid had fatale gevolgen want alle drie de reizigers werden sneeuwblind. De zon scheen zó helder zelfs door het linnen van de tent heen, dat hun ogen aangedaan werden voor ze zich van het gevaar bewust waren. Hoewel ze dadelijk het tweede dak over de tent gooiden en gekleurde brillen opzetten was de ramp niet meer af te wenden en werden ze verscheidene dagen ziek.

Sneeuwblindheid is een ziekte, waar iedereen, of hij bruin, blank of zwart is, vatbaar voor is. Eskimo's zijn er zelfs gevoeliger voor dan blanken. Onvatbaarheid ontstaat niet na een aanval, zoals dat bij pokken of typhus het geval is, integendeel, iedere keer als iemand een aanval van sneeuwblindheid heeft gehad, wordt hij er gevoeliger voor. De enige mogelijkheid om de ziekte te voorkomen is het beschermen van de ogen. Blanken gebruiken daarvoor gekleurde zonnebrillen, Eskimo's houten oogkleppen, die slechts heel weinig licht door een nauwe spleet doorlaten. Sneeuwblind betekent niet, dat iemand werkelijk blind

is, zelfs niet tijdelijk. Als je wel eens gerookt hebt, heb je ook wel eens rook in je ogen gekregen. Je ogen begonnen dan te steken en de tranen liepen je over je wangen. Zo'n gevoel krijg je ook als sneeuwblindheid begint. Daarna volgen van die pijnlijke scheuten, zoals je ze hebben kunt, als er een zere kies in je mond zit. De pijn wordt zó erg, dat je je ogen niet meer kunt openhouden. En als je je ogen niet open doet, dan kun je niet zien. Dat is de zogenaamde sneeuwblindheid.

Om de ziekte te genezen moet de patient in het donker blijven. Dan duurt zelfs de ergste aanval niet langer dan drie dagen. De pijn verdwijnt langzamerhand, je kunt je ogen weer open doen maar ziet in het begin alles dubbel. Na deze gedwongen rust van enkele dagen braken de reizigers weer op om de tocht voort te zetten. In elke geul, die ze over moesten, zwommen zeehonden bij de vleet en Ole Andreasen was van mening, dat ze er zoveel mogelijk van moesten schieten om zeker te zijn van voldoende voorraad.

'Hebben is hebben en krijgen is de kunst', was zijn mening, maar Stefansson en Storker hielden vol, dat het veel verstandiger was zo snel mogelijk het vaste land te bereiken. Dat kon alleen als de slede niet zwaarder belast werd dan strikt noodzakelijk was.

'Laten we onze eetlust aan het avondmaal niet bederven door de zorgen voor het ontbijt voor morgen', was hun leus. 'De gulle ijszee zal ons wel helpen'.

Maar al was die ijszee dan ook gul met voedsel, hij begon echt wat je noemt krenterig te worden op het stuk van bruggen over de geulen. De mens is vindingrijk en toen ze op een gegeven ogenblik tegengehouden werden door een bizonder brede geul, bijne een open zee, veranderden ze op handige wijze hun slee in een boot.

Vanzelfsprekend had Stefansson vóór hij de tocht begon met een dergelijk noodgeval rekening gehouden en daartegen maatregelen genomen. Het waterdichte grondzeil, dat ze bij zich hadden werd op de ijsvloer uitgespreid en de slede werd daar in het midden op geplaatst. Twee stokken van twee meter lang werden kruisgewijs aan de slee vastgesjord en aan iedere kant van de slede met een van ski's verbonden. Over dit geraamte heen werd het grondzeil gespannen en vastgemaakt. En de boot was klaar. Naar schatting kon dit vaartuig een kleine vijfhonderd kilo tegelijk vervoeren. Tweemaal voeren ze over de geul, op elk van de tochten namen ze drie van de honden mee. Aan de overkant sloegen ze hun kamp voor de nacht op. Na het avondeten kropen ze in hun slaapzakken en lagen nog geruime tijd met elkaar te praten over vroegere reizen, die ze gemaakt hadden. Storker vertelde daarbij een verhaal van een stoker, die van zijn schip gedrost was, omdat het hem te heet in de stookplaats was geworden.

'Een jaar of twintig geleden voer ik als tweede machinist op de 'Colombo', een oude zeilstomer, die de verbinding onderhield tussen Brits-Indië en de Afrikaanse kust. Het

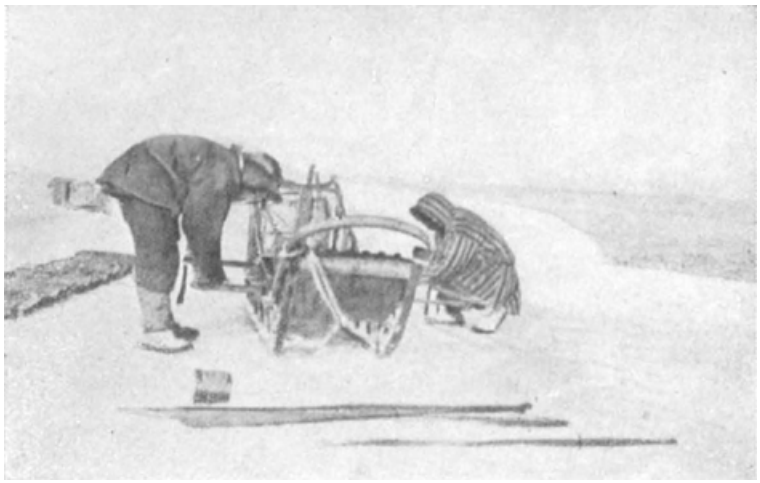

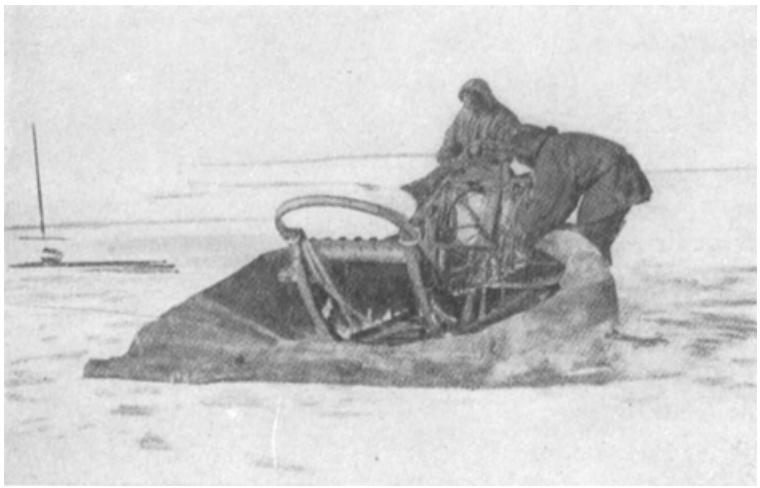

Door een slee met zeildoek te overtrekken ontstaat een handig vaartuig (pag. 144).

Als de laatste hand aan de 'slede-boot' gelegd is... (pag. 144).

.... wordt zij te water gelaten (pag. 144).

was een schuit van voor de zondvloed, waar elk gerief op zoek was. De onderkomens van de bemanning waren allerellendigst en de werktijden werden alleen beperkt door het feit, dat een dag maar vier en twintig uur had. En dan die eeuwigdurende hitte. Je raakte nooit eens uit de tropen. Dat was feitelijk nog het ergste, de stokers vooral hadden een leven, zoals je je dat alleen in de hel kunt voorstellen.

Een van die stokers was Albin Mickelson, die kortweg Mickey genoemd werd. Hij voer al een paar jaar op de schuit en al die tijd had hij nooit anders gedaan dan mopperen op het hondeleven, dat hij had.

'Die hitte is niet meer uit te houden', was zijn vaste gezegde geworden, maar telkens als de 'Colombo' uitvoer ging Mickey weer mee.

Tot hij op een kwade dag droste. We lagen in Mozambique te laden en te lossen en de avond voordat de schuit weer zou vertrekken verdween de stoker. De hitte van de vuren was hem te machtig geworden, hij had er genoeg van. Dus voer de 'Colombo' weg zonder Mickey. Daar het wel vaker gebeurde, dat er onderweg lui deserteerden volstond de kapitein met het aantekenen daarvan in zijn journaal en we dachten er verder niet meer aan.

Een jaar of wat later ontmoette ik Mickey plotseling weer. Maar in wat voor een toestand. Ik voer toen als eerste op de 'Queen Anna' en dat schip deed Beira aan, waar ik met den kapitein aan wal ging om een paar onderdelen

te kopen, die defect waren geraakt. Bij den koopman in machine-onderdelen raakten we in gesprek met een planter, die ons uitnodigde een auto-tochtje met hem naar het binnenland te maken. Hij had daar een plantage, die hij ons graag wilde laten zien. We namen de uitnodiging aan en de volgende morgen reden we in de vroegte langs de slechte wegen het land in. Toen zag ik Mickey terug. Hij zat in de brandende zon aan de kant van de weg stenen te bikken met een dikke ketting aan zijn been in gezelschap van een stuk of twaalf andere dwangarbeiders. Ik had moeite hem te herkennen, toen hij me bij mijn naam riep.

'Hé, Storker, ken je me niet meer?'

'Mickey!' riep ik verschrikt uit. 'Hoe kom jij hier in zo'n toestand?'

'Geef me een beetje tabak', stamelde de ongelukkige kerel.

Ik haalde mijn tabaksdoos voor de dag en gaf hem die.

Op dat moment kwam de bewaker er aan, die dreigend met zijn zweep zwaaide.

'Pas op, Storker, daar heb je den slavendrijver', waarschuwde Mickey. 'Als hij maar niet gezien heeft, dat je me wat gegeven hebt'.

Mickey stopte haastig de doos tussen de vodden, die hij als broek droeg en ging weer stenen kloppen.

De slavendrijver begon tegen me te sputteren in het Portugees, waar ik niet veel van verstond. Gelukkig kwam

mijn gastheer er bij, die tegen den man terug begon te sputteren. Het enige wat ik begreep was, dat hij het over een official inglés had, die toch zeker wel even met een van die boeven mocht spreken. De slavendrijver kreeg een wenk en verdween een ogenblik later uit ons gezicht. 'Ga uw gang maar, meneer Storkerson, u kan met dien man praten hoor, de opzichter komt voorloopig niet terug, ik heb hem een paar borrels beloofd', zei mijn gastheer lachend.

Daarna vertelde Mickey mij wat er gebeurd was. Hij had genoeg van het hondeleven aan boord van de 'Colombo'. 'Ik kon de hitte niet meer verdragen en nam de benen. Ik meende, dat ik in Mozambique wel een of ander job kon krijgen. En dat heb ik, zoals je ziet. Ik was nog maar nauwelijks drie dagen hier of ik kreeg bonje met een van die saffraankleurige sinjeurs. Hij wilde me laten arresteren, maar vóórdat het zover was had ik hem een pil verkocht die hem vloerde. Gelukkig voor hem en voor mij had die kerel een schedel als een olifant, zodat ik hem niet doodsloeg. Ik kwam er met zes jaar dwangarbeid af. Drie jaar heb ik er nu opzitten maar ik geloof nooit, dat ik de rest ook doorhaal. Ik stommeling ben de ene hel ontvlucht om in de andere terecht te komen. Het is mij vergaan als die jongste zuster van me, die het zat was om thuis iedere dag de stapels vaatwerk af te wassen na het avondeten en toen maar bordewasster werd in een restau-

rant. De hitte hier is nog onverdragelijker dan aan boord. Zat ik maar weer op die goeie ouwe “Colombo”".

Ik gaf Mickey nog wat sigaretten en een handjevol escudo's en beloofde hem mijn best voor hem te doen. Diezelfde avond besprak ik het geval eerst met den kapitein en toen gingen we samen naar onzen gastheer toe om zijn hulp in te roepen.

'Ja, heren', zei deze, terwijl hij zich bedenkelijk achter zijn oor krabde, 'dat is een moeilijke geschiedenis. Als die vent wat geld had zou er wel wat aan te doen zijn, maar u begrijpt, dat een arme sloeber hier niet veel kan bereiken'.

'Als het op geld aankomt', zei de kapitein, 'dan wil ik wel bijspringen en ik denk dat mijn eerste machinist ook wel wat wil betalen'.

'Dan komt het in orde', verzekerde de planter. 'Vanavond nog ga ik met den directeur van het tuchthuis praten. Laat de rest maar aan mij over. Wanneer vertrekt uw schip?'

'We gaan morgenochtend onder zeil', zei de kapitein.

'Veel tijd hebben we dus niet meer en als het kon zou ik den armen drommel graag meenemen. Ik kan hem bovendien goed gebruiken, want ik heb twee zieke stokers aan boord'.

'Dat komt dan prachtig uit', antwoordde onze gastheer.

'De autoriteiten hier doen een Engelsen kapitein altijd gaarne een genoegen en als het hun bovendien nog wat

aantrekkelijk gemaakt wordt, dan lukt het helemaal. Komt u vanavond tegen een uur of negen maar bij me, dan hoop ik de zaak geregeld te hebben'.

Voor vijftig pond kregen we Mickey los. Hij werd die avond tussen ons in stiekum aan boord gebracht en toen de 'Queen Anna' de volgende morgen uitvoer waren wij een stoker rijker en de regering van Portugees Oost Afrika een dwangarbeider armer. Mickey heeft na dien nog jaren op de 'Queen Anna' gevaren tot ik hem door mijn vertrek naar het noorden uit het oog verloor. Maar ik ben overtuigd, dat hij nooit meer geklaagd heeft over de hel van de stookplaats, nu hij er zich van overtuigd had, dat de echte hel heel iets anders was'.

Na dit verhaal gingen de drie reizigers slapen om nieuwe krachten te verzamelen voor de worsteling van de volgende dag.

XXIII.
Een week op een ijsschots.

Het was zowat één uur in de nacht, toen de mannen door heftig geblaf van de honden uit hun slaap gewekt werden. Ze stormden naar buiten om te zien, wat de oorzaak van deze onrust was en zagen een hele school beloegawalvissen, een soort dolfijnen door de geul voorbij zwemmen. Elk ogenblik werd het jonge ijs, dat zich, nu de zon in het noorden laag aan de hemel stond, gevormd had, naar boven gebogen en versplinterd als een van de reusachtige beesten aan de oppervlakte kwam om stoom af te blazen en adem te scheppen.

'Hadden we maar een harpoen', zei Stefansson spijtig, 'dan konden we er gauw eentje vangen. Het vlees van die dieren is bizonder lekker'.

'Ja, man, dat is jammer', vond Storkerson, 'nu moeten we al die lekkere hapjes maar rustig onze neus voorbij laten gaan'.

'We hebben anders geen reden tot klagen', zei Andreasen. 'We hebben zeehond en daar kunnen we het best mee doen. Laten we maar niet aan de luxe van beloegabiefstuk denken, eerst moeten we zien, dat we aan land

komen. Zo'n walvis kunnen we immers toch niet meesjouwen'.

'Je hebt gelijk, Ole', gaf Stefansson toe. 'We moeten maar eerst proberen aan land te komen'.

Ze gingen hun tent weer binnen om nog wat te slapen.

Daar trok de kleine stoet weer verder, nu eens over oud zacht ijs, dan weer over het jonge, tamelijk dunne ijs, dat zich op de geulen gevormd had. De kracht van de zon nam met het uur toe en toen hij in zijn hoogste stand was konden ze niet verder. Want welke kant ze ook gingen, telkens stuitten ze op brede geulen, die bovendien vol met brokken ijs lagen, zodat een overtocht met de slede-boot evenmin mogelijk was.

'We zitten op een drijvend ijs-eiland, mannen,' stelde Stefansson eindelijk vast. 'Daar drijven we nu en moeten maar geduldig afwachten tot we ergens tegen het pakijs aan stoten of tot de geulen ijsvrij worden.'

'Hoe dik denk je dat deze schots is?' vroeg Andreasen, 'want het is, meen ik wel van belang, dat we een beetje stevig eiland hebben.'

Stefansson bekeek eens de ijsbulten, die boven de oppervlakte van de zee uitstaken en zei: 'Naar mijn oordeel zit er een vloer van minstens vijftien meter dikte onder ons. We kunnen hier dus even veilig kamperen als op de vaste ijsvlakte. Als ik het zo eens bekijk, dan is ons schip voorlopig groot genoeg om het een paar weken uit te houden.

Ik schat het oppervlak op een acht of negen vierkante kilometer. We zullen ons maar zo gezellig mogelijk inrichten en afwachten'.

Ze sloegen hun tent weer op en waren nog maar juist klaar, toen het wild zich kwam aanmelden. Een ijsbeer was zo brutaal en onverstandig het kamp binnen te wandelen. Hoewel niet uitgenodigd was hij toch een welkome gast.

'Dat noem ik nog eens boffen,' riep Storkerson geestdriftig. 'Ik heb vannacht net gedroomd van een lekkere gestoofde berepoot'.

De vleesvoorraad wat meteen weer op peil gebracht, want zo'n beer weegt evenveel als vier zeehonden en het is een heerlijke afwisseling.

'Nu wordt het wel tijd, dat we wat provisie inslaan,' zei Stefansson. 'Je kan nooit weten, hoe lang we op dit eiland Robinson Crusoe moeten spelen. We zullen zien, dat we wat zeehonden vangen',

De drie reizigers verspreidden zich over de schots en liepen langs de geul, om hun kans waar te nemen. En terwijl ze daar zo bezig waren, trachtte een andere ijsbeer de honden te overvallen. De dieren waren aan lange touwen gebonden, die vastgemaakt waren aan ijsklompen. Toen de beer het kamp naderde begonnen ze onrustig te worden. Zenuwachtig hieven ze telkens hun kop op om naar hun meesters uit te kijken en gelukkig zag Storkerson toevallig

den beer van achter een ijsbult komen om zich van een der honden meester te maken.

'Stefansson, een beer, een beer!' brulde hij naar den poolreiziger, die zich het dichtst bij de honden bevond. Stefansson draaide zich bliksemsnel om, zag onmiddellijk het gevaar en rende uit alle macht in de richting van de tent. Hij moest door de zachte kletsnatte sneeuw baggeren en raakte door de geweldige inspanning buiten adem. Op een afstand van ongeveer honderd meter van den beer verwijderd stond hij hijgend stil. Hij zag, dat hij nu geen seconde meer te verliezen had als hij de honden nog redden wilde. De beer kwam juist achter een klomp ijs vandaan en richtte zich op zijn achterpoten op om zich op een der honden te werpen. Op hetzelfde ogenblik trof een kogel van Stefansson hem vlak bij het hart. De beer stortte op het ijs neer, maar hij was nog niet dood, want met zijn woeste ogen volgde hij alle bewegingen van den jager, die nu toegesneld kwam om het ondier de aftocht te beletten. Toen Stefansson vlak bij was verhief het monster zich plotseling en deed een laatste poging om zijn vijand onschadelijk te maken. De jager haalde de trekker van zijn geweer voor de tweede maal over en het dier stortte dood voor zijn voeten neer.

'Dat was op het nippertje', zei Storkerson, die er nu ook bij kwam. 'Was je een paar voet dichter bij geweest, dan had die knaap je te pakken gehad'.

'Ja man, het was een rakker. Eigenlijk was ik nog te ver

af toen ik voor de eerste maal schoot, maar ik mocht niets meer riskeren. Anders had hij beslist één van de honden te grazen genomen'.

'Wat moeten we met al dat vlees beginnen?' vroeg Storkerson zuchtend. 'Nu zie je overal zeehonden en walvissen en de beren komen zo maar uit zichzelf'.

'Zorg voor het dagelijkse eten hoeven we niet meer te hebben,' zei Stefansson. 'Nu moeten we weer oppassen, dat de ijsberen er niet mee vandoor gaan, als we liggen te slapen. En zo blijft een mens altijd maar in de narigheid zitten. De ene keer, omdat hij te weinig heeft, de volgende maal, omdat hij met zijn overvloed geen raad weet. Veronderstel eens, dat ons eiland door een storm in tweeën wordt gebroken, wij op de ene kant en het vlees op de andere'.

'Dat zou werkelijk niet leuk zijn', vond Andreasen die van de jacht terug was en een zeehond achter zich aansleepte. 'Maar als wij en de honden dan meteen over boord worden gegooid, dan is het probleem weer opgelost.'

'Leuke oplossing', vond Storker. 'Dan krijgen we niet eens een behoorlijke begrafenis'.

'Dat zou werkelijk nog het ergste zijn', spotte Stefansson.

'Maar ik ben niet van plan mijn reis voor zo'n kleinigheid te onderbreken. Ik moet beslist naar Banks-eiland en als jullie zin hebt, mogen jullie mee.'

De dagen verstreken, de mannen leefden in een luilekkerland en het eiland dreef langzaam naar het noorden.

'Je zou haast geen ander leven meer willen', vond Andreasen. 'Ik voel me gewoonweg in een vacantie-oord. Dat er hier op de ijszee voldoende wild was te vangen om van te leven, dat wist ik wel zeker, maar dat er zóveel zou zitten, had ik toch niet gedacht'.

'De poolzee is rijk, daarom zijn de Eskimo-stammen langs de kust zo gezond', zei Stefansson. 'Kom je verder het land in naar het zuiden, dan verandert dat al gauw. De indianen hebben het niet zo breed, vooal niet in de winter'.

'Het is inderdaad eigenaardig, dat er 's-winters in het binnenland betrekkelijk weinig wild te vangen is', zei Storkersson. 'Dat zal wel komen, omdat het er dan veel kouder is dan hier. Het heeft heel wat goudzoekers het leven gekost. Want daar ginds in het zuiden moet je wel een verduiveld goed jager zijn om in de winter je kostje bij elkaar te schieten. In het begin van de goldrush naar Klondyke, toen Dawson City pas opkwam, was het zelfs in die stad onmogelijk te leven als je niet een wagenvracht vol geld had. Ik had een vriend die commandant bij de bereden politie in Dawson City was. Die vertelde me de volgende geschiedenis:

Jim Houston was oorspronkelijk fabrieksarbeider in Vancouver. Hij kreeg op een gegeven ogenblik genoeg van de fabriek en trok naar Klondyke om goud te zoeken. Hij

had veel geluk, trof een rijke claim en had om zo te zeggen het goud maar voor het oprapen, wat hij dan ook ijverig deed. Hij kreeg op die manier in een maand of vijf voor een dikke tienduizend dollar aan geel metaal bij elkaar en nog was zijn stukje grond niet uitgeput. Maar de winter viel in en hij moest er mee ophouden. Als hij nu zo verstandig was geweest met de laatste colonne hondensleden naar het zuiden te trekken, dan was alles goed gegaan. Maar als het goud je eenmaal te pakken heeft, dan ben je reddeloos verloren. Jim bleef in Dawson City om in het voorjaar verder te gaan met zijn goudgraverij. Een levens-middelen-voorraad voor de winter had hij niet opgedaan, maar hij meende over voldoende goud te beschikken om ze bij den store-keeper in Dawson City te kopen. Dus hoefde hij niet weg.

Toen Jim zijn goudvooraad eens bekeek vond hij, dat hij het vrachtje niet steeds met zich mee kon slepen en daarom verkocht hij de opbrengst van een half jaar werken aan den store-keeper. Hij kreeg er heel pak bankbiljetten voor en ging met een gerust hart de winter tegemoet.

Deze duurde dat jaar langer dan anders, er viel meer sneeuw en de temperatuur was veel lager dan gewoolijk. Het gevolg was, dat de prijzen der levensmiddelen met sprongen omhoog gingen. Jim trok de stad uit om te trachten in de omtrek wat wild te schieten, maar hij kon zijn geweer niet behoorlijk hanteren omdat hij het met blote handen niet kon vasthouden, zonder dat ze er aan vast-

vroren en hij was als jager niet ervaren genoeg om met wanten aan te schieten. Bovendien was het wild door de felle koude nog schaarser dan anders in de winter.

Er bleef hem dus niets anders over dan de krankzinnig hoge prijzen te betalen, die in de stad gevraagd werden, zodat de dollars in razend tempo uit zijn zak naar de kluis van den winkelier terugvlogen.

Toen de winter eindelijk voorbij was, had Houston niets meer en kon hij van voren af aan beginnen.

Even voordat de vorstperiode afgelopen was werd de stad opgeschrikt door een brutale roofoverval op den store-keeper. Men vond hem met een messteek in zijn hart voor zijn opengebroken en leeggehaalde brandkast. Het goud en de bankbiljetten, die er in gelegen hadden, waren natuurlijk verdwenen.

Mijn vriend Cuvier, commandant van de bereden politie kwam erbij. Hij bekeek de zaak eens van alle kanten, zocht zijn beste mensen uit en ging den roofmoordenaar achterna. Veel haast hoefde hij niet te maken, want hij had de zekerheid, dat de kerel hem niet ontsnappen kon. Hij had alle stations gewaarschuwd en de hele politiemacht in het noorden was gealarmeerd. De boef was er met het beste paard van den winkelhouder vandoor gegaan en had minstens twee dagen voorsprong. En hoe het mogelijk was is mijn vriend Cuvier tot heden een raadsel gebleven, maar de man kwam door de postenketen langs de Mackenzie-

rivier heen. Eerst bij het Berenmeer haalden de politieruiters den vluchteling in.

Deze had natuurlijk al gauw in de gaten, dat hij door de politie op de hielen gezeten werd. Hij dreef zijn paard het ijs van het meer op, maar door de plotseling ingevallen dooi was dat gaan werken, zodat de ijsvloer hier en daar al bedenkelijke scheuren begon te vertonen. Cuvier wilde zijn mannen er niet aan wagen het ijs op te gaan. Hij gaf hun bevel achter te blijven en alleen zette hij de vervolging voort. Toen hij hem bijna te pakken had en hem reeds sommeerde halt te houden bezweek het ijs onder de hoeven van het voor hem hollende paard, dat met zijn berijder in de diepte verdween. Met den vluchteling verdween het goud en de bankbiljetten. Het was onbegonnen werk en tevens levensgevaarlijk daar midden op het meer naar te gaan dreggen en dus keerde Cuvier met zijn mannen naar Dawson City terug.

Jim Houston was weer aan het goudgraven gegaan, de store-keeper was begraven en de Canadian Bank of Commerce, de bank die de biljetten uitgaf, was de enige, die voordeel had van Jims geploeter; de in het meer verdwenen papieren hoefden bij het intrekken van oude bankbiljetten niet ingewisseld te worden.'

'Ja, man', zuchtte Andreasen na dit verhaal, 'paarden die de haver verdienen krijgen hem lang niet altijd'.

XXIV.
Wedloop met de dooi.

'Het komt me voor, dat de zee minder drijfijs bevat dan gisteren', zei Stefansson op de avond van de vierde Juni. 'Misschien krijgen we open water, dan kunnen we eindelijk naar de volgende schots oversteken. De afstand is stellig niet groter dan een kilometer of drie'.

'Wat een zonde van al dat lekkere eten', bromde Storkerson, 'want we kunnen het niet meenemen'.

'Laat de meeuwen ook eens een vrolijke dag hebben', antwoordde Stefansson op deze klacht. 'Wij komen heus wel aan onze portie'.

'Hadden we maar niet zoveel zeehonden vermoord', zei Ole een beetje treurig. 'Maar een mens is nooit tevreden. Heeft hij zijn eten voor vandaag dan denkt hij al vast aan morgen en als hij ook voor die dag genoeg heeft, dan wil hij ook nog voor de volgende week gedekt zijn.'

'Zo is het nu eenmaal', zei Stefansson. 'De mens is de heer der schepping en hij houdt alleen rekening met zichzelf. De rest is maar bijzaak. Gelukkig, dat er nog voldoende zeehonden over zijn gebleven'.

'Dat is een schrale troost voor de dode beesten', vond Andreasen.

'Laten we dan afspreken, dat de dieren, die in onze magen verdwenen zijn het prettig gevonden hebben, dat ze zich zo nuttig konden maken', zei Stefansson. 'Je kunt hier in het noorden geen vegetariër zijn, hoe prijzenswaardig dit principe ook mag zijn'.

Toen de mannen de volgende dag buiten de tent kwamen, was de zee ten oosten van hun eiland ijsvrij.

'Nu kunnen we verder', zei Stefansson. 'We zullen meteen de boot laden en naar de volgende schots oversteken'. Hij maakte met Ole en drie der honden de eerste overtocht, zette hen op de andere kant af en keerde terug om de overige honden en een deel van de vleesvoorraad te halen. Vier maal ging hij heen en weer en de laatste maal nam hij Storker mee. Meer dan een ton levensmiddelen moesten ze op hun eiland achterlaten. Reeds cirkelden honderden meeuwen boven de voorraad. De boot stak in zee en meteen stortten ze zich krijsend en gillend op het vlees.

'Vooruit maar, jongens', bromde Storker. 'We zaaien niet, we maaien niet en leven er toch goed van. Doe jullie je best maar voordat de ijsberen er bij komen. Die krijgen toch wel genoeg'.

'Als we nu recht toe recht aan konden lopen, dan waren we in een dag of drie aan land', zei Stefansson, toen ze de volgende morgen opbraken om hun reis voort te zetten.

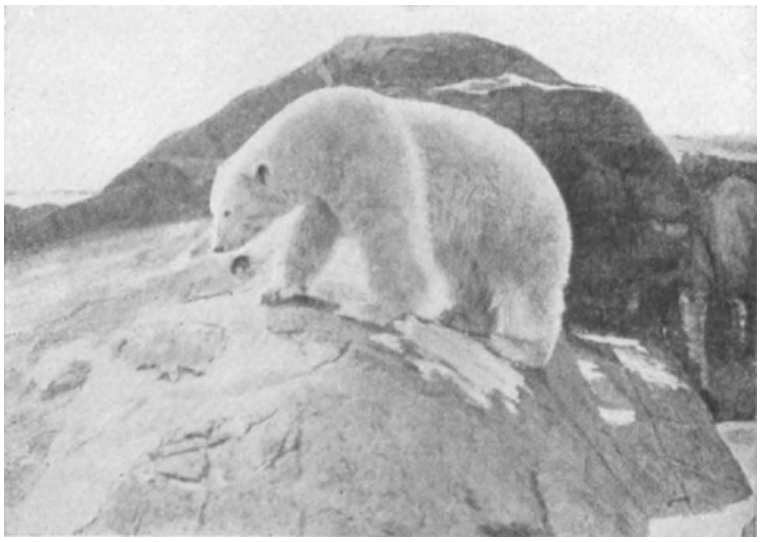

Een ijsbeer wandelde het kamp binnen (pag. 152).

Rendier, het paard der poolstreken (pag. 165).

'Maar ik ben bang, dat we nog heel wat omwegen moeten maken'.

'We zullen voor de volgende keer een boulevard laten aanleggen', lachte Ole, 'en in afwachting daarvan maar de kortste weg kiezen. Het weer, dat we nu hebben is wel het best geschikt om hier te reizen'.

De hemel was geheel bedekt, de wolken, welke boven open water hingen waren donker gekleurd, terwijl die, welke boven het ijs dreven veel lichter van kleur waren. 'Ja, dat zijn goede wegwijzers', zei Stefansson. 'Nu weten we tenminste in welke richting we moeten lopen, om de geulen te vermijden. Het enige bezwaar is, dat je op de grond geen heuvel van een dal kunt onderscheiden'.

Op dergelijke bewolkte dagen zijn er namelijk geen schaduwen, alles is egaal grijs en alles lijkt volkomen vlak. Elk ogenblik loop je dan tegen een klomp ijs aan of zak je tot je knieën in een gat gevuld met kletsnatte sneeuw. Maar desondanks hadden de reizigers liever bewolkt weer dan heldere zonneschijn.

Zo zwierven ze drie weken over de ijsschotsen, nu eens noordwaarts, dan weer oostwaarts, al naar gelang van het open water, dat hun de weg versperde. Ze naderden ongemerkt het vaste land en toen ze op een dag een baggerpartij van een kleine dertig kilometer achter de rug hadden, waarbij ze soms tot aan hun middel door het water moesten waden, terwijl de honden moesten zwemmen, stonden ze op het vaste landijs. Een kilometer verder aan-

schouwden ze het heerlijk groene strand van Banks-eiland. Drie maanden lang hadden ze zich op de wankele ijsschotsen van de Arctische Oceaan bevonden, waar elk ogenblik de dood hen kon verrassen, waar ze ieder moment in een spleet hadden kunnen verzinken.

Een weldadig gevoel van veiligheid kwam over de drie moedige reizigers. Ze hadden weer vaste grond onder de voeten, ze konden weer rustig gaan slapen, zonder bang te zijn, dat het ijs onder hen plotseling zou scheuren, dat de schots, waarop ze zaten zou kantelen.

Ze waren in hun opzet geslaagd. Door deze reis tot een goed einde te brengen hadden ze bewezen, dat het mogelijk is, zo lang als je wil over het poolijs te trekken en van de opbrengst der jacht te leven, zelfs op honderden kilometers van de kust verwijderd. Ze hadden het vraagstuk der voedselvoorziening, waarover de organisatoren van poolexpedities zich voortdurend het hoofd braken, practisch opgelost.

Op 25 Juni zetten ze voet aan wal en eerst in September waren ze op Herschel-Eiland terug. Daar ontmoetten ze enkele oude bekenden uit Alaska. De mannen trokken gezichten, alsof ze drie geestverschijningen zagen. Hun ogen puilden hun uit het hoofd van verbazing. Eindelijk slaagde één er in de algemene verbazing onder woorden te brengen: 'Dat is Stefansson niet, dat kan hem niet zijn. Die is door de vissen opgevreten!'

Maar het waren Stefansson en en zijn beide makkers na-

tuurlijk wel. Ze zagen er uit alsof ze zo van een vacantiereis kwamen, opgewekt, gezond en welgedaan. Ze waren vet geworden van het goede leven, dat ze in die vijf maanden geleid hadden en de honden zagen er uit, alsof ze al die tijd niet gewerkt hadden. Geen enkele was er verloren gegaan.

Vijf maanden lang hadden drie mannen en zes honden gereisd over de onafzienbare ijsvlakten van de Arctische Oceaan en langs de kusten van onbekend en onbewoond land en practisch waren ze geen enkele keer zonder eten gaan slapen of zonder ontbijt verder getrokken.

En Natkusiak? Die had spijt, dat hij niet meegegaan was. Veel eten, prettig reizen en..... veel verdienen, wat had hij allemaal gemist!

'Dat is het berouw na de zonde, Natkusiak', troostte Stefansson hem spottend.

XXV.
De Arctische Prairies.

Vijfhonderd jaar geleden dachten de mensen, dat de aarde een platte schijf was, wisten de meeste Amsterdammers niet, waar Parijs lag, zoals nu heel wat Amerikanen nog niet weten, dat niet Den Haag, maar Amsterdam de hoofdstad van Nederland is.

Van het bestaan van Amerika hadden de mensen indertijd niet het minste vermoeden en nog eeuwen na de ontdekking van dat werelddeel door Columbus kwam het niet in hun hoofden op, dat er misschien daar ginds in het hoge noorden een rijk land zou kunnen bestaan.

Na het verhaal van Stefansson weten we beter. We weten nu, dat de zogenaamde 'Barren Grounds', dat zijn de Dorre Landen, inderdaad niet dor zijn, maar rijk als bijna geen ander deel der aarde.

Sedert de prairies van de Verenigde Staten en Canada in cultuur zijn gebracht ten behoeve van de graanbouw en niet meer uitsluitend voor de veeteelt worden gebruikt, treft men de grootste grasvlakten aan ten noorden van de zogenaamde boomgrens. De helft van deze noordelijke weidegronden bevindt zich in Europa en Azië, de rest in Alaska en Canada. Langs de boorden van de Noordelijke IJszee

liggen in Noord Amerika 2.500.000 vierkante kilometer prairieland, waar sedert eeuwen ontelbare kudden caribu's gezworven en gegraasd hebben. Geen winter deert deze dieren. Ze vinden hun voedsel ook als de sneeuw het land bedekt en de poolwinter de grond heeft doen bevriezen. Ze krabben de sneeuw en het ijs weg en rukken met hun beweeglijke lippen het mos uit de bevroren bodem.

Hoe iemand deze streken de 'Barren Grounds' heeft kunnen noemen is een raadsel. Het is mogelijk, dat de naam gegeven is door iemand, die er nooit geweest is en die maar aangenomen heeft, dat boven de poolcirkel geen leven mogelijk is. Of het was een reiziger, die uit een dicht bebost land kwam. Want bomen groeien er niet, dat is waar.

Langzamerhand beginnen de mensen, die het weten kunnen deze streken dan ook de 'Noordelijke Weidegronden' of de 'Arctische Prairies' te noemen.

Een bloeiende rendierteelt is zich daar aan het ontwikkelen, vooral in Alaska, waar de regering van de Verenigde Staten zich veel moeite geeft deze teelt te bevorderen.

In de jaren liggende tussen 1892 en 1902 werden door de regering der Verenigde Staten 1280 rendieren uit Siberië naar Alaska gebracht en in 1925 was het aantal reeds aangegroeid tot 300.000, allen afstammelingen van de geimporteerde dieren.

Als je in een of andere grote Amerikaanse stad komt kun je in een duur restaurant rendier-bout bestellen. Dat is een delicatesse, die de Eskimo's eten, zoals wij brood. Over tien jaar krijgen we het vlees misschien ook in Holland, want de noordelijke weidegronden zijn zo vruchtbaar, dat ze in staat zijn voldoende rendieren te voeden om de hele wereld van vlees te voorzien.

Voorlopig zijn we er echter nog niet aan toe en moeten we ons tevreden stellen met bevroren vlees uit Argetinië. Maar als je van plan bent binnenkort toch te emigreren en ergens een veefarm te beginnen, denk dan eens aan die prairies van de noordkust van Alaska en Canada. Misschien wordt je dan wel 'rendier-cowboy'.

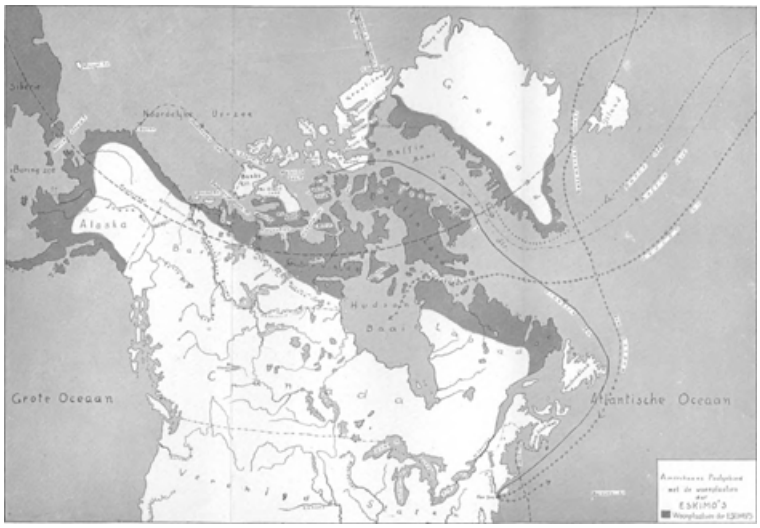
Alaska
Grote Oceaan
Atlantische Oceaan